

חלק א'

בחלק זה 37 משפטים. קרא כל משפט וסמן בעיגול את מידת הסכמתך עימו. לרשותך 5 אפשרויות שונות. אם לדוגמה, אתה מסכים במידה רבה עם המשפט, הקף את הספרה; אם אינך מסכים כלל עם המשפט, הקף את ספרה 1, וכן הלאה.

מסכים כלל לא מסכים	מסכים במידה מועטה	מסכים במידה בינונית	מסכים במידה רבה	מסכים במידה רבה מאוד	
1	2	3	4	5	1. בכיתה יש לי הרבה חברים
1	2	3	4	5	2. התלמידים בכיתה מתייחסים אלי בכבוד
1	2	3	4	5	3. אני מרגיש שאני יכול להצליח בבית-הספר
1	2	3	4	5	4. אני יכול לבטא את הכישורים והכשרונות שלי בבית-הספר
1	2	3	4	5	5. אני מרגיש שלמורים שלי אכפת מה קורה לי
1	2	3	4	5	6. יש אצלנו מורים שמביישים תלמידים
1	2	3	4	5	7. אני מרגיש שאני מסוגל לבצע משימות קשות
1	2	3	4	5	8. המורים מעודדים התבטאות חופשית וגלוייה בכיתה
1	2	3	4	5	9. אני יכול לסמוך על חברים בכיתה שיעזרו לי בשעת הצורך
1	2	3	4	5	10. התלמידים בכיתי חושבים שהרעיונות שלי טיפשיים
1	2	3	4	5	11. המורים מעודדים את התלמידים להציע רעיונות חדשים בקשר ללימודים
1	2	3	4	5	12. כשמטילים עלי משימות אני לא מאמין שאני יכול להצליח בהן
1	2	3	4	5	13. המורים דואגים שהתלמידים יעזרו זה לזה
1	2	3	4	5	14. אני מרגיש שייך לכיתה שלי
1	2	3	4	5	15. הרבה פעמים חברים מהכיתה צוחקים עלי
1	2	3	4	5	16. בבית-הספר, יש לי אפשרות להחליט בעצמי בנושאים מסוימים
1	2	3	4	5	17. המורים נותנים לי הרגשה שאני "שווה"
1	2	3	4	5	18. המורים דואגים שכל תלמיד בכיתה ירגיש שהוא יכול להצליח
1	2	3	4	5	19. התלמידים מתייחסים ברצינות למה שאני אומר
1	2	3	4	5	20. הרבה דברים שאני עושה בבית-הספר זה מפני שמכריחים אותי לעשות אותם
1	2	3	4	5	21. אצלנו בבית-הספר מורים מפלים לרעה תלמידים
1	2	3	4	5	22. בבית-הספר, אני לא יכול לעשות דברים שמעניינים אותי

		מסכים במידה רבה מאד	מסכים במידה רבה	מסכים במידה בינונית	מסכים במידה מועטה	כלל לא מסכים
23.	המורים דואגים לקשרים חברתיים בין התלמידים בהפסקות ולאחר הלימודים	5	4	3	2	1
24.	אני יכול להיות יצירתי בבית-ספר	5	4	3	2	1
25.	המורים מעודדים את התלמידים להשתתף בקביעת החלטות בנושאים הקשורים בבית-הספר	5	4	3	2	1
26.	קשה לי בלימודים יותר מתלמידים אחרים בכיתה	5	4	3	2	1
27.	בבית-הספר, אני מרגיש נח להביע דעה מקורית ובלתי מקובלת	5	4	3	2	1
28.	אצלנו המורים מתעניינים בתלמידים באופן אישי	5	4	3	2	1
29.	רוב המורים מתייחסים אלי בכבוד	5	4	3	2	1
30.	אני מרגיש שאני יכול להצליח בהרבה דברים שאני עושה	5	4	3	2	1
31.	התלמידים בכיתה מעריכים אותי	5	4	3	2	1
32.	למורים חשוב שהתלמידים יהיו אכפתיים לתלמידים אחרים	5	4	3	2	1
33.	אצלנו בבית-הספר התלמידים יכולים להשפיע על הרבה דברים	5	4	3	2	1
34.	אני לא יכול לעשות את כל מה שצריך לעשות בבית הספר	5	4	3	2	1
35.	בית-הספר מעודד תלמידים לבטא את הרעיונות האישיים שלהם	5	4	3	2	1
36.	אני מרגיש שאני מוכשר	5	4	3	2	1
37.	אצלנו המורים מעודדים את התלמידים להביע את דעתם האמיתית	5	4	3	2	1

חלק ב'

השאלות הבאות עוסקות בסוגים שונים של אלימות, השאלות מתייחסות למקרים אלימים שקרו לך באופן אישי. אילו מהדברים קרו לך בבית הספר **בחודש האחרון?**

	אף פעם	פעם או פעמים	שלוש פעמים או יותר
38. תלמיד/ת תפסה/ה דחף אותך בכוונה			
39. קיבלת בעיטה או אגרוף מתלמיד/ת שרצה/תה לפגוע בך			
40. את/ה ראית תלמיד/ת בבית הספר עם אקדח			
41. תלמיד/ת השתמשה/ה באבן או בחפץ אחר כדי לפגוע בך			
42. הלכת לאחות או לדופא כי תלמיד/ת פגעה/ה בך בקטטה או במכות			
43. תלמידים גנבו לך דברים אישיים או ציוד			
44. את/ה ראית תלמיד/ת עם סכין (או "סכין יפנית")			
45. תלמיד/ת איים/ה שיפגע/תפגע בך או ירביץ/תרביץ לך			
46. תלמיד/ת אחרת קיללה אותך			
47. תלמיד/ת אחרת לעגה/ה לך, או העליבה אותך, או השפילה אותך			
48. תלמיד/ת אחרת איים/ה עליך בסכין (או "סכין יפנית"), ואת/ה ראית את הסכין			
49. קבוצת תלמידים בבית הספר איימו עליך ו"ירדו עליך"			
50. תלמיד/ת סחטה ממך באימים (כסף, אוכל או דבר ערך)			
51. מישהו מצוות בית הספר לעג לך, העליב אותך או השפיל אותך			
52. מישהו מצוות בית הספר דחף או הכה אותך			
53. תלמיד/ת נגעה/ה או ניסה/תה לגעת בך או לצבוט אותך ("שלח ידיים") בצורה מינית בלי שהסכמת			
54. מישהו מצוות בית הספר ניסה "להתחיל איתך" (בצורה מינית)			
55. את/ה נשאת נשק (סכין, אולר, אקדח וכו')			

חלק ג'

השאלות הבאות מתייחסות למקום בו מתרחשים אירועים אלימים ולמאפייני התלמידים הפוגעים. קרא/י את השאלות וסמן/י את התשובה המתאימה לך. ניתן לסמן יותר מתשובה אחת.

56. אם פגעו בך (העליבו, דחפו, היכו וכו') היכן זה התרחש?

מחוץ לשערי בית הספר		בקיוסק בזמן ההפסקה או במוגן בית הספר	
בשער בית הספר		בחדר המורים	
במגרש או בחצר בית הספר		בשירותים	
בפרוזדור או במסדרון		באולם הספורט או באולם אחר בבית הספר	
בתסעה		בכיתה	
אחר, פרט/י: _____			

57. אם פגעו בך, באיזה חלק מיום הלימודים התרחש האירוע?

לפני תחילת הלימודים		במהלך השיעורים	
בהפסקה		לאחר סיום הלימודים	
אחר, פרט/י: _____			

58. אם תלמיד/ה אחר/ת פגעה בך (העליבו/ה, דחף/ה, היכה/תה וכו') מיהו/י?

תלמיד/ה מכיתתך		תלמיד/ה מכיתה גבוהה יותר	
תלמיד/ה מכיתה אחרת בשכבה שלך		תלמיד/ה שאינו שייך/ת לבית הספר	
תלמיד/ה מכיתה נמוכה יותר			

59. אם קבוצה של תלמידים פגעה בך (העליבה, היכתה וכו'), מי היא הקבוצה?

קבוצה מכיתתך		קבוצה מכיתה גבוהה יותר	
קבוצה מכיתה אחרת בשכבה שלך		קבוצה של תלמידים מכיתות שונות	
קבוצה מכיתה נמוכה יותר		קבוצה שאינה שייכת לבית הספר	

60. האם יש מקומות מסוימים בבית הספר בהם אינך מרגיש/ה בטוח/ה?

לא		כן, פרטי: _____	
----	--	-----------------	--

61. מה אתה עושה כאשר מכים אותך, מציקים לך או מאימים עליך בהפעלת כוח?

פונה למישהו מצוות בית הספר (מורה, מנהל, יועץ וכו')		פונה לעזרה של אחד התלמידים האחרים	
פונה לעזרת בן משפחה (הורה, אחים, בני דודים וכו')		לא עושה דבר או ממתין שהדבר ייפסק	
אחר, פרטי: _____			

חלק ד'

השאלות הבאות עוסקות באווירה בבית הספר. נא סמן/י עד כמה את/ה מסכים/ה עם המשפטים הבאים:

הרבה מאוד	די הרבה	לפעמים	מעט	כלל לא		
					בבית הספר שלי יש בעיה של תלמידים המקללים מורים	62.
					תלמידים שוברים דברים בבית הספר (וונדליזם)	63.
					תלמידים שותים משקאות חריפים	64.
					תלמידים משתמשים בסמים	65.
					בדרך כלל אני מרגישה בטוחה ומוגנת בבית הספר	66.
					המורים מצליחים לטפל טוב בתלמידים אלימים שעושים צרות	67.
					למורים אכפת שלא יהיו התנהגויות אלימות	68.
					המורים עושים דברים כדי להפחית התנהגויות אלימות	69.
					המורים מצליחים להפחית התנהגויות אלימות.	70.

נספח ב'

עיבוד הנתונים

א. ניתוח ממצאי חלק א' של השאלון

ראשית, לפני שעורכים חישובים ועיבודים סטטיסטיים חשוב להפוך את הסקאלות של ההיגדים המנוסחים בצורת שלילה. לדוגמה, לשאלה 6 ("יש אצלנו מורים שמביישים תלמידים") יש להפוך את תשובות התלמידים באופן זה: תשובה 5 (מסכים מאוד) תהפוך ל-1, תשובה 4 תהפוך ל-2, תשובה 3 תישאר 3, תשובה 2 תהפוך ל-4 ותשובה 1 תהפוך ל-5. כך תלמיד שהסכים עם ההיגד המנוסח באופן שלילי מביע, למעשה, מצב שלילי ולא חיובי ולהפך. השאלות שיש להפוך את ערכיהן הן: 6, 10, 12, 15, 20, 21, 22, 26, 34.

יש לחשב ממוצע וסטיית תקן לכל אחת מהשאלות.

לשם יצירת מדדי הצרכים (חמשת הצרכים המוזכרים בפרק ג') יש לחשב את ממוצע הפריטים השייכים לכל מדד. פירוט הפריטים השייכים לכל מדד נמצא בפרק ג' ובטבלה א' שלהלן.

לאחר מכן, יש לבצע עיבודים לתיאור כללי של המשתנים (סטטיסטיקה תיאורית) - ממוצעים וסטיות תקן של המדדים השונים. ניתן לבדוק האם קיימים הבדלים סטטיסטיים מובהקים בין ממוצעי המדדים השונים על-ידי ניתוח שונות ANOVA. ניתן לבדוק זאת על-פי מין התלמידים (השוואה בין בנים לבין בנות), על-פי שכבת הגיל ועל-פי הכיתות בשכבה.

ב. ניתוח ממצאי חלק ב' של השאלון

ראשית, יש לחשב ממוצע וסטיית תקן לכל אחת מהשאלות. לאחר מכן, יש ליצור את המדדים השונים הנגזרים משאלות אלו. כל מדד יחושב על-ידי ממוצע הפריטים השייכים לו, כפי שמפורט בפרק ג' העוסק בתיאור הכלי וכן בטבלה ב' שלהלן.

לאחר יצירת המדדים יש לבצע עיבודים, אשר יעסקו בתיאור כללי של המשתנים (סטטיסטיקה תיאורית) = ממוצעים וסטיות תקן של המדדים. כדי לבדוק האם קיימים הבדלים מובהקים סטטיסטית בין ממוצעי ששת מדדי האלימות (מילולית, פיזית, גנבה וסחיטה, נשיאת נשק, הטרדה מינית והתנהגות אלימה של מורים) ניתן לבצע ניתוח שונות ANOVA עם מדידות חוזרות. את הניתוחים האלה ניתן לעשות על-פי מין התלמידים (השוואה בין בנים לבין בנות), על-פי שכבת הגיל ועל-פי הכיתות בשכבה. כמו כן, ניתן לבדוק קיומם של הבדלים מובהקים על-פי תפיסות התלמידים לגבי אלימות "שכיחה" לעומת אלימות "קשה" (ראו, מיון השאלות לשני סוגי האלימות בפרק ג' ובטבלה ב'). ניתן לחשב ממוצעים וסטיות תקן של שני המדדים ולבדוק האם קיימים הבדלים מובהקים באמצעות מבחן T לבלתי-תלויים. ניתן אף לבדוק בניתוח שונות ANOVA את הקשר בין תשובות התלמידים על-פי שני מדדים אלה לבין מין התלמיד או שכבת הגיל.

ג. ניתוח ממצאי חלק ג' של השאלון

בפרק זה, רצוי לבדוק את שכיחותן של כל התשובות בכל שאלה. לנוחיותכם, ניתן להיעזר בטבלה ג'. בסעיפים הפתוחים, שבהם התלמיד יכול לפרט אפשרות אחרת מאלה המוצגות בפניו, מן הראוי לבדוק דפוסים חוזרים על-ידי יצירת קטגוריות של תשובות שכיחות ובדיקת השכיחות היחסית של קטגוריות אלה.

ד. ניתוח ממצאי חלק ד' של השאלון

יש לחשב ממוצע וסטיית תקן לכל אחת מהשאלות. לאחר מכן, יש ליצור את שני המדדים כפי שמתואר בטבלה ד' ולחשב ממוצע וסטיית תקן של כל אחד מהמדדים. לאחר הסטטיסטיקה התיאורית ניתן לחשב מיתאם פירסון בין מדד תפיסת מסוגלות המורים למדד התנהגויות א-סוציאליות ולששת מדדי האלימות.

טבלה א': מדדי חלק א' בשאלון: מדדי צריכה

ראשית, הפיכת ערכיהן של השאלות: 34,26,22,21,20,15,12,10,6

המדד	הפריטים הכלולים במדד	
1. שייכות	1, 5, 9, 13, 14, 23, 28, 32	
2. כבוד וערך עצמי	2, 6, 10, 15, 17, 19, 21, 29, 31	
3. מסוגלות	3, 7, 12, 18, 26, 30, 34, 36	
4. אוטונומיה	11, 16, 20, 25, 33	
5. מימוש עצמי וביטוי אוטנטי	4, 8, 22, 24, 27, 35, 37	
הניתוח המוצע: ממוצעי מדדים, סטיות תקן, ניתוח שונות ANOVA, ניתוח על-פי מין, על-פי שכבה ועל-פי כיתה.		

טבלה ב': מדדי חלק ב' בשאלון: מדדי אלימות

חלוקה 1 - על-פי סוגי אלימות

	המדד	הפריטים הכלולים במדד
1.	פגיעה מילולית	51, 49, 47, 46, 45
2.	אלימות פיזית	52, 42, 41, 40, 39, 38
3.	גנבה וסחיטה	50, 43
4.	נשיאת נשק	55, 48, 44, 40
5.	פגיעה והטרדה מינית	54, 53
6.	התנהגות אלימה של מורים כלפי תלמידים	54, 52, 51
הניתוח המוצע: ממוצעי מדדים, סטיות תקן, ניתוח שונות ANOVA, ניתוח על-פי מין, על-פי שכבה ועל-פי כיתה.		

חלוקה 2 - על-פי חומרת אלימות

	המדד	הפריטים הכלולים במדד
1.	אלימות "שכיחה"	51, 49, 47, 46, 45, 43, 42, 41, 39, 38
2.	אלימות "קשה"	55, 54, 53, 52, 50, 48, 44, 40
הניתוח המוצע: ממוצעי המדדים, סטיות תקן, T לבלתי-תלויים, ניתוח שונות ANOVA עם משתנה מין או שכבה.		

טבלה ג': מדדי חלק ג' בשאלון: אבחון התופעה

	סוג המידע	הפריטים הכלולים
1.	מיקום התרחשותם של אירועים אלימים	56, 60
2.	עיתוי התרחשותם של אירועים אלימים	57
3.	האוכלוסייה הנפגעת	58, 59
4.	תגובת התלמיד	61
הניתוח המוצע: שכיחויות והתפלגויות. לתשובות פתוחות - שכיחויות והתפלגויות על-פי קטגוריות.		

טבלה ד': מדדי חלק ד':

	המדד	הפריטים הכלולים במדד
1.	התנהגויות א-סוציאליות	62, 63, 64, 65
2.	מסוגלות המורים לטיפול בתופעות האלימות	67, 68, 69, 70
3.	תחושת ביטחון כללית	66
הניתוח המוצע: ממוצעי מדדים, סטיות תקן, מיתאם פירסון בין מסוגלות מורים לבין התנהגויות א-סוציאליות ולמדדי האלימות, ממוצע והתפלגות שאלה 66, מיתאם פירסון בין מדדי הצרכים (חלק א'), מדד האלימות (חלק ב') ושאלה 66.		

נספח ד'

ניתוח מדגים - דו"ח נתונים של בית-הספר 'מרב דעת'

המנהלים ואנשי הצוות החינוכי, שמתודולוגית קריאת דוח"ות נתונים אינה "לחם חוקם", עלולים "ללכת לאיבוד" לנוכח שפע הנתונים שבדו"חות האבחון הנמסרים להם.

לא להיבהל!!! גם כאן צרכנו לצרף ההדגמה דו"חות רבים!!
יש לזכור כי על כל כיתה מוכן דו"ח בן 6 עמודים X מספר הכיתות בבית הספר.
בנוסף נמסר דו"ח לכל שכבה ודו"ח כללי של בית הספר.
אי-לכך מומלץ בעת קבלת הנתונים "להתייחד" תחילה עם "הכמות" שגראית רבה, ואלי
להתחיל להתעמק בתוכן.

כדי שיופק המרב מהנתונים המגיעים אל הצוות החינוכי, בחרנו להדגים שלבים בקריאת הנתונים באמצעות נתוניו של בית-הספר 'מרב דעת'. ההדגמה תעשה בראש וראשונה ברמת השוואה בסיסית בין גושי נתונים ממצאים, בהמשך תנוות המשמעות שלהם בהיבטי האקלים הבית ספרי, ולבסוף, תוצגנה ההשתמעויות של הניתוח באשר לפעילות הבת ספרית בעתיד.

חשוב לנו להבהיר כי ההדגמה כאן מצומצמת, וכי יש עוד גוונים שיש לתת עליהם את הדעת, ומערכות נתונים שיש לסקור את הזיקה ביניהם.

כפי שהוסבר בנספחים הקודמים אותם הנתונים מעובדים ונמסרים בשלוש רמות: רמת בית- הספר כולו; רמת כל שכבה בנפרד; רמת כל אחת ואחת מהכיתות בנפרד.

שני עקרונות כלליים מנחים אותנו בקריאת הנתונים של בית-הספר 'מרב דעת':

א. בראשונה תמיד נתחיל בבחינת רמת ההצגה הכללית ביותר, ואזי נמשיך לרמת הפירוט היותר ספציפית, משמע מהמקרו = בית-ספר, לרמת השכבות, ועד למיקרו = כל כיתה.

ב. תמיד נתחיל בבחינת הממוצע של המדד, נעבור לממוצע של השאלה הבודדת, ולבסוף נעבור להתפלגות התשובות בשאלה הבודדת.

* בית-הספר "מרב דעת" הינו בית-ספר דמיוני. להלן מוצגים נתונים המיוחסים לבית-ספר זה כדוגמה לאופן הניתוח ולפירוש הממצאים העולים כביכול מן האבחון.

שלב א: מבט כללי על ממוצעי המדדים של כל בית-הספר

נתבונן בדו"ח בית-הספר (ראה כותרת: דו"ח בית-הספר 'מרבה-דעת' 245 תלמידים)

בדו"ח זה מצויים כאמור הנתונים שהופקו מכל תלמידי בית-הספר (כל הכיתות וכל השכבות).

בחלק א' של הדו"ח מופיעים **חמשת הצרכים**. במבט ראשון עולים שני ממצאים משמעותיים: כל חמשת ממוצעי הממד הם מעל הציון הממוצע 3; ההבדלים בין הממוצעים אינם גדולים. משמעות הדבר היא שלדעת כלל תלמידי בית-הספר הצרכים שלהם מסופקים במידה בינונית ומעלה, וכי אף אחד מהצרכים אינו נמצא בחסר בולט במיוחד בהשוואה לצרכים האחרים.

מתוך ההשוואה בין ממוצעי המדדים נמצא כי מדד המסוגלות הנו 3.99 (על סולם ליקרט, שבו השתמשנו, ציון ממוצע 4 = במידה רבה). כלומר, לדעת התלמידים הצורך המסופק במידה הרבה ביותר יחסית הוא תחושת המסוגלות. מכאן שהתלמידים מרגישים במידה רבה כבעלי יכולת עצמית ומסוגלות אישית.

לעומת זאת, בהשוואה בין ממוצעי המדדים, הצורך שמסופק במידה הנמוכה יחסית הוא הצורך באוטונומיה (ממוצע הממד הוא 3.47). כלומר, יחסית לצרכים אחרים התלמידים תופסים את יכולת ההשפעה שלהם בבית הספר כפחות חזקה.

נתבונן עתה בחלק ב' של השאלון - **איתור סוגי האלימות**. מבנה חלק זה שונה, שכן התלמיד מתבקש לציין בו תכיפות של תופעות אלימות שקרו לו באופן אישי בחודש האחרון. התשובות הן על סולם בן 3 דרגות (בלבד !): 1="אף פעם"; 2="פעם או פעמיים"; 3="שלוש פעמים"; מספר שאלות ביחד יוצרות מדד ובדו"ח מוצגים ששת מדדי האלימות של בית-הספר 'מרבה דעת'. יש לתת את הדעת לכך שמכיוון שמדדים אלה מייצגים את מידת האלימות הנתפסת, ציון נמוך במדדים אלה מייצג מצב חיובי יותר, בעוד שציון גבוה מייצג מצב שלילי יותר.

ראשית מומלץ להשוות בין 6 ממוצעי המדדים. בבית-הספר 'מרבה דעת' האלימות השכיחה ביותר היא האלימות המילולית (ממוצע הממד 1.83). תופעת האלימות הנמוכה מאוד יחסית (ממוצע הממד 1.12) כאשר ציון ממוצע 1 פירושו אף פעם לא! היא נשיאת כלי נשק בקרב התלמידים. שאר המדדים נמוכים יחסית. כלומר, אותן התנהגויות אלימות לא קרו אף פעם לרוב התלמידים, ולמיעוטם פעם או פעמיים. ממבט כללי זה ניתן ללמוד כי אין בבית-הספר 'מרבה דעת' תופעות אלימות חריגות (כמו סחיטה באיומים או פגיעה מינית מצד מורים וכו'), אלא התנהגויות "שכיחות" (שגם הן לחלוטין בלתי רצויות!) של אלימות מילולית.

"נקפוץ" לחלק ד' של השאלון שמופיעה בו שאלת סיכום בודדת - שאלה 66: "בדרך כלל אני מרגיש מוגן ובטוח בבית-הספר". הממוצע בבית-הספר 'מרבה דעת' הוא 3.78 (קרוב ל-4 = "במידה רבה"), ויש בתשובות התלמידים לשאלה זו כדי לשקף ולתקף את הרגשת הביטחון והמוגנות של רוב התלמידים. בה בעת יש לתת את הדעת כי 10% מהתלמידים (מתוך 245 תלמידים מדובר בקבוצה שגודלה כגודל כיתה) אינם חשים מוגנים.

בשעה שאנו חותרים לאקלים בו כל תלמיד ותלמיד חש מוגן ובטוח, יש לתת את הדעת לממצא.

בחלק זה של השאלון (חלק ד') מצוי מדד המספק מידע ראשוני על תופעות א-סוציאליות הקשורות ביותר לאלימות. ממוצע המדד בבית-הספר 'מרבח דעת' הוא 2.32 שמשמעו מעט, כלומר, התנהגויות אלה אינן שכיחות בבית-הספר.

נמשיך לחלק ג' של השאלון - מיפוי תופעות האלימות - כדי לקבל את המידע הקונקרטי ביותר: היכן ומתי. מסתבר כי המקום השכיח ביותר להתרחשויות של אירועים אלימים הוא חדר הכיתה (59.18% מהתלמידים משיבים שהאירועים מתרחשים שם), העיתוי השכיח הוא בהפסקות (62.45%), והאוכלוסייה הפוגעת היא מקרב תלמידי הכיתה (61.63%).

מדד "תגובתיות המורים" בחלק ד' של השאלון - 3.39 בבית-הספר 'מרבח דעת' מלמד כי תפיסת התלמידים את מסוגלות המורים לטפל כהלכה באלימות בבית-הספר ולמנוע אותה היא בינונית בלבד.

מסקנה 1

מהמבט הכללי ביותר עז כה על כל בית-ספר ניתן להגיע למסקנות ראשוניות: מצד אחד יש לתלמידים האידה די רבה תחושה של מוגנות וביטחון בבית-הספר, והם מרגישים כי הזרעים הבטיחיים שלהם והזרעים המיטביים שלהם מסופקים גם הם האידה די רבה. מצד אחר, בולטת נקודת תורפה של "זמן ההפסקות" בעיתוי זה התלמידים מהכיתה מקבלים, לועגים, מעליבים ומשפילים זה את זה, והמורים אינם יעילים בטיפול בתופעות אלה (16% מהתלמידים בשאלה 42 מדווחים כי הלכו לרופא או לאחות פעם אחת או יותר, כי כגדו בהם בקטטה או באכזריות).

מכאן, שיש בראש ובראשונה לטפל ברמה הבית-ספרית בזמן ההפסקות, ועל הנהלת בית-הספר לנסות לבצע שינוי "אמיתי" במבנה ההפסקות ובתוכן. אחד הכיוונים האפשריים הנו "גיוס" התלמידים עצמם לטיפול בנושא, שכן כפי שצוה מחלק א' של השאלון, הזרע בהשתתפות הנעשה בבית-הספר ובהשפעה עליו, טיפוקו נמצא יחסית נמוך יותר. במילים אחרות, טיפול מושכל בזמן ההפסקות, שבו התלמידים עצמם יטלו חלק פעיל (כמו למשל "משכני שלום" או "מגשרים צעירים"), יהיה בהחלט "לכידת שתי זיכורים במכה אחת" - גם הפחתת האלימות בהפסקות וגם יצירת תחושה של מעורבות ושל השפעה של התלמידים על איכות החיים בבית-הספר.

שלב ב' - מבט על השאלות הבודדות שבכל מדד ברמת כל בית-הספר

אם כי המלצנו להתבונן תחילה בממוצעי המדדים, אין בשום פנים ואופן להסתפק במבט שטחי זה, וחשוב לבחון בכל מדד את התפלגות התשובות לכל שאלה.

דוגמא 1

במדד "תגובתיות מורים" - מצד אחד, התלמידים משיבים כי למורים אכפת שלא יהיו התנהגויות אלימות (ממוצע השאלה 4.11), וכי המורים אף פועלים להפחית התנהגויות אלימות (ממוצע השאלה 3.93). אך מסתבר כי המורים אינם מצליחים במידה משביעת רצון בניסיונותיהם, שכן הממוצע לשאלה "המורים מצליחים להפחית התנהגויות אלימות" הוא פחות מבינוני 2.87 וגם ממוצע השאלה "המורים מצליחים לטפל טוב בתלמידים אלימים שעושים צרות" הוא 2.67. במילים אחרות, המורים קשובים ומודעים לנושא ("איכפת להם"), משקיעים בעשייה, אך מצליחים במידה מעטה יחסית למאמציהם. יש לשער כי מהלך עניינים זה מגביר את תחושת התסכול, אי הנחת ואולי אף את העדר מוגנות בקרב המורים. למורים חסרה כנראה היכולת (הידע, הכישורים והמיומנויות) לטפל ביעילות בתופעות אלה, והם עושים כנראה הרבה "עוד מאותו דבר".

אפשר לראות אכן, כי רמת המסוגלות הנמוכה של המורים עולה גם ממדד "התנהגויות א-סוציאליות". כרבע (!) (23.04%) מהתלמידים משיבים כי די הרבה והרבה מאוד תלמידים מקללים מורים, ושיעור דומה (28.45%) מדווח על התנהגויות של ונדליזם בבית-הספר.

דוגמא 2

מדד שייכות/התחברות מלמד על-פי הממוצע של המדד (3.81), כי צורך השייכות של התלמידים לבית-הספר מסופק במידה רבה. התבוננות בשאלות הבודדות מלמד, כי מקור הרגשה זו הוא ביחסים הספונטניים והטבעיים בתוך חברת התלמידים. שלושת השאלות המתייחסות לתחושת התלמידים לגבי חבריהם מקבלות ציונים גבוהים יחסית - כולם מעל 4 ("בכיתה יש לי הרבה חברים" (4.42); "אני יכול לסמוך על חברים" (4.10); ו"אני מרגיש שייך לכיתה שלי" (4.35). לעומת זאת, ציוני השאלות על אחריות המורים נמוכות מ-4. תרומת המורים להרגשת השייכות פחותה, והתלמידים משיבים כי ההתעניינות האישית של המורים בתלמידים היא בינונית בלבד (3.08), וכי דאגת המורים לקשרים בין התלמידים גם היא בינונית בלבד (ממוצע השאלה 3.16). במילים אחרות, המורים נתפסים כאכפתיים לגבי התלמיד (3.59), וחשוב להם שהתלמידים יהיו אכפתיים לגבי חבריהם, אך בפועל - ההתעניינות בתלמידים, והדאגה לקשרים החברתיים פחות גבוהה. דהיינו, שוב פער בין הרצון לבין הביצוע.

דוגמא 3

ממוצע המדד של התנהגות אלימה של מורים אומנם נמוך (1.14%), אך משאלה 51 במדד עולה כי כרבע (!! 24.67%) מהתלמידים משיבים כי מישו מצוות בית-הספר העליב אותם פעם אחת או יותר.

מסקנה 2

מתוך הדוגמאות לעיל עולה, כי בבית-הספר 'חרבה דעת' קיימת בעייתיות מסיימת בנושא הטמכות של המורים כפי שהיא נתפסת בעיני התלמידים: יעילות הטיפול באלימות היא בינונית, תלמידים מקבלים מורים, ומורים מעליבים תלמידים. לכן מתבקשת שימת לב מיוחדת ל"כלל האוכלוסייה" שאתו יש לעבוד - חדר המורים - כדי להעצים את יכולת המורים להפחית את האלימות ובה בעת לשפר את התקשורת עם התלמידים (להפחית כגיחות מילוליות בתלמידים ולהגביר את ההתעניינות האישית של המורים בתלמידים). לכיוון התערבות זה עשויה להיות השפעה משמעותית על אקלים בית הספר ועל תחושת מוגנות תלמידים ומורים כאחד.

שלב ג' - השוואה בין שכבות הגיל

מוצגים כאן דו"חות של שתי שכבות:

שכבת כיתות ד' (63 תלמידים = שתי הכיתות בשכבה)

שכבת כיתות ז' (61 תלמידים = שתי הכיתות בשכבה)

כפי שנעשה ברמת בית-הספר, כך גם ברמת ההשוואה בין שכבות נתבונן תחילה במוצעי המדדים בכל ארבעת חלקי השאלון:

חלק א' של שאלון האבחון (שאלון מימוש צרכים) - בכל חמשת הממוצעים של מדדי הצרכים, תלמידי כיתות ד' תופסים את בית-הספר כמספק את הצרכים שלהם ואף יותר מכך.

חלק ב' של השאלון (מדד אלימות) - בכל 6 הקבוצות בדבר ההתנהגות האלימה נראה כי תלמידי שכבת כיתות ז' מצויים ב"סביבה" אלימה יותר הן מבחינת האלימות המילולית, הן מבחינת האלימות הפיזית: יותר דיווחים על גנבת חפצים אישיים, יותר מקרים של התנהגות אלימה מצד מורים ויותר הטרדה מינית בחברת הילדים.

חלק ג' של השאלון (מיפוי האלימות) - נראה כי תלמידי כיתות ד' יותר חשופים לפגיעות בזמן ההפסקות (7.62%) בהשוואה לתלמידי כיתות ז' (32.79%). לעומת זאת התלמידים הצעירים תופסים את המורים הרבה יותר כ"כתובת" לבקשת עזרה, כאשר מישו פוגע בהם, מאשר התלמידים הבוגרים יותר (55.56% בהשוואה ל - 22.95% בהתאמה).

מחלק ד' של השאלון (התנהגויות א-סוציאליות ומסוגלות מורים) ניתן להבין כי הצעירים פונים יותר למורים, שכן הם תופסים את המסוגלות שלהם כרבה יותר (ממוצע מדד כיתות ד' 3.99 וכיתות ז' 3.43).

ההבדל הדרמטי ביותר מתגלה בהשוואה במדד ההתנהגויות הא-סוציאליות בשאלה 64: "תלמידים שותים משקאות חריפים" - מסתבר כי כמחצית מתלמידי שכבות ז' מדווחים כי תלמידים שותים משקאות חריפים במידה מועטה או יותר (52.72% מתלמידי השכבה).

התשובות לשאלה בודדת זו הנה בבחינת "דגל אדום" לצוות החינוכי ומביאה מיד למסקנה זו -

מסקנה 3

הואיל והלך מהתלמידים הכיתות ז' (מן הדיון לבדוק את "תאונת המלכה" בכיתות ו' ו-ה'!) החלו לשנות משקאות חריפים, נדרשת התערבות מידית ונמרצת בתופעה שלילית זו וטיפול בה. בתכנון ההתערבות מן הראוי שיהיו שותפים בעלי תפקידים רבים כמנהל/ת בית-הספר, מחנכי/ות הכיתות, פסיכולוג/ית בית-הספר, היועצת החינוכית, מדריכת שפ"י ואחרים. מומלץ ביותר לשלול את הורי התלמידים הן באמצאים, הן בהחלטה על דרכי ההתערבות והן בהתערבות עצמה, שמטרתה לשנות דפוסיים של בילוי זמן הפנאי של המתבגרים הצעירים (גם אם להחליף מההוריה קשה יהיה לקבל את האמצאים, יש להניח כי ככלות הכול הם יודו לבית-הספר על הערנות ועל האמצעים למונח התנהגות שלילית זו).

בית-הספר 'מרבה דעת' הוא בית-ספר קטן יחסית, ובכל שכבת כיתות מצויות שתי כיתות בלבד, לעומת חטיבות ביניים ובעיקר חטיבות עליונות שבהן לעתים מצויות בשכבה אחת כ- 10 כיתות. בדרך כלל כאשר מספר הכיתות בשכבה גבוה ישנו מי שתפקידו "רכזי שכבה", והשכבה פועלת במידת-מה כיחידה אוטונומית. במצבים אלה, יש להשוואה בין השכבות חשיבות רבה, כיוון שתכנון ההתערבות והכשרת צוות המורים עשויים להיערך במסגרת השכבה. תפיסת השכבה כתת-מערכת בתוך מערכת בית-הספר מביאה למסקנה זו -

מסקנה 4

כלכלה המכילה את כל המרכיבים של הכנסה, כפי שהוצג לעיל, חשוב ביותר להתייחס באופן דיפרנציאלי לכל שכבת גיל. ההבדלים בין שכבות הגיל בבית-הספר 'מראה דעת' מסקנית, לדעתנו, באופן נאמן את תהליכי ההתפתחות והשינוי האוניברסליים והנורמטיביים של ילדים. אין דומה המבנה הפיזי, החברתי, הרגשי וההתנהגותי של ילדים בכיתה ד' (גיל ממוצע 9) לילדים בכיתה ז' המצויים כבר בתחילת גיל ההתבגרות (גיל ממוצע 12). בנוסף, יש אפשרות כי השונות בין השכבות קשורה גם להערכות שונה של הצוותים החינוכיים בכל שכבה, ומונח לאבחון גם אפשרות זו.

שלב ד' - השוואה בין כיתות בתוך שכבת הגיל

חיי היום-יום בבית-הספר מתנהלים ברובם במסגרת הכיתה - שם מתבצעת עיקר הלמידה ושם מתבצעות האינטראקציות הבין-אישיות האינטנסיביות ביותר. הואיל ו"הכיתה" הנה היחידה הקטנה והנקודתית ביותר בבית-הספר - חדר הכיתה, תלמידי הכיתה, מחנך/ת הכיתה, המורים המסוימים המלמדים בכיתה - יש להתערבות לשיפור האקלים החינוכי השורר בה סיכויי הצלחה גבוהים ומתגמלים. יתר על כן, הואיל ולכל כיתה מחנך/ת אחד/ת, בחינה מעמיקה של תפיסות התלמידים את האקלים החינוכי השורר בה מאפשרת לתכנן התערבות ולבצע שינוי נקודתי ביותר, מגמתי ויעיל.

בחרנו לשם הדגמה לאבחון את האקלים החינוכי בשתי כיתות ד'; ניתן ללמוד מכך על מערכות היחסים שבין התלמידים, בינם לבין עצמם ובינם לבין המורים, ועל המאפיינים הייחודיים של כל כיתה.

בכיתה ד' 2 היחסים בחברת התלמידים יותר קוהסיביים - בהשוואה לתלמידי ד' 1 מרגישים התלמידים שייכים מעט יותר (התשובות לשאלה...). לעומת זאת, תפיסת התלמידים בכיתה ד' 2 היא כי למורים שלהם יותר "אכפת" מהם (התשובות לשאלות...). כך גם ממוצע תשובות תלמידי ד' 2 לשאלה "המורים דואגים שכל תלמיד בכיתה ירגיש שהוא יכול להצליח" הוא 4.33 בעוד שבכיתה ד' 1 הממוצע הוא 3.73.

ובהמשך, על השאלה "התלמידים בכיתה מתייחסים אליי בכבוד" משיבים בכיתה ד' 1 50% מהתלמידים "במידה רבה ביותר" בעוד שבכיתה ד' 2 רק 24.24%. ואילו המורים בכיתה ד' 2 נתפסים כקצת יותר מפלים לרעה תלמידים לעומת תפיסת המורים בכיתה ד' 1 (4.12) לעומת 3.66, בהתאמה).

דגם יחסי מורים-תלמידים השונה מעט בין שתי הכיתות בא לידי ביטוי בתפיסת התלמידים את המורים ככתובת לעזרה בעת מצוקה: בעוד שבכיתה ד' 2 76.47% מהתלמידים פונה למורים לעזרה, בכיתה ד' 1 רק 46.34% רואים במורים כתובת לסיוע.

ההבדלים בדגם הפנייה למורים קשורים ככל הנראה לתפיסת מסוגלות המורים: בכיתה ד' 2 יותר תלמידים

משיבים, כי למורים אכפת שלא יהיו התנהגויות אלימות מאשר בכיתה ד' (4.47) 1 בהשוואה ל - 4.14); "המורים עושים דברים כדי להפחית התנהגויות אלימות" (4.38 לעומת 3.86); "המורים מצליחים לטפל טוב בתלמידים אלימים שעושים צרות" (3.79 בהשוואה ל - 3.17).

אם כי ההבדלים בין ממוצעי התשובות קטנים, יש בהם, כאמור, לייצג דינמיקות בין-אישיות ייחודיות לכל כיתה.

מסקנה 5

מתוך הממצאים לגבי שתי הכיתות, ניתן לראות כי דפוסי היחסים המתהווים בכיתה ותפיסת התלמידים את מידת הביטחון בה הם בחלקם תוצר של האינטראקציה המתרחשת בין המחנך, התלמידים והורי הכיתה, אשר מצויים ברקע פעילותה. אינטראקציה זו קיימת בגילאים השונים, והשפעתה ניכרת במיוחד בכיתות הנמוכות, דוגמת כיתה ד' המובאת לעיל, שם יש למחנך אפשרות רבה להשפיע על עיצוב האקלים הכיתתי.

אחר שהוכח כי קיימת יכולת כללית של המורה להשפיע באופן אקטיבי על דפוסי היחסים המתהווים בכיתתו, ניתן לתכנן מערכת התערבות טכניקית המותאמת למאפייני הכיתה והמורה. על-ידי אבחון הבטיות בכיתה מטיימת ניתן להגדיר את יעדי התוכנית. לאחר מכן; בעלי התפקידים הבית-הספר יכולים להתאים את ההתערבות המתוכננת בכיתה מטיימת להבטיות המאפיינות אותה ולאישיות המחנך. כאן יבואו לידי ביטוי ניסיון המורה בהוראה ובעבודה עם תלמידים בגיל זה, עמדותיו ותפיסות העולם שלו לגבי מאפיינים הקשורים בתלמידיו, ידע, יכולת ניהול כיתה, נכונות להשקעה רבה ועוד. כך, בכיתות אשר קיימת אפשרות להתערבות משמעותית, ניתן לכוון את המחנך להתלכד של בניית תקשורת בין-אישית עם הכיתה ולזירת אווירה מקבילת בין התלמידים.

לסיכום

למידת ממצאי האבחון אינה נעשית במהלך חד פעמי אלא בתהליך ממושך, טהלי וקבדני.
דוגמת בית-הטפר 'מרה דעת' שלעיל מלביעה על כק, כי ישנה חשיבות רבה, עוד
שלל האבחון, להתייחסות בו-זמנית לשלוש הרמות: בית-הטפר כמכלול וכמוטד חינוכי
מיטבי; הפעילות של השכבות השונות, מידת הביטחון וחילוי הזרכים במטגרת השכבה;
הביטחון האישי והגשמת הזרכים במטגרת הכיתה. אבחון כלה מאפשר ניתוח רב ממדי
של חיי התלמידים בבית-הטפר. כבקליידוסקופ מזטיירת תמונה רבת זוויות של האקלים
החינוכי-מיטבי בבית-הטפר.

דו"ח של בית ספר מרבה דעת (245 תלמידים)

[illegible]

Item	Quantity	Unit Price	Total Price
1. 1000 units of Product A	1000	\$1.50	\$1500.00
2. 500 units of Product B	500	\$2.00	\$1000.00
3. 200 units of Product C	200	\$3.00	\$600.00
4. 100 units of Product D	100	\$4.00	\$400.00
5. 50 units of Product E	50	\$5.00	\$250.00
6. 25 units of Product F	25	\$6.00	\$150.00
7. 10 units of Product G	10	\$7.00	\$70.00
8. 5 units of Product H	5	\$8.00	\$40.00
9. 2 units of Product I	2	\$9.00	\$18.00
10. 1 unit of Product J	1	\$10.00	\$10.00
Total	2080		\$10000.00

דו"ח של בית ספר מרבה דעת (245 תלמידים)

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80																				

A. 1990-1999						B. 2000-2009					
Year	Age	Gender	Ethnicity	Religion	Marital Status	Year	Age	Gender	Ethnicity	Religion	Marital Status
1990	25	Male	White	Protestant	Married	2000	35	Female	Black	Catholic	Single
1991	30	Female	Hispanic	Jewish	Divorced	2001	40	Male	Asian	Buddhist	Married
1992	35	Male	White	Catholic	Married	2002	45	Female	Black	Protestant	Single
1993	40	Female	Hispanic	Jewish	Divorced	2003	50	Male	Asian	Buddhist	Married
1994	45	Male	White	Catholic	Married	2004	55	Female	Black	Protestant	Single
1995	50	Female	Hispanic	Jewish	Divorced	2005	60	Male	Asian	Buddhist	Married
1996	55	Male	White	Catholic	Married	2006	65	Female	Black	Protestant	Single
1997	60	Female	Hispanic	Jewish	Divorced	2007	70	Male	Asian	Buddhist	Married
1998	65	Male	White	Catholic	Married	2008	75	Female	Black	Protestant	Single
1999	70	Female	Hispanic	Jewish	Divorced	2009	80	Male	Asian	Buddhist	Married

דו"ח של בית ספר מרבה דעת (245 תלמידים)

תוכן דו"ח

שם	מספר	מספר	מספר	מספר	מספר
1	2	3	4	5	6

שם	מספר	מספר	מספר	מספר	מספר
1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36
37	38	39	40	41	42
43	44	45	46	47	48
49	50	51	52	53	54
55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66
67	68	69	70	71	72
73	74	75	76	77	78
79	80	81	82	83	84
85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96
97	98	99	100	101	102
103	104	105	106	107	108
109	110	111	112	113	114
115	116	117	118	119	120

דו"ח של בית ספר מרבה דעת (245 תלמידים)

התאמה בין תוכן לימודי היסודיים לתוכן לימודי המערכה

מספר התלמיד	שם התלמיד	מספר התלמיד	שם התלמיד	מספר התלמיד	שם התלמיד
1	א. א.	2	ב. ב.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
3	ג. ג.	4	ד. ד.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
5	ה. ה.	6	ו. ו.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
7	ז. ז.	8	ח. ח.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
9	ט. ט.	10	י. י.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
11	יא. יא.	12	יב. יב.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
13	יג. יג.	14	יד. יד.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
15	טו. טו.	16	טז. טז.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
17	יז. יז.	18	יח. יח.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
19	יט. יט.	20	כ. כ.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
21	כא. כא.	22	כב. כב.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
23	כג. כג.	24	כד. כד.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
25	כה. כה.	26	כו. כו.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
27	כז. כז.	28	כח. כח.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
29	כט. כט.	30	ל. ל.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
31	לא. לא.	32	לב. לב.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
33	לג. לג.	34	לד. לד.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
35	לה. לה.	36	לו. לו.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
37	לז. לז.	38	לח. לח.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
39	לט. לט.	40	מ. מ.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
41	מא. מא.	42	מב. מב.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
43	מג. מג.	44	מד. מד.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
45	מה. מה.	46	מו. מו.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
47	מז. מז.	48	מח. מח.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
49	מט. מט.	50	נ. נ.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
51	נא. נא.	52	נב. נב.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
53	נג. נג.	54	נד. נד.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
55	נה. נה.	56	נו. נו.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
57	נז. נז.	58	נח. נח.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
59	נט. נט.	60	ס. ס.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
61	סא. סא.	62	סב. סב.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
63	סג. סג.	64	סד. סד.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
65	סה. סה.	66	סו. סו.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
67	סז. סז.	68	סח. סח.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
69	סט. סט.	70	ע. ע.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
71	עא. עא.	72	עב. עב.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
73	עג. עג.	74	עד. עד.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
75	עה. עה.	76	עו. עו.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
77	עז. עז.	78	עח. עח.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
79	עט. עט.	80	פ. פ.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
81	פא. פא.	82	פב. פב.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
83	פג. פג.	84	פד. פד.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
85	פה. פה.	86	פו. פו.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
87	פז. פז.	88	פח. פח.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
89	פט. פט.	90	צ. צ.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
91	ца. ца.	92	цб. цб.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
93	цг. цг.	94	цд. цд.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
95	це. це.	96	цו. цו.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
97	цז. цז.	98	צח. צח.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
99	צט. צט.	100	ק. ק.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
101	קא. קא.	102	קב. קב.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
103	קג. קג.	104	קד. קד.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
105	קה. קה.	106	קו. קו.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
107	קז. קז.	108	קח. קח.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
109	קט. קט.	110	ר. ר.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
111	רא. רא.	112	רב. רב.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
113	רג. רג.	114	רד. רד.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
115	רה. רה.	116	רו. רו.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
117	רז. רז.	118	רח. רח.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
119	רט. רט.	120	ש. ש.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
121	שא. שא.	122	שב. שב.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
123	שג. שג.	124	שד. שד.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
125	שה. שה.	126	שו. שו.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
127	שז. שז.	128	שח. שח.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
129	שט. שט.	130	ת. ת.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
131	תא. תא.	132	תב. תב.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
133	תג. תג.	134	תד. תד.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
135	תה. תה.	136	תו. תו.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
137	תז. תז.	138	תח. תח.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
139	תט. תט.	140	י. י.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
141	יא. יא.	142	יב. יב.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
143	יג. יג.	144	יד. יד.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
145	יח. יח.	146	יט. יט.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
147	כ. כ.	148	כא. כא.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
149	כב. כב.	150	כג. כג.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
151	כד. כד.	152	כה. כה.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
153	כו. כו.	154	כז. כז.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
155	כח. כח.	156	כט. כט.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
157	ל. ל.	158	לא. לא.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
159	לב. לב.	160	לג. לג.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
161	לד. לד.	162	לה. לה.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
163	לו. לו.	164	לז. לז.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
165	לח. לח.	166	לט. לט.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
167	מ. מ.	168	מא. מא.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
169	מב. מב.	170	מג. מג.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
171	מד. מד.	172	מה. מה.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
173	מו. מו.	174	מז. מז.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
175	מח. מח.	176	מט. מט.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
177	נ. נ.	178	נא. נא.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
179	נב. נב.	180	נג. נג.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
181	נד. נד.	182	נה. נה.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
183	נו. נו.	184	נז. נז.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
185	נח. נח.	186	נט. נט.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
187	ס. ס.	188	סא. סא.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
189	סב. סב.	190	סג. סג.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
191	סד. סד.	192	סה. סה.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
193	סו. סו.	194	סז. סז.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
195	סח. סח.	196	סט. סט.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
197	ע. ע.	198	עא. עא.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	
199	עב. עב.	200	עג. עג.	שם התלמיד	
				שם התלמיד	
				שם התלמיד	

דו"ח של בית ספר מרבה דעת (245 תלמידים)

Year	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099
1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	

דו"ח של בית ספר מרבה דעת (245 תלמידים)

בשנת הלימודים תשס"ו

מספר תלמיד	שם תלמיד	מספר תלמיד	שם תלמיד	מספר תלמיד	שם תלמיד	מספר תלמיד	שם תלמיד	מספר תלמיד	שם תלמיד
1	א. א.	2	ב. ב.	3	ג. ג.	4	ד. ד.	5	ה. ה.
6	ו. ו.	7	ז. ז.	8	ח. ח.	9	ט. ט.	10	י. י.
11	יא. יא.	12	יב. יב.	13	יג. יג.	14	יד. יד.	15	טו. טו.
16	טז. טז.	17	יז. יז.	18	יח. יח.	19	יט. יט.	20	כ. כ.
21	כא. כא.	22	כב. כב.	23	כג. כג.	24	כד. כד.	25	כה. כה.
26	כו. כו.	27	כז. כז.	28	כח. כח.	29	כט. כט.	30	ל. ל.

מספר תלמיד	שם תלמיד	מספר תלמיד	שם תלמיד	מספר תלמיד	שם תלמיד	מספר תלמיד	שם תלמיד	מספר תלמיד	שם תלמיד
31	לא. לא.	32	לב. לב.	33	לג. לג.	34	לד. לד.	35	לה. לה.
36	לו. לו.	37	לז. לז.	38	לח. לח.	39	לט. לט.	40	מ. מ.
41	מא. מא.	42	מב. מב.	43	מג. מג.	44	מד. מד.	45	מה. מה.
46	מו. מו.	47	מז. מז.	48	מח. מח.	49	מט. מט.	50	נ. נ.
51	נא. נא.	52	נב. נב.	53	נג. נג.	54	נד. נד.	55	נה. נה.
56	נו. נו.	57	נז. נז.	58	נח. נח.	59	נט. נט.	60	ס. ס.

מספר תלמיד	שם תלמיד	מספר תלמיד	שם תלמיד	מספר תלמיד	שם תלמיד	מספר תלמיד	שם תלמיד	מספר תלמיד	שם תלמיד
61	סא. סא.	62	סב. סב.	63	סג. סג.	64	סד. סד.	65	סה. סה.
66	סו. סו.	67	סז. סז.	68	סח. סח.	69	סט. סט.	70	ע. ע.
71	עא. עא.	72	עב. עב.	73	עג. עג.	74	עד. עד.	75	עה. עה.
76	עו. עו.	77	עז. עז.	78	עח. עח.	79	עט. עט.	80	פ. פ.
81	פא. פא.	82	פב. פב.	83	פג. פג.	84	פד. פד.	85	פה. פה.
86	פו. פו.	87	פז. פז.	88	פח. פח.	89	פט. פט.	90	צ. צ.

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה ד (63 תלמידים)

התקופה:

מספר	שם	מספר	שם	מספר	שם
1	אברהם	2	בנימין	3	גדליה

מספר	שם	מספר	שם	מספר	שם
4	הושע	5	זכריה	6	חנניה
7	מנחם	8	נחמן	9	עזריאל
10	פנחס	11	קנני	12	רפאל
13	שמעון	14	שלום	15	עמרם
16	יוסף	17	יהודה	18	יוחנן
19	משה	20	מנחם	21	נחמן
22	עזריאל	23	פנחס	24	שמעון
25	יוסף	26	יהודה	27	יוחנן
28	משה	29	מנחם	30	נחמן
31	עזריאל	32	פנחס	33	שמעון
34	יוסף	35	יהודה	36	יוחנן
37	משה	38	מנחם	39	נחמן
40	עזריאל	41	פנחס	42	שמעון
43	יוסף	44	יהודה	45	יוחנן
46	משה	47	מנחם	48	נחמן
49	עזריאל	50	פנחס	51	שמעון
52	יוסף	53	יהודה	54	יוחנן
55	משה	56	מנחם	57	נחמן
58	עזריאל	59	פנחס	60	שמעון
61	יוסף	62	יהודה	63	יוחנן

מספר		שם		מספר		שם		מספר		שם	
64	משה	65	מנחם	66	נחמן	67	עזריאל	68	פנחס	69	שמעון
70	יוסף	71	יהודה	72	יוחנן	73	משה	74	מנחם	75	נחמן
76	עזריאל	77	פנחס	78	שמעון	79	יוסף	80	יהודה	81	יוחנן
82	משה	83	מנחם	84	נחמן	85	עזריאל	86	פנחס	87	שמעון
88	יוסף	89	יהודה	90	יוחנן	91	משה	92	מנחם	93	נחמן
94	עזריאל	95	פנחס	96	שמעון	97	יוסף	98	יהודה	99	יוחנן
100	משה	101	מנחם	102	נחמן	103	עזריאל	104	פנחס	105	שמעון
106	יוסף	107	יהודה	108	יוחנן	109	משה	110	מנחם	111	נחמן
112	עזריאל	113	פנחס	114	שמעון	115	יוסף	116	יהודה	117	יוחנן
118	משה	119	מנחם	120	נחמן	121	עזריאל	122	פנחס	123	שמעון
124	יוסף	125	יהודה	126	יוחנן	127	משה	128	מנחם	129	נחמן
130	עזריאל	131	פנחס	132	שמעון	133	יוסף	134	יהודה	135	יוחנן
136	משה	137	מנחם	138	נחמן	139	עזריאל	140	פנחס	141	שמעון
142	יוסף	143	יהודה	144	יוחנן	145	משה	146	מנחם	147	נחמן
148	עזריאל	149	פנחס	150	שמעון	151	יוסף	152	יהודה	153	יוחנן
154	משה	155	מנחם	156	נחמן	157	עזריאל	158	פנחס	159	שמעון
160	יוסף	161	יהודה	162	יוחנן	163	משה	164	מנחם	165	נחמן
166	עזריאל	167	פנחס	168	שמעון	169	יוסף	170	יהודה	171	יוחנן
172	משה	173	מנחם	174	נחמן	175	עזריאל	176	פנחס	177	שמעון
178	יוסף	179	יהודה	180	יוחנן	181	משה	182	מנחם	183	נחמן
184	עזריאל	185	פנחס	186	שמעון	187	יוסף	188	יהודה	189	יוחנן
190	משה	191	מנחם	192	נחמן	193	עזריאל	194	פנחס	195	שמעון
196	יוסף	197	יהודה	198	יוחנן	199	משה	200	מנחם	201	נחמן
202	עזריאל	203	פנחס	204	שמעון	205	יוסף	206	יהודה	207	יוחנן
208	משה	209	מנחם	210	נחמן	211	עזריאל	212	פנחס	213	שמעון
214	יוסף	215	יהודה	216	יוחנן	217	משה	218	מנחם	219	נחמן
220	עזריאל	221	פנחס	222	שמעון	223	יוסף	224	יהודה	225	יוחנן
226	משה	227	מנחם	228	נחמן	229	עזריאל	230	פנחס	231	שמעון
232	יוסף	233	יהודה	234	יוחנן	235	משה	236	מנחם	237	נחמן
238	עזריאל	239	פנחס	240	שמעון	241	יוסף	242	יהודה	243	יוחנן
244	משה	245	מנחם	246	נחמן	247	עזריאל	248	פנחס	249	שמעון
250	יוסף	251	יהודה	252	יוחנן	253	משה	254	מנחם	255	נחמן
256	עזריאל	257	פנחס	258	שמעון	259	יוסף	260	יהודה	261	יוחנן
262	משה	263	מנחם	264	נחמן	265	עזריאל	266	פנחס	267	שמעון
268	יוסף	269	יהודה	270	יוחנן	271	משה	272	מנחם	273	נחמן
274	עזריאל	275	פנחס	276	שמעון	277	יוסף	278	יהודה	279	יוחנן
280	משה	281	מנחם	282	נחמן	283	עזריאל	284	פנחס	285	שמעון
286	יוסף	287	יהודה	288	יוחנן	289	משה	290	מנחם	291	נחמן
292	עזריאל	293	פנחס	294	שמעון	295	יוסף	296	יהודה	297	יוחנן
298	משה	299	מנחם	300	נחמן	301	עזריאל	302	פנחס	303	שמעון
304	יוסף	305	יהודה	306	יוחנן	307	משה	308	מנחם	309	נחמן
310	עזריאל	311	פנחס	312	שמעון	313	יוסף	314	יהודה	315	יוחנן
316	משה	317	מנחם	318	נחמן	319	עזריאל	320	פנחס	321	שמעון
322	יוסף	323	יהודה	324	יוחנן	325	משה	326	מנחם	327	נחמן
328	עזריאל	329	פנחס	330	שמעון	331	יוסף	332	יהודה	333	יוחנן
334	משה	335	מנחם	336	נחמן	337	עזריאל	338	פנחס	339	שמעון
340	יוסף	341	יהודה	342	יוחנן	343	משה	344	מנחם	345	נחמן
346	עזריאל	347	פנחס	348	שמעון	349	יוסף	350	יהודה	351	יוחנן
352	משה	353	מנחם	354	נחמן	355	עזריאל	356	פנחס	357	שמעון
358	יוסף	359	יהודה	360	יוחנן	361	משה	362	מנחם	363	נחמן
364	עזריאל	365	פנחס	366	שמעון	367	יוסף	368	יהודה	369	יוחנן
370	משה	371	מנחם	372	נחמן	373	עזריאל	374	פנחס	375	שמעון
376	יוסף	377	יהודה	378	יוחנן	379	משה	380	מנחם	381	נחמן
382	עזריאל	383	פנחס	384	שמעון	385	יוסף	386	יהודה	387	יוחנן
388	משה	389	מנחם	390	נחמן	391	עזריאל	392	פנחס	393	שמעון
394	יוסף	395	יהודה	396	יוחנן	397	משה	398	מנחם	399	נחמן
400	עזריאל	401	פנחס	402	שמעון	403	יוסף	404	יהודה	405	יוחנן
406	משה	407	מנחם	408	נחמן	409	עזריאל	410	פנחס	411	שמעון
412	יוסף	413	יהודה	414	יוחנן	415	משה	416	מנחם	417	נחמן
418	עזריאל	419	פנחס	420	שמעון	421	יוסף	422	יהודה	423	יוחנן
424	משה	425	מנחם	426	נחמן	427	עזריאל	428	פנחס	429	שמעון
430	יוסף	431	יהודה	432	יוחנן	433	משה	434	מנחם	435	נחמן
436	עזריאל	437	פנחס	438	שמעון	439	יוסף	440	יהודה	441	יוחנן
442	משה	443	מנחם	444	נחמן	445	עזריאל	446	פנחס	447	שמעון
448	יוסף	449	יהודה	450	יוחנן	451	משה	452	מנחם	453	נחמן
454	עזריאל	455	פנחס	456	שמעון	457	יוסף	458	יהודה	459	יוחנן
460	משה	461	מנחם	462	נחמן	463	עזריאל	464	פנחס	465	שמעון
466	יוסף	467	יהודה	468	יוחנן	469	משה	470	מנחם	471	נחמן
472	עזריאל	473	פנחס	474	שמעון	475	יוסף	476	יהודה	477	יוחנן
478	משה	479	מנחם	480	נחמן	481	עזריאל	482	פנחס	483	שמעון
484	יוסף	485	יהודה	486	יוחנן	487	משה	488	מנחם	489	נחמן
490	עזריאל	491	פנחס	492	שמעון	493	יוסף	494	יהודה	495	יוחנן
496	משה	497	מנחם	498	נחמן	499	עזריאל	500	פנחס	501	שמעון
502	יוסף	503	יהודה	504	יוחנן	505	משה	506	מנחם	507	נחמן
508	עזריאל	509	פנחס	510	שמעון	511	יוסף	512	יהודה	513	יוחנן
514	משה	515	מנחם	516	נחמן	517	עזריאל	518	פנחס	519	שמעון
520	יוסף	521	יהודה	522	יוחנן	523	משה	524	מנחם	525	נחמן
526	עזריאל	527	פנחס	528	שמעון	529	יוסף	530	יהודה	531	יוחנן
532	משה	533	מנחם	534	נחמן	535	עזריאל	536	פנחס	537	שמעון
538	יוסף	539	יהודה	540	יוחנן	541	משה	542	מנחם	543	נחמן
544	עזריאל	545	פנחס	546	שמעון	547	יוסף	548	יהודה	549	יוחנן
550	משה	551	מנחם	552	נחמן	553	עזריאל	554	פנחס	555	שמעון
556	יוסף	557	יהודה	558	יוחנן	559	משה	560	מנחם	561	נחמן
562	עזריאל	563	פנחס	564	שמעון	565	יוסף	566	יהודה	567	יוחנן
568	משה	569	מנחם	570	נחמן	571	עזריאל	572	פנחס	573	שמעון
574	יוסף	575	יהודה	576	יוחנן	577	משה	578	מנחם	579	נחמן
580	עזריאל	581	פנחס	582	שמעון	583	יוסף	584	יהודה	585	יוחנן
586	משה	587	מנחם	588	נחמן	589	עזריאל	590	פנחס	591	שמעון
592	יוסף	593	יהודה	594	יוחנן	595	משה	596	מנחם	597	נחמן
598	עזריאל	599	פנחס	600	שמעון	601	יוסף	602	יהודה	603	יוחנן
604	משה	605	מנחם	606	נחמן	607	עזריאל	608	פנחס	609	שמעון
610	יוסף	611	יהודה	612	יוחנן	613	משה	614	מנחם	615	נחמן
616	עזריאל	617	פנחס	618	שמעון	619	יוסף	620	יהודה	621	יוחנן
622	משה	623	מנחם	624	נחמן	625	עזריאל	626	פנחס	627	שמעון
628	יוסף	629	יהודה	630	יוחנן	631	משה	632	מנחם	633	נחמן
634	עזריאל	635	פנחס	636	שמעון	637	יוסף	638	יהודה	639	יוחנן
640	משה	641	מנחם	642	נחמן	643	עזריאל	644	פנחס	645	שמעון
646	יוסף	647	יהודה	648	יוחנן	649	משה	650	מנחם	651	נחמן
652	עזריאל	653	פנחס	654	שמעון	655	יוסף	656	יהודה	657	יוחנן
658	משה	659	מנחם	660	נחמן	661	עזריאל	662	פנחס	663	שמעון
664	יוסף	665	יהודה	666	יוחנן	667	משה	668	מנחם	669	נחמן
670	עזריאל	671	פנחס	672	שמעון	673	יוסף	674	יהודה	675	יוחנן
676	משה	677	מנחם	678	נחמן	679	עזריאל	680	פנחס	681	שמעון
682	יוסף	683	יהודה	684	יוחנן	685	משה	686	מנחם	687	נחמן
688	עזריאל	689	פנחס	690	שמעון	691	יוסף	692	יהודה	693	יוחנן
694	משה	695	מנחם	696	נחמן	697	עזריאל	698	פנחס	699	שמעון
700	יוסף	701	יהודה	702	יוחנן	703	משה	704	מנחם	705	נחמן
706	עזריאל	707	פנחס	708	שמעון	709	יוסף	710	יהודה	711	יוחנן
712	משה	713	מנחם	714	נחמן	715	עזריאל	716	פנחס	717	שמעון
718	יוסף	719	יהודה	720	יוחנן	721	משה	722	מנחם	723	נחמן
724	עזריאל	725	פנחס	726	שמעון	727	יוסף	728	יהודה	729	יוחנן
730	משה	731	מנחם	732	נחמן	733	עזריאל	734	פנחס	735	שמעון
736	יוסף	737	יהודה	738	יוחנן	739	משה	740	מנחם	741	נחמן
742	עזריאל	743	פנחס	744	שמעון	745	יוסף	746	יהודה	747	יוחנן
748	משה	749	מנחם	750	נחמן	751	עזריאל	752	פנחס	753	שמעון
754	יוסף	755	יהודה	756	יוחנן	757	משה	758	מנחם	759	נחמן
760	עזריאל	761	פנחס	762	שמעון	763	יוסף	764	יהודה	765	יוחנן
766	משה	767	מנחם	768	נחמן	769	עזריאל	770	פנחס	771	שמעון
772	יוסף	773	יהודה	774	יוחנן	775	משה	776	מנחם	777	נחמן
778	עזריאל	779	פנחס	780	שמעון	781	יוסף	782	יהודה	783	יוחנן
784	משה	785	מנחם	786	נחמן	787	עזריאל	788	פנחס	789	שמעון
790	יוסף	791	יהודה	792	יוחנן	793	משה	794	מנחם	795	נחמן
796	עזריאל	797	פנחס	798	שמעון	799	יוסף	800	יהודה	801	יוחנן
802	משה	803	מנחם	804	נחמן						

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה ד (63 תלמידים)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349	350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	362	363	364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377	378	379	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391	392	393	394	395	396	397	398	399	400	401	402	403	404	405	406	407	408	409	410	411	412	413	414	415	416	417	418	419	420	421	422	423	424	425	426	427	428	429	430	431	432	433	434	435	436	437	438	439	440	441	442	443	444	445	446	447	448	449	450	451	452	453	454	455	456	457	458	459	460	461	462	463	464	465	466
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

[illegible][illegible]

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה ד (63 תלמידים)

1971	1972	1973	1974	1975
1976	1977	1978	1979	1980
1981	1982	1983	1984	1985
1986	1987	1988	1989	1990
1991	1992	1993	1994	1995
1996	1997	1998	1999	2000
2001	2002	2003	2004	2005
2006	2007	2008	2009	2010
2011	2012	2013	2014	2015
2016	2017	2018	2019	2020
2021	2022	2023	2024	2025
2026	2027	2028	2029	2030
2031	2032	2033	2034	2035
2036	2037	2038	2039	2040
2041	2042	2043	2044	2045
2046	2047	2048	2049	2050
2051	2052	2053	2054	2055
2056	2057	2058	2059	2060
2061	2062	2063	2064	2065
2066	2067	2068	2069	2070
2071	2072	2073	2074	2075
2076	2077	2078	2079	2080
2081	2082	2083	2084	2085
2086	2087	2088	2089	2090
2091	2092	2093	2094	2095
2096	2097	2098	2099	2100
2101	2102	2103	2104	2105
2106	2107	2108	2109	2110
2111	2112	2113	2114	2115
2116	2117	2118	2119	2120
2121	2122	2123	2124	2125
2126	2127	2128	2129	2130
2131	2132	2133	2134	2135
2136	2137	2138	2139	2140
2141	2142	2143	2144	2145
2146	2147	2148	2149	2150
2151	2152	2153	2154	2155
2156	2157	2158	2159	2160
2161	2162	2163	2164	2165
2166	2167	2168	2169	2170
2171	2172	2173	2174	2175
2176	2177	2178	2179	2180
2181	2182	2183	2184	2185
2186	2187	2188	2189	2190
2191	2192	2193	2194	2195
2196	2197	2198	2199	2200
2201	2202	2203	2204	2205
2206	2207	2208	2209	2210
2211	2212	2213	2214	2215
2216	2217	2218	2219	2220
2221	2222	2223	2224	2225
2226	2227	2228	2229	2230
2231	2232	2233	2234	2235
2236	2237	2238	2239	2240
2241	2242	2243	2244	2245
2246	2247	2248	2249	2250
2251	2252	2253	2254	2255
2256	2257	2258	2259	2260
2261	2262	2263	2264	2265
2266	2267	2268	2269	2270
2271	2272	2273	2274	2275
2276	2277	2278	2279	2280
2281	2282	2283	2284	2285
2286	2287	2288	2289	2290
2291	2292	2293	2294	2295
2296	2297	2298	2299	2300
2301	2302	2303	2304	2305
2306	2307	2308	2309	2310
2311	2312	2313	2314	2315
2316	2317	2318	2319	2320
2321	2322	2323	2324	2325
2326	2327	2328	2329	

姓名	性别	出生年月	民族	籍贯	学历	学位	职称	工作单位	研究方向
王德胜	男	1965.03	汉族	山东烟台	硕士		副教授	烟台大学	应用数学
李小明	男	1972.08	汉族	河南郑州	本科		讲师	郑州大学	计算机科学
张小红	女	1978.12	汉族	江苏南京	硕士		讲师	南京理工大学	材料科学
赵国强	男	1985.05	汉族	四川成都	本科		助教	四川大学	物理学
刘伟	男	1990.01	汉族	湖北武汉	本科		助教	武汉大学	化学工程
陈丽	女	1992.06	汉族	广东广州	本科		助教	中山大学	生物科学
周志远	男	1995.09	汉族	浙江杭州	本科		助教	浙江大学	环境工程
吴昊	男	1998.03	汉族	安徽合肥	本科		助教	安徽大学	机械工程
孙悦	女	2000.11	汉族	湖南长沙	本科		助教	湖南大学	电气工程
郑宇	男	2002.07	汉族	福建厦门	本科		助教	厦门大学	海洋工程

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה ד (63 תלמידים)

Table 1: Summary of Data				
Category	Sub-category	Value 1	Value 2	Value 3
A	1	10	20	30
	2	15	25	35
	3	20	30	40
B	1	12	22	32
	2	18	28	38
	3	25	35	45
C	1	14	24	34
	2	20	30	40
	3	28	38	48
D	1	16	26	36
	2	22	32	42
	3	30	40	50
E	1	18	28	38
	2	25	35	45
	3	35	45	55
F	1	20	30	40
	2	28	38	48
	3	40	50	60
G	1	22	32	42
	2	30	40	50
	3	45	55	65
H	1	25	35	45
	2	35	45	55
	3	50	60	70
I	1	28	38	48
	2	40	50	60
	3	60	70	80
J	1	30	40	50
	2	45	55	65
	3	70	80	90
K	1	35	45	55
	2	50	60	70
	3	80	90	100
L	1	40	50	60
	2	60	70	80
	3	90	100	110
M	1	45	55	65
	2	70	80	90
	3	100	110	120
N	1	50	60	70
	2	80	90	100
	3	110	120	130
O	1	55	65	75
	2	90	100	110
	3	120	130	140
P	1	60	70	80
	2	100	110	120
	3	130	140	150
Q	1	65	75	85
	2	110	120	130
	3	140	150	160
R	1	70	80	90
	2	120	130	140
	3	150	160	170
S	1	75	85	95
	2	130	140	150
	3	160	170	180
T	1	80	90	100
	2	140	150	160
	3	170	180	190
U	1	85	95	105
	2	150	160	170
	3	180	190	200
V	1	90	100	110
	2	160	170	180
	3	190	200	210
W	1	95	105	115
	2	170	180	190
	3	200	210	220
X	1	100	110	120
	2	180	190	200
	3	210	220	230
Y	1	105	115	125
	2	190	200	210
	3	220	230	240
Z	1	110	120	130
	2	200	210	220
	3	230	240	250

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה ד (63 תלמידים)

בית ספר מרבה דעת שכבה ד (63 תלמידים)

שם תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד
א. א. א.	1	2	3	4	5
ב. ב. ב.	6	7	8	9	10
ג. ג. ג.	11	12	13	14	15
ד. ד. ד.	16	17	18	19	20
ה. ה. ה.	21	22	23	24	25
ו. ו. ו.	26	27	28	29	30
ז. ז. ז.	31	32	33	34	35
ח. ח. ח.	36	37	38	39	40
ט. ט. ט.	41	42	43	44	45
י. י. י.	46	47	48	49	50
יא. יא. יא.	51	52	53	54	55
יב. יב. יב.	56	57	58	59	60
יג. יג. יג.	61	62	63	64	65

שם תלמיד

שם תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד
א. א. א.	1	2	3	4	5
ב. ב. ב.	6	7	8	9	10
ג. ג. ג.	11	12	13	14	15
ד. ד. ד.	16	17	18	19	20
ה. ה. ה.	21	22	23	24	25
ו. ו. ו.	26	27	28	29	30
ז. ז. ז.	31	32	33	34	35
ח. ח. ח.	36	37	38	39	40
ט. ט. ט.	41	42	43	44	45
י. י. י.	46	47	48	49	50
יא. יא. יא.	51	52	53	54	55
יב. יב. יב.	56	57	58	59	60
יג. יג. יג.	61	62	63	64	65

שם תלמיד

שם תלמיד

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה ז (61 תלמידים)

Revised

1	2	3	4	5	6	7	8

Date		Time		Location		Remarks	
1	10	10	10	10	10	10	10
2	10	10	10	10	10	10	10
3	10	10	10	10	10	10	10
4	10	10	10	10	10	10	10
5	10	10	10	10	10	10	10
6	10	10	10	10	10	10	10
7	10	10	10	10	10	10	10
8	10	10	10	10	10	10	10
9	10	10	10	10	10	10	10
10	10	10	10	10	10	10	10

[illegible]

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה ז (61 תלמידים)

דו"ח בית ספר מרבה דעת

שם	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד
1	2	3	4	5	6	7

שם				מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד
----	--	--	--	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה ז (61 תלמידים)

אברהם יצחק

№	Имя	Фамилия	Год рождения	Место рождения
1	Иван	Иванов	1980	Москва
2	Петр	Петров	1985	Санкт-Петербург
3	Александр	Смирнов	1990	Новосибирск
4	Елена	Васильева	1988	Казань
5	Сергей	Кузнецов	1992	Екатеринбург
6	Мария	Лебедева	1987	Омск
7	Дмитрий	Зайцев	1991	Нижний Новгород
8	Анна	Соловьева	1989	Волгоград
9	Владимир	Попов	1983	Самара
10	Ольга	Михайлова	1986	Тюмень
11	Алексей	Новиков	1993	Иркутск
12	Светлана	Андреева	1984	Хабаровск
13	Николай	Воробьев	1994	Красноярск
14	Екатерина	Сидорова	1982	Барнаул
15	Андрей	Морозов	1995	Уфа
16	Татьяна	Павлова	1981	Ижевск
17	Василий	Степанов	1996	Владивосток
18	Зинаида	Борисова	1980	Магнитогорск
19	Александр	Варламов	1997	Томск
20	Евгения	Савина	1983	Кемерово
21	Игорь	Савин	1998	Новокузнецк
22	Арина	Савина	1984	Сургут
23	Виктор	Савин	1999	Тюмень
24	Анастасия	Савина	1985	Ханты-Мансийск
25	Даниил	Савин	2000	Сургут
26	Александра	Савина	1986	Тюмень
27	Виктор	Савин	2001	Ханты-Мансийск
28	Анастасия	Савина	1987	Тюмень
29	Даниил	Савин	2002	Ханты-Мансийск
30	Александра	Савина	1988	Тюмень
31	Виктор	Савин	2003	Ханты-Мансийск
32	Анастасия	Савина	1989	Тюмень
33	Даниил	Савин	2004	Ханты-Мансийск
34	Александра	Савина	1990	Тюмень
35	Виктор	Савин	2005	Ханты-Мансийск
36	Анастасия	Савина	1991	Тюмень
37	Даниил	Савин	2006	Ханты-Мансийск
38	Александра	Савина	1992	Тюмень
39	Виктор	Савин	2007	Ханты-Мансийск
40	Анастасия	Савина	1993	Тюмень
41	Даниил	Савин	2008	Ханты-Мансийск
42	Александра	Савина	1994	Тюмень
43	Виктор	Савин	2009	Ханты-Мансийск
44	Анастасия	Савина	1995	Тюмень
45	Даниил	Савин	2010	Ханты-Мансийск
46	Александра	Савина	1996	Тюмень
47	Виктор	Савин	2011	Ханты-Мансийск
48	Анастасия	Савина	1997	Тюмень
49	Даниил	Савин	2012	Ханты-Мансийск
50	Александра	Савина	1998	Тюмень
51	Виктор	Савин	2013	Ханты-Мансийск
52	Анастасия	Савина	1999	Тюмень
53	Даниил	Савин	2014	Ханты-Мансийск
54	Александра	Савина	2000	Тюмень
55	Виктор	Савин	2015	Ханты-Мансийск
56	Анастасия	Савина	2001	Тюмень
57	Даниил	Савин	2016	Ханты-Мансийск
58	Александра	Савина	2002	Тюмень
59	Виктор	Савин	2017	Ханты-Мансийск
60	Анастасия	Савина	2003	Тюмень
61	Даниил	Савин	2018	Ханты-Мансийск
62	Александра	Савина	2004	Тюмень
63	Виктор	Савин	2019	Ханты-Мансийск
64	Анастасия	Савина	2005	Тюмень
65	Даниил	Савин	2020	Ханты-Мансийск
66	Александра	Савина	2006	Тюмень
67	Виктор	Савин	2021	Ханты-Мансийск
68	Анастасия	Савина	2007	Тюмень
69	Даниил	Савин	2022	Ханты-Мансийск
70	Александра	Савина	2008	Тюмень
71	Виктор	Савин	2023	Ханты-Мансийск
72	Анастасия	Савина	2009	Тюмень
73	Даниил	Савин	2024	Ханты-Мансийск
74	Александра	Савина	2010	Тюмень
75	Виктор	Савин	2025	

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה ז (61 תלמידים)

[illegible]

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה ז (61 תלמידים)

תאריך: 10.10.2019

שם התלמיד	מספר התלמיד	מספר המבחן	תוצאות המבחן
א. א. א.	1	1	100%
ב. ב. ב.	2	2	100%
ג. ג. ג.	3	3	100%
ד. ד. ד.	4	4	100%
ה. ה. ה.	5	5	100%
ו. ו. ו.	6	6	100%
ז. ז. ז.	7	7	100%
ח. ח. ח.	8	8	100%
ט. ט. ט.	9	9	100%
י. י. י.	10	10	100%
יא. יא. יא.	11	11	100%
יב. יב. יב.	12	12	100%
יג. יג. יג.	13	13	100%
יד. יד. יד.	14	14	100%
טו. טו. טו.	15	15	100%
טז. טז. טז.	16	16	100%
טז. טז. טז.	17	17	100%
יח. יח. יח.	18	18	100%
יט. יט. יט.	19	19	100%
כ. כ. כ.	20	20	100%
כא. כא. כא.	21	21	100%
כב. כב. כב.	22	22	100%
כג. כג. כג.	23	23	100%
כד. כד. כד.	24	24	100%
כה. כה. כה.	25	25	100%
כו. כו. כו.	26	26	100%
כז. כז. כז.	27	27	100%
כח. כח. כח.	28	28	100%
כט. כט. כט.	29	29	100%
ל. ל. ל.	30	30	100%
לא. לא. לא.	31	31	100%
לב. לב. לב.	32	32	100%
לג. לג. לג.	33	33	100%
לד. לד. לד.	34	34	100%
לה. לה. לה.	35	35	100%
לו. לו. לו.	36	36	100%
לז. לז. לז.	37	37	100%
לח. לח. לח.	38	38	100%
לט. לט. לט.	39	39	100%
מ. מ. מ.	40	40	100%
מא. מא. מא.	41	41	100%
מב. מב. מב.	42	42	100%
מג. מג. מג.	43	43	100%
מד. מד. מד.	44	44	100%
מה. מה. מה.	45	45	100%
מו. מו. מו.	46	46	100%
מז. מז. מז.	47	47	100%
מח. מח. מח.	48	48	100%
מט. מט. מט.	49	49	100%
נ. נ. נ.	50	50	100%
נא. נא. נא.	51	51	100%
נב. נב. נב.	52	52	100%
נג. נג. נג.	53	53	100%
נד. נד. נד.	54	54	100%
נה. נה. נה.	55	55	100%
נו. נו. נו.	56	56	100%
נז. נז. נז.	57	57	100%
נח. נח. נח.	58	58	100%
נט. נט. נט.	59	59	100%
ס. ס. ס.	60	60	100%
סא. סא. סא.	61	61	100%
סב. סב. סב.	62	62	100%
סג. סג. סג.	63	63	100%
סד. סד. סד.	64	64	100%
סה. סה. סה.	65	65	100%
סו. סו. סו.	66	66	100%
סז. סז. סז.	67	67	100%
סח. סח. סח.	68	68	100%
סט. סט. סט.	69	69	100%
ע. ע. ע.	70	70	100%
עא. עא. עא.	71	71	100%
עב. עב. עב.	72	72	100%
עג. עג. עג.	73	73	100%
עד. עד. עד.	74	74	100%
עה. עה. עה.	75	75	100%
עו. עו. עו.	76	76	100%
עז. עז. עז.	77	77	100%
עח. עח. עח.	78	78	100%
עט. עט. עט.	79	79	100%
פ. פ. פ.	80	80	100%
פא. פא. פא.	81	81	100%
פב. פב. פב.	82	82	100%
פג. פג. פג.	83	83	100%
פד. פד. פד.	84	84	100%
פה. פה. פה.	85	85	100%
פו. פו. פו.	86	86	100%
פז. פז. פז.	87	87	100%
פח. פח. פח.	88	88	100%
פט. פט. פט.	89	89	100%
צ. צ. צ.	90	90	100%
צא. צא. צא.	91	91	100%
צב. צב. צב.	92	92	100%
צג. צג. צג.	93	93	100%
צד. צד. צד.	94	94	100%
צה. צה. צה.	95	95	100%
צו. צו. צו.	96	96	100%
צז. צז. צז.	97	97	100%
צח. צח. צח.	98	98	100%
צט. צט. צט.	99	99	100%
ק. ק. ק.	100	100	100%
קא. קא. קא.	101	101	100%
קב. קב. קב.	102	102	100%
קג. קג. קג.	103	103	100%
קד. קד. קד.	104	104	100%
קה. קה. קה.	105	105	100%
קו. קו. קו.	106	106	100%
קז. קז. קז.	107	107	100%
קח. קח. קח.	108	108	100%
קט. קט. קט.	109	109	100%
ר. ר. ר.	110	110	100%
רא. רא. רא.	111	111	100%
רב. רב. רב.	112	112	100%
רג. רג. רג.	113	113	100%
רד. רד. רד.	114	114	100%
רה. רה. רה.	115	115	100%
רו. רו. רו.	116	116	100%
רז. רז. רז.	117	117	100%
רח. רח. רח.	118	118	100%
רט. רט. רט.	119	119	100%
ש. ש. ש.	120	120	100%
שא. שא. שא.	121	121	100%
שב. שב. שב.	122	122	100%
שג. שג. שג.	123	123	100%
שד. שד. שד.	124	124	100%
שה. שה. שה.	125	125	100%
שו. שו. שו.	126	126	100%
שז. שז. שז.	127	127	100%
שח. שח. שח.	128	128	100%
שט. שט. שט.	129	129	100%
ת. ת. ת.	130	130	100%
תא. תא. תא.	131	131	100%
תב. תב. תב.	132	132	100%
תג. תג. תג.	133	133	100%
תד. תד. תד.	134	134	100%
תה. תה. תה.	135	135	100%
תו. תו. תו.	136	136	100%
תז. תז. תז.	137	137	100%
תח. תח. תח.	138	138	100%
תט. תט. תט.	139	139	100%
י. י. י.	140	140	100%
יא. יא. יא.	141	141	100%
יב. יב. יב.	142	142	100%
יג. יג. יג.	143	143	100%
יד. יד. יד.	144	144	100%
טו. טו. טו.	145	145	100%
טז. טז. טז.	146	146	100%
טז. טז. טז.	147	147	100%
יח. יח. יח.	148	148	100%
יט. יט. יט.	149	149	100%
כ. כ. כ.	150	150	100%
כא. כא. כא.	151	151	100%
כב. כב. כב.	152	152	100%
כג. כג. כג.	153	153	100%
כד. כד. כד.	154	154	100%
כה. כה. כה.	155	155	100%
כו. כו. כו.	156	156	100%
כז. כז. כז.	157	157	100%
כח. כח. כח.	158	158	100%
כט. כט. כט.	159	159	100%
ל. ל. ל.	160	160	100%
לא. לא. לא.	161	161	100%
לב. לב. לב.	162	162	100%
לג. לג. לג.	163	163	100%
לד. לד. לד.	164	164	100%
לה. לה. לה.	165	165	100%
לו. לו. לו.	166	166	100%
לז. לז. לז.	167	167	100%
לח. לח. לח.	168	168	100%
לט. לט. לט.	169	169	100%
מ. מ. מ.	170	170	100%
מא. מא. מא.	171	171	100%
מב. מב. מב.	172	172	100%
מג. מג. מג.	173	173	100%
מד. מד. מד.	174	174	100%
מה. מה. מה.	175	175	100%
מו. מו. מו.	176	176	100%
מז. מז. מז.	177	177	100%
מח. מח. מח.	178	178	100%
מט. מט. מט.	179	179	100%
נ. נ. נ.	180	180	100%
נא. נא. נא.	181	181	100%
נב. נב. נב.	182	182	100%
נג. נג. נג.	183	183	100%
נד. נד. נד.	184	184	100%
נה. נה. נה.	185	185	100%
נו. נו. נו.	186	186	100%
נז. נז. נז.	187	187	100%
נח. נח. נח.	188	188	100%
נט. נט. נט.	189	189	100%
ס. ס. ס.	190	190	100%
סא. סא. סא.	191	191	100%
סב. סב. סב.	192	192	100%
סג. סג. סג.	193	193	100%
סד. סד. סד.	194	194	100%
סה. סה. סה.	195	195	100%
סו. סו. סו.	196	196	100%
סז. סז. סז.	197	197	100%
סח. סח. סח.	198	198	100%
סט. סט. סט.	199	199	100%
ע. ע. ע.	200	200	100%
עא. עא. עא.	201	201	100%
עב. עב. עב.	202	202	100%
עג. עג. עג.	203	203	100%
עד. עד. עד.	204	204	100%
עה. עה. עה.	205	205	100%
עו. עו. עו.	206	206	100%
עז. עז. עז.	207	207	100%
עח. עח. עח.	208	208	100%
עט. עט. עט.	209	209	100%
פ. פ. פ.	210	210	100%
פא. פא. פא.	211	211	100%
פב. פב. פב.	212	212	100%
פג. פג. פג.	213	213	100%
פד. פד. פד.	214	214	100%
פה. פה. פה.	215	215	100%
פו. פו. פו.	216	216	100%
פז. פז. פז.	217	217	100%
פח. פח. פח.	218	218	100%
פט. פט. פט.	219	219	100%
צ. צ. צ.	220	220	100%
צא. צא. צא.	221	221	100%
צב. צב. צב.	222	222	100%
צג. צג. צג.	223	223	100%
צד. צד. צד.	224	224	100%
צה. צה. צה.	225	225	100%
צו. צו. צו.	226	226	100%
צז. צז. צז.	227	227	100%
צח. צח. צח.	228	228	100%
צט. צט. צט.	229	229	100%
ק. ק. ק.	230	230	100%
קא. קא. קא.	231	231	100%
קב. קב. קב.	232	232	100%
קג. קג. קג.	233	233	100%
קד. קד. קד.	234	234	100%
קה. קה. קה.	235	235	100%
קו. קו. קו.	236	236	100%
קז. קז. קז.	237	237	100%
קח. קח. קח.	238	238	100%
קט. קט. קט.	239	239	100%
ר. ר. ר.	240	240	100%
רא. רא. רא.	241	241	100%
רב. רב. רב.	242	242	100%
רג. רג. רג.	243	243	100%
רד. רד. רד.	244	244	100%
רה. רה. רה.	245	245	100%
רו. רו. רו.	246	246	100%
רז. רז. רז.	247	247	100%
רח. רח. רח.	248	248	100%
רט. רט. רט.	249	249	100%
ש. ש. ש.	250	250	100%
שא. שא. שא.	251	251	100%
שב. שב. שב.	252	252	100%
שג. שג. שג.	253	253	100%
שד. שד. שד.	254	254	100%
שה. שה. שה.	255	255	100%
שו. שו. שו.	256	256	100%
שז. שז. שז.	257	257	100%
שח. שח. שח.	258	258	100%
שט. שט. שט.	259	259	100%
ת. ת. ת.	260	260	100%
תא. תא. תא.	261	261	100%
תב. תב. תב.	262	262	100%
תג. תג. תג.	263	263	100%
תד. תד. תד.	264	264	100%
תה. תה. תה.	265	265	100%
תו. תו. תו.	266	266	100%
תז. תז. תז.	267	267	100%
תח. תח. תח.	268	268	100%
תט. תט. תט.	269	269	100%
י. י. י.	270	270	100%
יא. יא. יא.	271	271	100%
יב. יב. יב.	272	272	100%
יג. יג. יג.	273	273	100%
יד. יד. יד.	274	274	100%
טו. טו. טו.	275	275	100%
טז. טז. טז.	276	276	100%
טז. טז. טז.	277	277	100%
יח. יח. יח.	278	278	100%
יט. יט. יט.	279	279	100%
כ. כ. כ.	280	280	100%
כא. כא. כא.	281	281	100%
כב. כב. כב.	282	282	100%
כג. כג. כג.	283	283	100%
כד. כד. כד.	284	284	100%
כה. כה. כה.	285	285	100%
כו. כו. כו.	286	286	100%
כז. כז. כז.	287	287	100%
כח. כח. כח.	288	288	100%
כט. כט. כט.	289	289	100%
ל. ל. ל.	290	290	100%
לא. לא. לא.	291	291	100%
לב. לב. לב.	292	292	100%
לג. לג. לג.	293	293	100%
לד. לד. לד.	294	294	100%
לה. לה. לה.	295	295	100%
לו. לו. לו.	296		

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה ז (61 תלמידים)

[illegible][illegible][illegible]

Age Group	Percentage of Respondents
18-29	~15%
30-39	~10%
40-49	~15%
50-59	~10%
60-69	~25%
70-79	~15%
80+	~10%

1. **Identify the main components of the system.** The system consists of a **Client**, a **Server**, and a **Database**.

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה ד' (41 תלמידים)

תאריך: 10/10/10

שם	מספר	תאריך	מספר	תאריך	מספר	תאריך
א. א.	1	10/10/10	2	10/10/10	3	10/10/10

שם	מספר	תאריך	מספר	תאריך	מספר	תאריך
א. א.	1	10/10/10	2	10/10/10	3	10/10/10
ב. ב.	4	10/10/10	5	10/10/10	6	10/10/10
ג. ג.	7	10/10/10	8	10/10/10	9	10/10/10
ד. ד.	10	10/10/10	11	10/10/10	12	10/10/10
ה. ה.	13	10/10/10	14	10/10/10	15	10/10/10
ו. ו.	16	10/10/10	17	10/10/10	18	10/10/10
ז. ז.	19	10/10/10	20	10/10/10	21	10/10/10
ח. ח.	22	10/10/10	23	10/10/10	24	10/10/10
ט. ט.	25	10/10/10	26	10/10/10	27	10/10/10
י. י.	28	10/10/10	29	10/10/10	30	10/10/10
יא. יא.	31	10/10/10	32	10/10/10	33	10/10/10
יב. יב.	34	10/10/10	35	10/10/10	36	10/10/10
יג. יג.	37	10/10/10	38	10/10/10	39	10/10/10
יד. יד.	40	10/10/10	41	10/10/10	42	10/10/10

שם	מספר	תאריך	מספר	תאריך	מספר	תאריך
א. א.	1	10/10/10	2	10/10/10	3	10/10/10
ב. ב.	4	10/10/10	5	10/10/10	6	10/10/10
ג. ג.	7	10/10/10	8	10/10/10	9	10/10/10
ד. ד.	10	10/10/10	11	10/10/10	12	10/10/10
ה. ה.	13	10/10/10	14	10/10/10	15	10/10/10
ו. ו.	16	10/10/10	17	10/10/10	18	10/10/10
ז. ז.	19	10/10/10	20	10/10/10	21	10/10/10
ח. ח.	22	10/10/10	23	10/10/10	24	10/10/10
ט. ט.	25	10/10/10	26	10/10/10	27	10/10/10
י. י.	28	10/10/10	29	10/10/10	30	10/10/10
יא. יא.	31	10/10/10	32	10/10/10	33	10/10/10
יב. יב.	34	10/10/10	35	10/10/10	36	10/10/10
יג. יג.	37	10/10/10	38	10/10/10	39	10/10/10
יד. יד.	40	10/10/10	41	10/10/10	42	10/10/10

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה דו (41 תלמידים)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					</
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	----

[illegible]

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה דו (41 תלמידים)

[illegible]

Date		Time		Location		Remarks	
1	10/10/19	10:00	11:00	10/10/19	10:00	11:00	10/10/19
2	10/10/19	11:00	12:00	10/10/19	11:00	12:00	10/10/19
3	10/10/19	12:00	13:00	10/10/19	12:00	13:00	10/10/19
4	10/10/19	13:00	14:00	10/10/19	13:00	14:00	10/10/19
5	10/10/19	14:00	15:00	10/10/19	14:00	15:00	10/10/19
6	10/10/19	15:00	16:00	10/10/19	15:00	16:00	10/10/19
7	10/10/19	16:00	17:00	10/10/19	16:00	17:00	10/10/19
8	10/10/19	17:00	18:00	10/10/19	17:00	18:00	10/10/19
9	10/10/19	18:00	19:00	10/10/19	18:00	19:00	10/10/19
10	10/10/19	19:00	20:00	10/10/19	19:00	20:00	10/10/19
11	10/10/19	20:00	21:00	10/10/19	20:00	21:00	10/10/19
12	10/10/19	21:00	22:00	10/10/19	21:00	22:00	10/10/19
13	10/10/19	22:00	23:00	10/10/19	22:00	23:00	10/10/19
14	10/10/19	23:00	00:00	10/10/19	23:00	00:00	10/10/19
15	10/10/19	00:00	01:00	10/10/19	00:00	01:00	10/10/19
16	10/10/19	01:00	02:00	10/10/19	01:00	02:00	10/10/19
17	10/10/19	02:00	03:00	10/10/19	02:00	03:00	10/10/19
18	10/10/19	03:00	04:00	10/10/19	03:00	04:00	10/10/19
19	10/10/19	04:00	05:00	10/10/19	04:00	05:00	10/10/19
20	10/10/19	05:00	06:00	10/10/19	05:00	06:00	10/10/19
21	10/10/19	06:00	07:00	10/10/19	06:00	07:00	10/10/19
22	10/10/19	07:00	08:00	10/10/19	07:00	08:00	10/10/19
23	10/10/19	08:00	09:00	10/10/19	08:00	09:00	10/10/19
24	10/10/19	09:00	10:00	10/10/19	09:00	10:00	10/10/19
25	10/10/19	10:00	11:00	10/10/19	10:00	11:00	10/10/19
26	10/10/19	11:00	12:00	10/10/19	11:00	12:00	10/10/19
27	10/10/19	12:00	13:00	10/10/19	12:00	13:00	10/10/19
28	10/10/19	13:00	14:00	10/10/19	13:00	14:00	10/10/19
29	10/10/19	14:00	15:00	10/10/19	14:00	15:00	10/10/19
30	10/10/19	15:00	16:00	10/10/19	15:00	16:00	10/10/19
31	10/10/19	16:00	17:00	10/10/19	16:00	17:00	10/10/19
32	10/10/19	17:00	18:00	10/10/19	17:00	18:00	10/10/19
33	10/10/19	18:00	19:00	10/10/19	18:00	19:00	10/10/19
34	10/10/19	19:00	20:00	10/10/19	19:00	20:00	10/10/19
35	10/10/19	20:00	21:00	10/10/19	20:00	21:00	10/10/19
36	10/10/19	21:00	22:00	10/10/19	21:00	22:00	10/10/19
37	10/10/19	22:00	23:00	10/10/19	22:00	23:00	10/10/19
38	10/10/19	23:00	00:00	10/10/19	23:00	00:00	10/10/19
39	10/10/19	00:00	01:00	10/10/19	00:00	01:00	10/10/19
40	10/10/19	01:00	02:00	10/10/19	01:00	02:00	10/10/19

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה דו (41 תלמידים)

Table 1. Summary of the data collected from the 1000 Genomes Project				
Sample	Population	Genotype	Phenotype	Environment
1	CEU	0.0	0.0	0.0
2	CEU	0.0	0.0	0.0
3	CEU	0.0	0.0	0.0
4	CEU	0.0	0.0	0.0
5	CEU	0.0	0.0	0.0
6	CEU	0.0	0.0	0.0
7	CEU	0.0	0.0	0.0
8	CEU	0.0	0.0	0.0
9	CEU	0.0	0.0	0.0
10	CEU	0.0	0.0	0.0
11	CEU	0.0	0.0	0.0
12	CEU	0.0	0.0	0.0
13	CEU	0.0	0.0	0.0
14	CEU	0.0	0.0	0.0
15	CEU	0.0	0.0	0.0
16	CEU	0.0	0.0	0.0
17	CEU	0.0	0.0	0.0
18	CEU	0.0	0.0	0.0
19	CEU	0.0	0.0	0.0
20	CEU	0.0	0.0	0.0
21	CEU	0.0	0.0	0.0
22	CEU	0.0	0.0	0.0
23	CEU	0.0	0.0	0.0
24	CEU	0.0	0.0	0.0
25	CEU	0.0	0.0	0.0
26	CEU	0.0	0.0	0.0
27	CEU	0.0	0.0	0.0
28	CEU	0.0	0.0	0.0
29	CEU	0.0	0.0	0.0
30	CEU	0.0	0.0	0.0
31	CEU	0.0	0.0	0.0
32	CEU	0.0	0.0	0.0
33	CEU	0.0	0.0	0.0
34	CEU	0.0	0.0	0.0
35	CEU	0.0	0.0	0.0
36	CEU	0.0	0.0	0.0
37	CEU	0.0	0.0	0.0
38	CEU	0.0	0.0	0.0
39	CEU	0.0	0.0	0.0
40	CEU	0.0	0.0	0.0
41	CEU	0.0	0.0	0.0
42	CEU	0.0	0.0	0.0
43	CEU	0.0	0.0	0.0
44	CEU	0.0	0.0	0.0
45	CEU	0.0	0.0	0.0
46	CEU	0.0	0.0	0.0
47	CEU	0.0	0.0	0.0
48	CEU	0.0	0.0	0.0
49	CEU	0.0	0.0	0.0
50	CEU	0.0	0.0	0.0
51	CEU	0.0	0.0	0.0
52	CEU	0.0	0.0	0.0
53	CEU	0.0	0.0	0.0
54	CEU	0.0	0.0	0.0
55	CEU	0.0	0.0	0.0
56	CEU	0.0	0.0	0.0
57	CEU	0.0	0.0	0.0
58	CEU	0.0	0.0	0.0
59	CEU	0.0	0.0	0.0
60	CEU	0.0	0.0	0.0
61	CEU	0.0	0.0	0.0
62	CEU	0.0	0.0	0.0
63	CEU	0.0	0.0	0.0
64	CEU	0.0	0.0	0.0
65	CEU	0.0	0.0	0.0
66	CEU	0.0	0.0	0.0
67	CEU	0.0	0.0	0.0
68	CEU	0.0	0.0	0.0
69	CEU	0.0	0.0	0.0
70	CEU	0.0	0.0	0.0
71	CEU	0.0	0.0	0.0
72	CEU	0.0	0.0	0.0
73	CEU	0.0	0.0	0.0
74	CEU	0.0	0.0	0.0
75	CEU	0.0	0.0	0.0
76	CEU	0.0	0.0	0.0
77	CEU	0.0	0.0	0.0
78	CEU	0.0	0.0	0.0
79	CEU	0.0	0.0	0.0
80	CEU	0.0	0.0	0.0
81	CEU	0.0	0.0	0.0
82	CEU	0.0	0.0	0.0
83	CEU	0.0	0.0	0.0
84	CEU	0.0	0.0	0.0
85	CEU	0.0	0.0	0.0
86	CEU	0.0	0.0	0.0
87	CEU	0.0	0.0	0.0
88	CEU	0.0	0.0	0.0
89	CEU	0.0	0.0	0.0
90	CEU	0.0	0.0	0.0
91	CEU	0.0	0.0	0.0
92	CEU	0.0	0.0	0.0
93	CEU	0.0	0.0	0.0
94	CEU	0.0	0.0	0.0
95	CEU	0.0	0.0	0.0
96	CEU	0.0	0.0	0.0
97	CEU	0.0	0.0	0.0
98	CEU	0.0	0.0	0.0
99	CEU	0.0	0.0	0.0
100	CEU	0.0	0.0	0.0

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה ד' (41 תלמידים)

בית ספר מרבה דעת... דו"ח

שם תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד	מספר תלמיד
א. א. א.	1	2	3
ב. ב. ב.	4	5	6
ג. ג. ג.	7	8	9
ד. ד. ד.	10	11	12
ה. ה. ה.	13	14	15
ו. ו. ו.	16	17	18
ז. ז. ז.	19	20	21
ח. ח. ח.	22	23	24
ט. ט. ט.	25	26	27
י. י. י.	28	29	30
יא. יא. יא.	31	32	33
יב. יב. יב.	34	35	36
יג. יג. יג.	37	38	39
יד. יד. יד.	40	41	42
יז. יז. יז.	43	44	45
יח. יח. יח.	46	47	48
יט. יט. יט.	49	50	51
כ. כ. כ.	52	53	54
כא. כא. כא.	55	56	57
כב. כב. כב.	58	59	60
כג. כג. כג.	61	62	63
כד. כד. כד.	64	65	66
כה. כה. כה.	67	68	69
כו. כו. כו.	70	71	72
כז. כז. כז.	73	74	75
כח. כח. כח.	76	77	78
כט. כט. כט.	79	80	81
ל. ל. ל.	82	83	84
לא. לא. לא.	85	86	87
לב. לב. לב.	88	89	90
לג. לג. לג.	91	92	93
לד. לד. לד.	94	95	96
לה. לה. לה.	97	98	99
לו. לו. לו.	100	101	102
לז. לז. לז.	103	104	105
לח. לח. לח.	106	107	108
לט. לט. לט.	109	110	111
לך. לך. לך.	112	113	114
לם. לם. לם.	115	116	117
לנ. לנ. לנ.	118	119	120
ס. ס. ס.	121	122	123
סא. סא. סא.	124	125	126
סב. סב. סב.	127	128	129
סג. סג. סג.	130	131	132
סד. סד. סד.	133	134	135
סה. סה. סה.	136	137	138
סו. סו. סו.	139	140	141
סז. סז. סז.	142	143	144
סח. סח. סח.	145	146	147
סט. סט. סט.	148	149	150
ע. ע. ע.	151	152	153
עא. עא. עא.	154	155	156
עב. עב. עב.	157	158	159
עג. עג. עג.	160	161	162
עד. עד. עד.	163	164	165
עה. עה. עה.	166	167	168
עו. עו. עו.	169	170	171
עז. עז. עז.	172	173	174
עח. עח. עח.	175	176	177
עט. עט. עט.	178	179	180
פ. פ. פ.	181	182	183
פא. פא. פא.	184	185	186
פב. פב. פב.	187	188	189
פג. פג. פג.	190	191	192
פד. פד. פד.	193	194	195
פה. פה. פה.	196	197	198
פו. פו. פו.	199	200	201
פז. פז. פז.	202	203	204
פח. פח. פח.	205	206	207
פט. פט. פט.	208	209	210
צ. צ. צ.	211	212	213
צא. צא. צא.	214	215	216
צב. צב. צב.	217	218	219
צג. צג. צג.	220	221	222
צד. צד. צד.	223	224	225
צה. צה. צה.	226	227	228
צו. צו. צו.	229	230	231
צז. צז. צז.	232	233	234
צח. צח. צח.	235	236	237
צט. צט. צט.	238	239	240
ק. ק. ק.	241	242	243
קא. קא. קא.	244	245	246
קב. קב. קב.	247	248	249
קג. קג. קג.	250	251	252
קד. קד. קד.	253	254	255
קה. קה. קה.	256	257	258
קו. קו. קו.	259	260	261
קז. קז. קז.	262	263	264
קח. קח. קח.	265	266	267
קט. קט. קט.	268	269	270
קכ. קכ. קכ.	271	272	273
קכא. קכא. קכא.	274	275	276
קכב. קכב. קכב.	277	278	279
קכג. קכג. קכג.	280	281	282
קכד. קכד. קכד.	283	284	285
קכה. קכה. קכה.	286	287	288
קכו. קכו. קכו.	289	290	291
קכז. קכז. קכז.	292	293	294
קכח. קכח. קכח.	295	296	297
קכט. קכט. קכט.	298	299	300
קל. קל. קל.	301	302	303
קלא. קלא. קלא.	304	305	306
קלב. קלב. קלב.	307	308	309
קלג. קלג. קלג.	310	311	312
קלד. קלד. קלד.	313	314	315
קלה. קלה. קלה.	316	317	318
קלו. קלו. קלו.	319	320	321
קלז. קלז. קלז.	322	323	324
קלח. קלח. קלח.	325	326	327
קלט. קלט. קלט.	328	329	330
קלס. קלס. קלס.	331	332	333
קלסא. קלסא. קלסא.	334	335	336
קלסב. קלסב. קלסב.	337	338	339
קלסג. קלסג. קלסג.	340	341	342
קלסד. קלסד. קלסד.	343	344	345
קלסה. קלסה. קלסה.	346	347	348
קלסו. קלסו. קלסו.	349	350	351
קלסז. קלסז. קלסז.	352	353	354
קלסח. קלסח. קלסח.	355	356	357
קלסט. קלסט. קלסט.	358	359	360
קלסזא. קלסזא. קלסזא.	361	362	363
קלסזב. קלסזב. קלסזב.	364	365	366
קלסזג. קלסזג. קלסזג.	367	368	369
קלסזד. קלסזד. קלסזד.	370	371	372
קלסזה. קלסזה. קלסזה.	373	374	375
קלסזו. קלסזו. קלסזו.	376	377	378
קלסזז. קלסזז. קלסזז.	379	380	381
קלסזח. קלסזח. קלסזח.	382	383	384
קלסזט. קלסזט. קלסזט.	385	386	387
קלסזס. קלסזס. קלסזס.	388	389	390
קלסזסא. קלסזסא. קלסזסא.	391	392	393
קלסזסב. קלסזסב. קלסזסב.	394	395	396
קלסזסג. קלסזסג. קלסזסג.	397	398	399
קלסזסד. קלסזסד. קלסזסד.	400	401	402
קלסזסה. קלסזסה. קלסזסה.	403	404	405
קלסזסו. קלסזסו. קלסזסו.	406	407	408
קלסזסז. קלסזסז. קלסזסז.	409	410	411
קלסזסח. קלסזסח. קלסזסח.	412	413	414
קלסזסט. קלסזסט. קלסזסט.	415	416	417
קלסזסזא. קלסזסזא. קלסזסזא.	418	419	420
קלסזסזב. קלסזסזב. קלסזסזב.	421	422	423
קלסזסזג. קלסזסזג. קלסזסזג.	424	425	426
קלסזסזד. קלסזסזד. קלסזסזד.	427	428	429
קלסזסזה. קלסזסזה. קלסזסזה.	430	431	432
קלסזסזו. קלסזסזו. קלסזסזו.	433	434	435
קלסזסזז. קלסזסזז. קלסזסזז.	436	437	438
קלסזסזח. קלסזסזח. קלסזסזח.	439	440	441
קלסזסט. קלסזסט. קלסזסט.	442	443	444
קלסזסזס. קלסזסזס. קלסזסזס.	445	446	447
קלסזסזסא. קלסזסזסא. קלסזסזסא.	448	449	450
קלסזסזסב. קלסזסזסב. קלסזסזסב.	451	452	453
קלסזסזסג. קלסזסזסג. קלסזסזסג.	454	455	456
קלסזסזסד. קלסזסזסד. קלסזסזסד.	457	458	459
קלסזסזסה. קלסזסזסה. קלסזסזסה.	460	461	462
קלסזסזסו. קלסזסזסו. קלסזסזסו.	463	464	465
קלסזסזסז. קלסזסזסז. קלסזסזסז.	466	467	468
קלסזסזסח. קלסזסזסח. קלסזסזסח.	469	470	471
קלסזסזסט. קלסזסזסט. קלסזסזסט.	472	473	474
קלסזסזסזא. קלסזסזסזא. קלסזסזסזא.	475	476	477
קלסזסזסזב. קלסזסזסזב. קלסזסזסזב.	478	479	480
קלסזסזסזג. קלסזסזסזג. קלסזסזסזג.	481	482	483
קלסזסזסזד. קלסזסזסזד. קלסזסזסזד.	484	485	486
קלסזסזסזה. קלסזסזסזה. קלסזסזסזה.	487	488	489
קלסזסזסזו. קלסזסזסזו. קלסזסזסזו.	490	491	492
קלסזסזסזז. קלסזסזסזז. קלסזסזסזז.	493	494	495
קלסזסזסזח. קלסזסזסזח. קלסזסזסזח.	496	497	498
קלסזסזסט. קלסזסזסט. קלסזסזסט.	499	500	501
קלסזסזסזס. קלסזסזסזס. קלסזסזסזס.	502	503	504
קלסזסזסזסא. קלסזסזסזסא. קלסזסזסזסא.	505	506	507
קלסזסזסזסב. קלסזסזסזסב. קלסזסזסזסב.	508	509	510
קלסזסזסזסג. קלסזסזסזסג. קלסזסזסזסג.	511	512	513
קלסזסזסזסד. קלסזסזסזסד. קלסזסזסזסד.	514	515	516
קלסזסזסזסה. קלסזסזסזסה. קלסזסזסזסה.	517	518	519
קלסזסזסזסו. קלסזסזסזסו. קלסזסזסזסו.	520	521	522
קלסזסזסזסז. קלסזסזסזסז. קלסזסזסזסז.	523	524	525
קלסזסזסזסח. קלסזסזסזסח. קלסזסזסזסח.	526	527	528
קלסזסזסזסט. קלסזסזסזסט. קלסזסזסזסט.	529	530	531
קלסזסזסזסזא. קלסזסזסזסזא. קלסזסזסזסזא.	532	533	534
קלסזסזסזסזב. קלסזסזסזסזב. קלסזסזסזסזב.	535	536	537
קלסזסזסזסזג. קלסזסזסזסזג. קלסזסזסזסזג.	538	539	540
קלסזסזסזסזד. קלסזסזסזסזד. קלסזסזסזסזד.	541	542	543
קלסזסזסזסזה. קלסזסזסזסזה. קלסזסזסזסזה.	544	545	546
קלסזסזסזסזו. קלסזסזסזסזו. קלסזסזסזסזו.	547	548	549
קלסזסזסזסזז. קלסזסזסזסזז. קלסזסזסזסזז.	550	551	552
קלסזסזסזסזח. קלסזסזסזסזח. קלסזסזסזסזח.	553	554	555
קלסזסזסזסט. קלסזסזסזסט. קלסזסזסזסט.	556	557	558
קלסזסזסזסזס. קלסזסזסזסזס. קלסזסזסזסזס.	559	560	561
קלסזסזסזסזסא. קלסזסזסזסזסא. קלסזסזסזסזסא.	562	563	564
קלסזסזסזסזסב. קלסזסזסזסזסב. קלסזסזסזסזסב.	565	566	567
קלסזסזסזסזסג. קלסזסזסזסזסג. קלסזסזסזסזסג.	568	569	570
קלסזסזסזסזסד. קלסזסזסזסזסד. קלסזסזסזסזסד.	571	572	573
קלסזסזסזסזסה. קלסזסזסזסזסה. קלסזסזסזסזסה.	574	575	576
קלסזסזסזסזסו. קלסזסזסזסזסו. קלסזסזסזסזסו.	577	578	579
קלסזסזסזסזסז. קלסזסזסזסזסז. קלסזסזסזסזסז.	580	581	582
קלסזסזסזסזסח. קלסזסזסזסזסח. קלסזסזסזסזסח.	583	584	585
קלסזסזסזסזסט. קלסזסזסזסזסט. קלסזסזסזסזסט.	586	587	588
קלסזסזסזסזסזא. קלסזסזסזסזסזא. קלסזסזסזסזסזא.	589	590	591
קלסזסזסזסזסזב. קלסזסזסזסזסזב. קלסזסזסזסזסזב.	592	593	594
קלסזסזסזסזסזג. קלסזסזסזסזסזג. קלסזסזסזסזסזג.	595	596	597
קלסזסזסזסזסזד. קלסזסזסזסזסזד. קלסזסזסזסזסזד.	598	599	600
קלסזסזסזסזסזה. קלסזסזסזסזסזה. קלסזסזסזסזסזה.	601	602	603
קלסזסזסזסזסזו. קלסזסזסזסזסזו. קלסזסזסזסזסזו.	604	605	606
קלסזסזסזסזסזז. קלסזסזסזסזסזז. קלסזסזסזסזסזז.	607	608	609
קלסזסזסזסזסזח. קלסזסזסזסזסזח. קלסזסזסזסזסזח.	610	611	612
קלסזסזסזסזסט. קלסזסזסזסזסט. קלסזסזסזסזסט.	613	614	615
קלסזסזסזסזסזס. קלסזסזסזסזסזס. קלסזסזסזסזסזס.	616	617	618
קלסזסזסזסזסזסא. קלסזסזסזסזסזסא. קלסזסזסזסזסזסא.	619	620	621
קלסזסזסזסזסזסב. קלסזסזסזסזסזסב. קלסזסזסזסזסזסב.	622	623	624
קלסזסזסזסזסזסג. קלסזסזסזסזסזסג. קלסזסזסזסזסזסג.	625	626	627
קלסזסזסזסזסזסד. קלסזסזסזסזסזסד. קלסזסזסזסזסזסד.	628	629	630
קלסזסזסזסזסזסה. קלסזסזסזסזסזסה. קלסזסזסזסזסזסה.	631	632	633
קלסזסזסזסזסזסו. קלסזסזסזסזסזסו. קלסזסזסזסזסזסו.	634	635	636
קלסזסזסזסזסזסז. קלסזסזסזסזסזסז. קלסזסזסזסזסזסז.	637	638	639
קלסזסזסזסזסזסח. קלסזסזסזסזסזסח. קלסזסזסזסזסזסח.	640	641	642
קלסזסזסזסזסזסט. קלסזסזסזסזסזסט. קלסזסזסזסזסזסט.	643	644	645
קלסזסזסזסזסזסזא. קלסזסזסזסזסזסזא. קלסזסזסזסזסזסזא.	646	647	648
קלסזסזסזסזסזסזב. קלסזסזסזסזסזסזב. קלסזסזסזסזסזסזב.	649	650	651
קלסזסזסזסזסזסזג. קלסזסזסזסזסזסזג. קלסזסזסזסזסזסזג.	652	653	654
קלסזסזסזסזסזסזד. קלסזסזסזסזסזסזד. קלסזסזסזסזסזסזד.	655	656	657
קלסזסזסזסזסזסזה. קלסזסזסזסזסזסזה. קלסזסזסזסזסזסזה.	658	659	660
קלסזסזסזסזסזסזו. קלסזסזסזסזסזסזו. קלסזסזסזסזסזסזו.	661	662	663
קלסזסזסזסזסזסזז. קלסזסזסזסזסזסזז. קלסזסזסזסזסזסזז.	664	665	666
קלסזסזסזסזסזסזח. קלסזסזסזסזסזסזח. קלסזסזסזסזסזסזח.	667	668	669
קלסזסזסזסזסזסט. קלסזסזסזסזסזסט. קלסזסזסזסזסזסט.	670	671	672
קלסזסזסזסזסזסזס. קלסזסזסזסזסזסזס. קלסזסזסזסזסזסזס.	673	674	675
קלסזסזסזסזסזסזסא. קלסזסזסזסזסזסזסא. קלסזסזסזסזסזסזסא.	676	677	678
קלסזסזסזסזסזסזסב. קלסזסזסזסזסזסזסב. קלסזסזסזסזסזסזסב.	679	680	

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה ד2 (34 תלמידים)

Year	Number of cases	Number of deaths	Number of cases per 100,000 population	Number of deaths per 100,000 population
1990	1,000	100	10.0	1.0
1991	1,100	110	11.0	1.1
1992	1,200	120	12.0	1.2
1993	1,300	130	13.0	1.3
1994	1,400	140	14.0	1.4
1995	1,500	150	15.0	1.5
1996	1,600	160	16.0	1.6
1997	1,700	170	17.0	1.7
1998	1,800	180	18.0	1.8
1999	1,900	190	19.0	1.9
2000	2,000	200	20.0	2.0
2001	2,100	210	21.0	2.1
2002	2,200	220	22.0	2.2
2003	2,300	230	23.0	2.3
2004	2,400	240	24.0	2.4
2005	2,500	250	25.0	2.5
2006	2,600	260	26.0	2.6
2007	2,700	270	27.0	2.7
2008	2,800	280	28.0	2.8
2009	2,900	290	29.0	2.9
2010	3,000	300	30.0	3.0
2011	3,100	310	31.0	3.1
2012	3,200	320	32.0	3.2
2013	3,300	330	33.0	3.3
2014	3,400	340	34.0	3.4
2015	3,500	350	35.0	3.5
2016	3,600	360	36.0	3.6
2017	3,700	370	37.0	3.7
2018	3,800	380	38.0	3.8
2019	3,900	390	39.0	3.9
2020	4,000	400	40.0	4.0

[illegible][illegible]

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה ד2 (34 תלמידים)

תוכן התוכנית

שם התלמיד	מספר התלמיד	מספר התלמיד	מספר התלמיד	מספר התלמיד	מספר התלמיד	מספר התלמיד	מספר התלמיד
1	2	3	4	5	6	7	8

שם התלמיד	מספר התלמיד	מספר התלמיד	מספר התלמיד	מספר התלמיד	מספר התלמיד	מספר התלמיד	מספר התלמיד
9	10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31	32
33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48
49	50	51	52	53	54	55	56
57	58	59	60	61	62	63	64
65	66	67	68	69	70	71	72
73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88
89	90	91	92	93	94	95	96
97	98	99	100	101	102	103	104
105	106	107	108	109	110	111	112
113	114	115	116	117	118	119	120
121	122	123	124	125	126	127	128
129	130	131	132	133	134	135	136
137	138	139	140	141	142	143	144
145	146	147	148	149	150	151	152
153	154	155	156	157	158	159	160
161	162	163	164	165	166	167	168
169	170	171	172	173	174	175	176
177	178	179	180	181	182	183	184
185	186	187	188	189	190	191	192
193	194	195	196	197	198	199	200
201	202	203	204	205	206	207	208
209	210	211	212	213	214	215	216
217	218	219	220	221	222	223	224
225	226	227	228	229	230	231	232
233	234	235	236	237	238	239	240
241	242	243	244	245	246	247	248
249	250	251	252	253	254	255	256
257	258	259	260	261	262	263	264
265	266	267	268	269	270	271	272
273	274	275	276	277	278	279	280
281	282	283	284	285	286	287	288
289	290	291	292	293	294	295	296
297	298	299	300	301	302	303	304
305	306	307	308	309	310	311	312
313	314	315	316	317	318	319	320
321	322	323	324	325	326	327	328
329	330	331	332	333	334	335	336
337	338	339	340	341	342	343	344
345	346	347	348	349	350	351	352
353	354	355	356	357	358	359	360
361	362	363	364	365	366	367	368
369	370	371	372	373	374	375	376
377	378	379	380	381	382	383	384
385	386	387	388	389	390	391	392
393	394	395	396	397	398	399	400
401	402	403	404	405	406	407	408
409	410	411	412	413	414	415	416
417	418	419	420	421	422	423	424
425	426	427	428	429	430	431	432
433	434	435	436	437	438	439	440
441	442	443	444	445	446	447	448
449	450	451	452	453	454	455	456
457	458	459	460	461	462	463	464
465	466	467	468	469	470	471	472
473	474	475	476	477	478	479	480
481	482	483	484	485	486	487	488
489	490	491	492	493	494	495	496
497	498	499	500	501	502	503	504
505	506	507	508	509	510	511	512
513	514	515	516	517	518	519	520
521	522	523	524	525	526	527	528
529	530	531	532	533	534	535	536
537	538	539	540	541	542	543	544
545	546	547	548	549	550	551	552
553	554	555	556	557	558	559	560
561	562	563	564	565	566	567	568
569	570	571	572	573	574	575	576
577	578	579	580	581	582	583	584
585	586	587	588	589	590	591	592
593	594	595	596	597	598	599	600
601	602	603	604	605	606	607	608
609	610	611	612	613	614	615	616
617	618	619	620	621	622	623	624
625	626	627	628	629	630	631	632
633	634	635	636	637	638	639	640
641	642	643	644	645	646	647	648
649	650	651	652	653	654	655	656
657	658	659	660	661	662	663	664
665	666	667	668	669	670	671	672
673	674	675	676	677	678	679	680
681	682	683	684	685	686	687	688
689	690	691	692	693	694	695	696
697	698	699	700	701	702	703	704
705	706	707	708	709	710	711	712
713	714	715	716	717	718	719	720
721	722	723	724	725	726	727	728
729	730	731	732	733	734	735	736
737	738	739	740	741	742	743	744
745	746	747	748	749	750	751	752
753	754	755	756	757	758	759	760
761	762	763	764	765	766	767	768
769	770	771	772	773	774	775	776
777	778	779	780	781	782	783	784
785	786	787	788	789	790	791	792
793	794	795	796	797	798	799	800
801	802	803	804	805	806	807	808
809	810	811	812	813	814	815	816
817	818	819	820	821	822	823	824
825	826	827	828	829	830	831	832
833	834	835	836	837	838	839	840
841	842	843	844	845	846	847	848
849	850	851	852	853	854	855	856
857	858	859	860	861	862	863	864
865	866	867	868	869	870	871	872
873	874	875	876	877	878	879	880
881	882	883	884	885	886	887	888
889	890	891	892	893	894	895	896
897	898	899	900	901	902	903	904
905	906	907	908	909	910	911	912
913	914	915	916	917	918	919	920
921	922	923	924	925	926	927	928
929	930	931	932	933	934	935	936
937	938	939	940	941	942	943	944
945	946	947	948	949	950	951	952
953	954	955	956	957	958	959	960
961	962	963	964	965	966	967	968
969	970	971	972	973	974	975	976
977	978	979	980	981	982	983	984
985	986	987	988	989	990	991	992
993	994	995	996	997	998	999	1000

																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					</
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	----

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה ד2 (34 תלמידים)

[illegible][illegible]

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה ד2 (34 תלמידים)

Figure 1

Year	1990	1991	1992	1993	1994
1990	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
1991	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
1992	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
1993	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
1994	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0

דו"ח של בית ספר מרבה דעת שכבה ד2 (34 תלמידים)

בית ספר מרבה דעת שכבה ד2

שם	מספר	מספר	מספר	מספר	מספר
א. א.	1	2	3	4	5
ב. ב.	6	7	8	9	10
ג. ג.	11	12	13	14	15
ד. ד.	16	17	18	19	20
ה. ה.	21	22	23	24	25
ו. ו.	26	27	28	29	30
ז. ז.	31	32	33	34	35
ח. ח.	36	37	38	39	40
ט. ט.	41	42	43	44	45
י. י.	46	47	48	49	50

שם	מספר	מספר	מספר	מספר	מספר
א. א.	1	2	3	4	5
ב. ב.	6	7	8	9	10
ג. ג.	11	12	13	14	15
ד. ד.	16	17	18	19	20
ה. ה.	21	22	23	24	25
ו. ו.	26	27	28	29	30
ז. ז.	31	32	33	34	35
ח. ח.	36	37	38	39	40
ט. ט.	41	42	43	44	45
י. י.	46	47	48	49	50

שם	מספר	מספר	מספר	מספר	מספר
א. א.	1	2	3	4	5
ב. ב.	6	7	8	9	10
ג. ג.	11	12	13	14	15
ד. ד.	16	17	18	19	20
ה. ה.	21	22	23	24	25
ו. ו.	26	27	28	29	30
ז. ז.	31	32	33	34	35
ח. ח.	36	37	38	39	40
ט. ט.	41	42	43	44	45
י. י.	46	47	48	49	50

נספח ה'

שאלוני הרחבה

שאלונים העוסקים בצרכים בסיסיים (עמודים 97-119)

שאלון מס' 1

לקוח מתוך: רביב, ע. (1988). מדידת האקלים החברתי בכיתה. בתוך: ש. צדקיהו (עורך), אקלים כיתה: מהות ומעשה. ירושלים: משרד החינוך והתרבות.

השאלון פותח ע"י Moos & Trickett (1974). באמצעות השאלון ניתן להעריך את האקלים הכיתתי הנתפס בעיני התלמידים, בשני נוסחים: האקלים "המצוי" והאקלים "הרצוי". השאלון כולל פריטים המתייחסים לתשעה ממדים, עשרה פריטים בכל מימד, והם מסודרים בסירוגין, במחזוריות של תשעה. לדוגמה, הפריטים שמספרם 1, 10, 19, וכו', שייכים למימד הראשון. תשעת המימדים הם: מעורבות, השתייכות, תמיכת המורה, יעד למטלה, תחרות, ארגון וסדר, בהירות הכללים, שליטת המורה, חידוש. מקדמי המהימנות של המימדים נתקבלו בערכים בין 31. עד 66. המחקר תורגם במקור על ידי מנור (1981, בתוך: רביב, 1988), והמהימנות הפנימית של פריטי הכלי נעה בין 45. = ל 78. מאז עבר השאלון מספר שינויים.

כפי שניתן לראות, קיימים פריטים רבים מאוד בשאלון, העוסקים בנושאים שונים ורבים. למרות זאת, ניתן לאפיין את השאלות כעוסקות לרוב בצרכים בסיסיים (על פי המודל המוצע בפרק א' לצורכי התלמיד בבית הספר) - 'שייכות', 'ביטחון' ו'ערך וכבוד' (ביחסים עם המורה, במסגרת חיי הכיתה ועוד), וכן, לצורך המיטבי 'אוטונומיה' (בנושאים לימודיים ובחיי הכיתה).

שאלון לתלמיד

שם בית הספר _____

הכיתה _____

מין ז / נ

בעמודים הבאים תמצא 90 משפטים המתארים כיתה בבית ספר. עליך להחליט איזה מהמשפטים מתאים לכיתה בה אתה לומד, ואיזה אינו מתאים. לפי החלטתך, סמן את התשובה הנכונה עבורך: אם המשפט תואם את כיתתך, סמן "נכון" ואם לא, סמן "לא נכון".

אנא קרא בעיון והשג על כל המשפטים.

1. התלמידים משקיעים מרץ רב במה שהם עושים בכיתה. נכון / לא נכון
2. לתלמידי הכיתה יוצא להכיר היטב זה את זה. נכון / לא נכון
3. המורים מקדישים זמן מועט לשיחה עם התלמידים. נכון / לא נכון
4. רוב זמן השיעור מוקדש לחומר הלימוד. נכון / לא נכון
5. התלמידים בכיתה זו אינם מרגישים צורך להתחרות זה בזה בלימודיהם. נכון / לא נכון
6. הכיתה מאורגנת היטב. נכון / לא נכון
7. כללי ההתנהגות והלימוד בכיתה ברורים מאוד. נכון / לא נכון
8. בכיתה זו יש מעט מאוד כללים לפיהם יש לנהוג. נכון / לא נכון
9. תמיד מנסים כאן רעיונות חדשים בקשר ללימודים. נכון / לא נכון
10. התלמידים בכיתה מרבים לחלום בהקיץ. נכון / לא נכון
11. תלמידי הכיתה לא מתעניינים בתלמידים באופן אישי. נכון / לא נכון
12. המורים בכיתה מתעניינים בתלמידים באופן אישי. נכון / לא נכון
13. התלמידים בכיתה זו חייבים לעסוק אך ורק בחומר הלימוד. נכון / לא נכון
14. התלמידים כאן משתדלים מאוד להשיג את הציון הגבוה ביותר. נכון / לא נכון
15. התלמידים בכיתה זו שקטים כמעט תמיד. נכון / לא נכון
16. בכיתה זו הכללים משתנים די הרבה. נכון / לא נכון
17. בכיתה תלמיד שלא שומר על הכללים יעשו לו צרות (בעיות). נכון / לא נכון
18. בכיתה עושים כל יום דברים שונים לגמרי (מבחינת לימודים). נכון / לא נכון
19. בכיתה התלמידים מחכים בקוצר רוח לסיום השיעור. נכון / לא נכון
20. בכיתה זו נוצרו הרבה קשרי ידידות. נכון / לא נכון
21. המורים בכיתה הם יותר חברים מאשר שליטים. נכון / לא נכון
22. לעתים קרובות אנו מקדישים זמן לדיון על נושאים שאינם קשורים ישירות לחומר הלימודים. נכון / לא נכון
23. ישנם תלמידים בכיתה שאכפת להם מי יהיה הראשון שישב על שאלות המורה. נכון / לא נכון
24. בכיתה זו התלמידים מרבים להתעסק בשטויות. נכון / לא נכון

25. המורים הסבירו מה יקרה אם תלמיד לא ישמור על הכללים. נכון / לא נכון
26. המורים בכיתה אינם מחמירים כל כך. נכון / לא נכון
27. בכיתה זו מנסים לעתים רחוקות שיטות הוראה שונות וחדשות. נכון / לא נכון
28. רוב התלמידים בכיתה שמים לב באמת למה שהמורה אומרת. נכון / לא נכון
29. קל מאוד לאסוף כאן קבוצה של תלמידים לביצוע משימה או תפקיד. נכון / לא נכון
30. המורה משתדלת מאוד לעזור לתלמידים. נכון / לא נכון
31. בכיתתנו חשוב מאוד להספיק כמות נתונה של חומר לימוד. נכון / לא נכון
32. בכיתה זו התלמידים אינם מתחרים זה בזה בלימודים. נכון / לא נכון
33. בכיתה זו יש לעתים קרובות מהומה. נכון / לא נכון
34. המורים מסבירים מהם כללי ההתנהגות. נכון / לא נכון
35. אם תלמיד מדבר ללא רשות, יהיו לו צרות. נכון / לא נכון
36. המורים אוהבים שהתלמידים עוסקים בנושאים לא שגרתיים. נכון / לא נכון
37. תלמידים מעטים משתתפים בשיחות ובפעולות הכיתה. נכון / לא נכון
38. התלמידים בכיתתנו אוהבים לעבוד ביחד על נושאי הלימוד. נכון / לא נכון
39. לפעמים המורה מביישת תלמיד שלא יודע תשובה נכונה. נכון / לא נכון
40. התלמידים אינם משקיעים מאמץ בלימודים בכיתה זו. נכון / לא נכון
41. בכיתתנו מורידים ציונים על אי הכנת שיעורים. נכון / לא נכון
42. רק לעתים רחוקות על המורים לומר לתלמידים לשבת במקום. נכון / לא נכון
43. המורים מקפידים שהתלמידים ינהגו לפי הכללים. נכון / לא נכון
44. התלמידים לא תמיד חייבים לשמור על הכללים בכיתה זו. נכון / לא נכון
45. לתלמידים אין כמעט השפעה על ניצול זמן השיעור. נכון / לא נכון
46. תלמידים רבין נוהגים לקשקש על נייר בזמן השיעור, או להעביר פתקים אחד לשני. נכון / לא נכון
47. התלמידים אוהבים לעזור אחד לשני בהכנת שיעורים. נכון / לא נכון
48. המורים בכיתתנו מדברים "מגבוה" אל התלמידים. נכון / לא נכון
49. אנו בדרך כלל מספיקים לעבור על החומר שתכננו ללמוד. נכון / לא נכון
50. בכיתה זו הציונים לא כל כך חשובים. נכון / לא נכון
51. לעתים קרובות המורים צריכים להשקיט את התלמידים. נכון / לא נכון

52. העגשות תלמיד, תלויה ב"מצב רוח" של המורה. נכון / לא נכון
53. בכתתנו תלמיד שאינו נמצא במקומו בתחילת השיעור, יהיו לו צרות. נכון / לא נכון
54. המורים מכינים נושאים בלתי שגורתיים עבור התלמידים. נכון / לא נכון
55. לעיתים מציגים התלמידים בסני הכיתה דברים שיגבדו עליהם בעצמם. נכון / לא נכון
56. לתלמידים בכתתנו אין הרבה הזדמנויות להכיר באמת זה את זה. נכון / לא נכון
57. אם תלמיד רוצה לשוחח על משהו, המורה ימצא זמן לכך. נכון / לא נכון
58. אם תלמיד נעדר כמה ימים, קשה לו להשלים את החומר שהחסיר. נכון / לא נכון
59. לתלמידים בכיתה לא אכפת איזה ציון מקבלים תלמידים אחרים. נכון / לא נכון
60. התפקידים בכיתה הם ברורים בדרך כלל, כך שכל אחד בכיתה יודע מה עליו לעשות. נכון / לא נכון
61. יש בכיתה דרכי עבודה קבועות. נכון / לא נכון
62. בכיתה זו קל להסתבך בצרות, יותר מאשר בכיתות אחרות. נכון / לא נכון
63. על התלמידים לשמור על כללים קבועים בזמן הלימוד. נכון / לא נכון
64. רוב התלמידים הכיתה נראים חצי ישנים במשך השיעורים. נכון / לא נכון
65. התלמידים יודעים בדרך כלל, היכן גרים רוב תלמידי הכיתה. נכון / לא נכון
66. המורים כאן מעונינים לדעת מה רוצים התלמידים עצמם ללמוד. נכון / לא נכון
67. המורים נוהגים להקדיש מזמן השיעור לשיחה על דברים שאינם קשורים לנושא השיעור. נכון / לא נכון
68. בכיתה זו צריך להתאמץ בכדי לקבל ציון טוב. נכון / לא נכון
69. בכיתה זו השיעור כמעט אף פעם אינו מתחיל בזמן. נכון / לא נכון
70. בשבועות הראשונים המורים הסבירו את הכללים של מותר ואסור בכיתה זו. נכון / לא נכון
71. המורים בכתתנו מוכנים לסבול די הרבה הפרעות. נכון / לא נכון
72. התלמידים יכולים בעצמם לבחור את מקום הישיבה. נכון / לא נכון
73. בכיתה זו התלמידים עושים לעיתים עבודה נוספת ביוזמתם. נכון / לא נכון
74. יש קבוצות תלמידים שאינן מסתדרות זו עם זו בכיתה. נכון / לא נכון
75. המורים בכיתה אינם סומכים על התלמידים. נכון / לא נכון
76. כיתה זו היא יותר מקום לבילוי חברתי מאשר מקום שלומדים בו. נכון / לא נכון

77.	לעתים הכיתה נחלקת לקבוצות המתחרות זו בזו.	נכון / לא נכון
78.	הפעילויות הלימודיות בכיתה זו מתוכננות בבהירות ובהקפדה.	נכון / לא נכון
79.	התלמידים לא תמיד בטוחים אם הם נוהגים לפי הכללים או לא.	נכון / לא נכון
80.	המורים זורקים מהכיתה תלמיד שמפריע.	נכון / לא נכון
81.	כמעט בכל יום נותנים אותו סוג של שיעורי בית.	נכון / לא נכון
82.	התלמידים באמת נוהגים בכיתה זו.	נכון / לא נכון
83.	ישנם בכיתה תלמידים שאינם מחבבים זה את זה.	נכון / לא נכון
84.	בכיתה זו התלמידים צריכים להיזהר בדבריהם.	נכון / לא נכון
85.	המורים צמודים לחומר הלימוד ואינם סוטים ממנו.	נכון / לא נכון
86.	התלמידים מצליחים בדרך כלל לעבור את הבחינות אפילו אם אינם משקיעים מאמץ.	נכון / לא נכון
87.	התלמידים בכיתה זו אינם נכנסים לדברי המורה.	נכון / לא נכון
88.	המורה עקבית בטיפול בתלמידים העוברים על הכללים.	נכון / לא נכון
89.	כשהמורים קובעים כלל הם מתכוונים לשמור עליו.	נכון / לא נכון
90.	בכיתה זו מותר גם לתלמידים בעצמם להציע את נושאי הלימוד.	נכון / לא נכון

שאלון מס' 2

שאלון אקלים כיתה (המקוצר), הכולל 36 פריטים, הלקוחים במקור משאלון אקלים כיתה אשר חובר ע"י מוס וטריקט (1974). פריטי השאלון תואמים את מודל הצרכים (פרק א') בנושא 'שייכות' כצורך בסיסי (שייכות לכיתה, תחושת שייכות מהמורים וכו') ו'מסוגלות' כצורך מיטבי (כפי שמתבטאת בתחרותיות). הפריטים מתייחסים לתשעת המדדים המוזכרים בשאלון המורחב, וכל מדד מורכב מ-4 שאלות (במקום 10, בשאלון המורחב).

על כל פריט על הנבדק לבחור באחת התשובות - נכון / לא נכון. כל פריט מנוסח כקביעה המתארת מצב בכיתה או בבית הספר. בכל ממד, יקבל הנבדק ציון, המהווה את סכום הנקודות באותו ממד, בין 0 ל 3.

שאלון אקלים כיתה

לפניך משפטים המתארים כיתה בבית ספר. עליך להחליט איזה מהמשפטים מתאים בדרך כלל לכיתה שבה אתה לומד ואיזה משפט אינו מתאים. על פי החלטתך, הקף את התשובה המתאימה.

1. התלמידים משקיעים מרץ רב במה שהם עושים בכיתה. / נכון / לא נכון
2. לתלמידי הכיתה יוצא להכיר היטב זה את זה. / נכון / לא נכון
3. המורים מקדישים זמן מועט לשיחה עם התלמידים. / נכון / לא נכון
4. רוב זמן השיעור מוקדש לחומר הלימוד. / נכון / לא נכון
5. התלמידים בכיתה זו אינם מרגישים צורך להתחרות זה בזה בלימודים. / נכון / לא נכון
6. הכיתה מאורגנת היטב. / נכון / לא נכון
7. כללי ההתנהגות והלימוד בכיתתנו ברורים מאוד. / נכון / לא נכון
8. בכיתה זו יש מעט מאוד כללים לפיהם יש לנהוג. / נכון / לא נכון
9. תמיד מגלים כאן רעיונות חדשים בקשר ללימודים. / נכון / לא נכון
10. התלמידים בכיתה מרבים לחלום בהקיץ. / נכון / לא נכון
11. תלמידי הכיתה לא מתעניינים בתלמידים באופן אישי. / נכון / לא נכון
12. המורים בכיתה מתעניינים בתלמידים באופן אישי. / נכון / לא נכון
13. התלמידים בכיתה זו חייבים לעסוק אך ורק בחומר הלימוד. / נכון / לא נכון
14. התלמידים כאן משתדלים מאוד להשיג את הציון הגבוה ביותר. / נכון / לא נכון
15. התלמידים בכיתה זו שקטים כמעט תמיד. / נכון / לא נכון
16. בכיתה זו הכללים משתנים די הרבה. / נכון / לא נכון
17. בכיתתנו, תלמיד שלא שומר על הכללים יעשו לו צרות (בעיות). / נכון / לא נכון
18. בכיתה עושים כל יום דברים שונים לגמרי (מבחינת לימודים). / נכון / לא נכון
19. בכיתתנו התלמידים מחכים בקוצר רוח לסיום השיעור. / נכון / לא נכון
20. בכיתה זו נוצר הרבה קשרי ידידות. / נכון / לא נכון
21. המורים בכיתה הם יותר חברים מאשר שליטים. / נכון / לא נכון
22. לעיתים קרובות אנו מקדישים זמן לדון על נושאים שאינם קשורים ישירות לחומר הלימודים. / נכון / לא נכון
23. ישנם תלמידים בכיתה שאכפת להם מה יהיה הראשון ששייב על שאלות המורה. / נכון / לא נכון
24. בכיתה זו התלמידים מרבים להתעסק בשטויות. / נכון / לא נכון

25. המורים הסבירו מה יקרה אם תלמיד לא ישמור על הכללים. נכון / לא נכון
26. המורים בכיתה אינם מחמירים כל כך. נכון / לא נכון
27. בכיתה זו מגסים לעתים רחוקות שיטות הוראה שונות וחדשות. נכון / לא נכון
28. רוב התלמידים בכיתה שמים לב באמת למה שהמורים אומרים. נכון / לא נכון
29. קל מאוד לאסוף כאן קבוצה של תלמידים לביצוע משימה או תפקיד. נכון / לא נכון
30. המורים משתדלים מאוד לעזור לתלמידים. נכון / לא נכון
31. בכיתתנו חשוב מאוד להספיק כמות נתונה של חומר לימוד. נכון / לא נכון
32. בכיתה זו התלמידים אינם מתחרים זה בזה בלימודים. נכון / לא נכון
33. בכיתה זו יש לעתים קרובות מהומה. נכון / לא נכון
34. המורים מסבירים מהם כללי ההתנהגות. נכון / לא נכון
35. אם תלמיד מטבד בלי רשות, ידיו לו צרות. נכון / לא נכון
36. המורים אוהבים שהתלמידים עוסקים בנושאים לא שגרתיים. נכון / לא נכון

שאלון מס' 3

לקוח מתוך: ספיר, כ. (1980). השפעת רמת שיתוף הפעולה בקבוצות למידה על הישגים, אקלים כיתתי ויחסים בין-עדיים. עבודת גמר לקבלת תואר "מוסמך למדעי הרוח", ביה"ס לחינוך, אוניברסיטת חיפה.

שאלון כללי לתלמיד - השאלון כולל היגדים הבודקים את תפיסת התלמיד את האקלים הכיתתי. התלמיד מסמן את דעתו לכל היגד, ע"י בחירת אחת מתוך 4 אפשרויות, על סולם ליקרט, מ 1 (לא מסכים בהחלט) ועד 4 (מסכים בהחלט).

פריטי השאלון תואמים את מודל הצרכים (פרק א') לגבי צרכי 'שייכות' ו'ערך וכבוד' כצרכים בסיסיים וצורך 'מסוגלות' כצורך מיטבי.

שאלון כללי לתלמיד

בשאלון זה מצויים היגדים המתארים כיתה בבית הספר. ענה על השאלון בהתייחס לכיתה שלך - סמן כגבי כל משפט, את התשובה הנכונה לדעתך, מתוך 4 תשובות אפשריות:

1	2	3	4	
לא מסכים בחלט	לא מסכים	מסכים	מסכים בחלט	
1	2	3	4	1. קבוצות מסוימות של תלמידים אוהבים לשבת אחד ליד השני.
1	2	3	4	2. לתלמידים יש עניין רב בהתקדמות הכיתה בלימודים.
1	2	3	4	3. הכיתה מורכבת מתלמידים שאינם מכירים היטב אחד את השני.
1	2	3	4	4. בכיתה ישנן חבורות סגורות של תלמידים.
1	2	3	4	5. התלמידים אינם מתעניינים בנעשה בשיעורים.
1	2	3	4	6. התלמידים בכיתה מונחמים זה בזה רק לשנים רחוקות.
1	2	3	4	7. משימות מיוחדות ניתנות רק לתלמידים הטובים.
1	2	3	4	8. יש חיכוכים רבים בין תלמידי הכיתה.
1	2	3	4	9. תלמידים מסוימים בכיתה מועדפים על פני תלמידים אחרים.
1	2	3	4	10. כישלון ביתי בלימודים אינו משנה הרוב התלמידים.
1	2	3	4	11. בין חברי הכיתה לא קיים מגע די הצורך כדי שיתפתחו יחסי אהדה או חוסר אהדה ביניהם.
1	2	3	4	12. לתלמידי הכיתה לא אכפת ממצבה החברתי של הכיתה.
1	2	3	4	13. שוררת תחרות רבה בין התלמידים בכיתה על רמת ההישגים בלימודים.
1	2	3	4	14. המורה בכיתה מתקדמת בעיקר על פי קצב הלמידה של התלמידים הטובים.
1	2	3	4	15. התלמידים הטובים בכיתה זוכים לזכויות מיוחדות.
1	2	3	4	16. הכיתה מאורגנת היטב ויעילה בעבודתה.
1	2	3	4	17. קיימת עזרה הדדית בלימודים בין תלמידי הכיתה.
1	2	3	4	18. תלמידי הכיתה מגלים נכונות לשתף פעולה עם כל אחד מחבריהם בכיתה.
1	2	3	4	19. כל תלמידי הכיתה מכירים זה את זה היטב.
1	2	3	4	20. רוב תלמידי הכיתה משתפים פעולה זה עם זה ללא אפליה.
1	2	3	4	21. יש רגשות בכיתה אשר גורמים לפירוד בין חברי הכיתה.
1	2	3	4	22. אכפת לתלמידים אם הכיתה נכשלת.
1	2	3	4	23. מהלך השיעור נקבע ע"י מספר קטן של תלמידים החביבים על המורה.
1	2	3	4	24. לתלמידים מסוימים אין יחס כבוד כלפי תלמידים אחרים.
1	2	3	4	25. לכל תלמיד בכיתה יש אפשרות להכיר היטב את כל שאר תלמידי הכיתה.
1	2	3	4	26. ישנם תלמידים בכיתה שחבריהם אינם נוטים להקשיב לדבריהם בעת דיון כיתתי.
1	2	3	4	27. רוב התלמידים בכיתה רוצים שעבודתם תהיה טובה מזו של חבריהם.

שאלון מס' 4

לקוח מתוך: בן ארי, ר. (1982). סיפוק צרכים בין-אישיים כדרך לשיפור יחסים בין-עדתיים בביה"ס מעורב עדתית. עבודת גמר לקבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה", המחלקה לפסיכולוגיה, אוניברסיטת בר אילן.

שאלון אקלים כיתתי - השאלון מיועד לתלמידים אשר עברו לחטיבת הביניים, ונכנסו לכיתה חדשה. פריטי השאלון תואמים את מודל הצרכים המוצע בפרק א' לגבי צרכים בסיסיים: 'שייכות' ו'ביטחון'.

שאלון אקלים כיתה

תלמיד יקר,

לפניך שאלות המתארות מצבים ויחסים חברתיים בכיתה. בכיתות שונות אופייניות התנהגויות חברתיות שונות. נסה לתאר את המצבים האופייניים לכיתה שלך, כפי שאתה רואה אותה - לכל שאלה, עליך לבחור תשובה המתארת באיזו מידה אתה מסכים עם הנאמר.

1 לא מסכים כלל	2 לא כל כך מסכים	3 מסכים	4 מסכים מאוד	
1	2	3	4	1. דעתם של חברי בכיתה בנושאים שונים חשובה לי מאוד.
1	2	3	4	2. יש לי יותר חברים בכיתה מאשר במקום אחר.
1	2	3	4	3. אני מכבד מאוד את חברי לכיתה.
1	2	3	4	4. אני מוכן לעשות הרבה למען כיתתי.
1	2	3	4	5. אני מוכן לעשות הרבה למען חברי בכיתה.
1	2	3	4	6. הייתי מוכן לעבור ללמוד בכיתה אחרת.
1	2	3	4	7. התלמידים בכיתה מתייחסים ברצינות אחד לשני.
1	2	3	4	8. תלמידים בכיתה נוהגים לעזור זה לזה.
1	2	3	4	9. אני נהנה להיות בכיתה.
1	2	3	4	10. אפשר לסמוך על חברים בכיתה שיעזרו בשעת הצורך.
1	2	3	4	11. אני לא כל כך שבע רצון מהכיתה שבה אני לומד.
1	2	3	4	12. בכיתה ו' הייתי יותר מרוצה מהתלמידים בכיתה.
1	2	3	4	13. אני מרגיש טוב בין ה"חברה" בכיתה.
1	2	3	4	14. רוב הילדים אוהבים את הכיתה.
1	2	3	4	15. ילדים רבים לא מרוצים מהכיתה.
1	2	3	4	16. כיף להיות בכיתה.
1	2	3	4	17. רוב הילדים מחבבים אחד את השני בכיתה.
1	2	3	4	18. התלמידים בכיתה מכירים טוב אחד את השני.
1	2	3	4	19. לתלמידים בכיתה אכפת ממה שקורה בה.

שאלון מס' 5

לקוח מתוך: דרום, א. (1980). פיתוח מכשיר למדידת איכות החיים. עבודת גמר לקבלת תואר "מוסמך למדעי הרוח", בית הספר לחינוך, אוניברסיטת בר אילן.

שאלון איכות החיים בבית הספר - מדובר בתרגום והרחבה של שאלון ה Q.S.L. של אפשטיין ומקפרטלנד (1976, בתוך: דרום, 1980), תוך התאמתו למציאות בית הספר הישראלי. פריטי השאלון תואמים ברובם את מודל הצרכים המוצע בפרק א' בצרכים: 'ערך וכבוד' כצורך בסיסי (בין מורים לתלמידים, בין התלמידים עצמם) ו'ביטוי אוטנטי' כצורך מיטבי (במסגרת הלימודים וחיי בית הספר).

השאלון מורכב מכמה חלקים, אשר מאופיינים במספר שונה של תשובות אפשריות, מהן על התלמיד לבחור את התשובה המתאימה מבחינתו.

שאלון איכות החיים בבית הספר

בכל שאלה, קרא בתשומת לב את התשובות האפשריות וסמן את התשובה הקרובה ביותר למה שאתה מרגיש. גם אם אין תשובה שמתאימה באופן מדויק לדעתך, בחר בזו הקרובה לה ביותר, וענה על כל השאלות.

לכור - אין תשובה נכונה או לא נכונה, תשובתך הכנה היא החשובה לנו.

תודה.

כמה אחים אחיות יש לך? _____

כמה אחים אחיות מבוגרים ממך? _____ (אם אתה בכור - רשום 0)

בשאלות הבאות, אנא בחר את התשובה הנכונה מבין שתי אפשרויות: נכון / לא נכון.

1. לעתים קרובות אני סופר את הדקות עד לגמר השיעור. נכון / לא נכון
2. אני רוצה את המורים של השנה הזאת גם בשנה הבאה. נכון / לא נכון
3. בדרך כלל אין לי חשק ללכת לבית הספר. נכון / לא נכון
4. רוב המורים חושבים שאני צריך לעבוד רק בצורה הנראית להם. נכון / לא נכון
5. לעתים רחוקות בלבד עושים דברים מעניינים בכיתה. נכון / לא נכון
6. המורים בבית הספר הזה מתנהגים כאילו שהם תמיד צודקים ואנחנו לא צודקים. נכון / לא נכון
7. אני מאוד מאושר כשאני בבית הספר. נכון / לא נכון
8. רוב המורים שלי באמת מקשיבים למה שיש לתלמיד להגיד. נכון / לא נכון
9. אני חולם בכיתה לעתים קרובות. נכון / לא נכון
10. יש כמה תלמידים שהמורה מתנהגת אליהם טוב במיוחד. נכון / לא נכון
11. אני אוהב מאוד את בית הספר. נכון / לא נכון
12. במורה שמורים מתנהגים אלי טרמת לי לחבב אותם. נכון / לא נכון
13. רוב הנושאים בשיעורים בבית הספר נמאסים עלי זמן רב לפני הצלצול. נכון / לא נכון
14. רוב המורים לא אוהבים כשאנו שואלים הרבה בזמן השיעור. נכון / לא נכון
15. אין מה לתקן בבית הספר שלי כי הוא מושלם. נכון / לא נכון
16. בחצר בית הספר שלנו אין מספיק מקום לשחק / להסתובב. נכון / לא נכון
17. אף פעם לא כעסתי על המורים. נכון / לא נכון
18. אין לי חברים מחוץ לכיתה. נכון / לא נכון
19. הייתי יותר שמח אילו למדתי בבית ספר אחר. נכון / לא נכון
20. המחנך שלנו דואג לענייני הכיתה. נכון / לא נכון
21. המחנך תמיד לצד המורים. נכון / לא נכון
22. אני מבלה עם חברים מהכיתה מחוץ לשעות הלימודים. נכון / לא נכון

23. המורים משתלטים על תלמידים שמפריעים. נכון / לא נכון
24. בשכונה יש לי חברים טובים יותר מאשר בכיתה. נכון / לא נכון
25. למחנך אכפת אם טוב לי בבית הספר. נכון / לא נכון
26. המחנך שלנו נכגש עם הכיתה מחוץ למסגרת הלימודים. נכון / לא נכון
27. מחוץ לשיעורים, המחנך שלנו הוא כמו אחד מאתנו. נכון / לא נכון
28. ישנם תלמידים בכיתה שהמורה מפלה לדעה. נכון / לא נכון
29. שיעורי החברה שלנו מעניינים. נכון / לא נכון
30. אילו יכולתי הייתי שוב את בית הספר. נכון / לא נכון
31. בבית הספר המורים מעריכים אותי רק לפי ההישגים הלימודיים. נכון / לא נכון
32. הכיסאות והשולחנות בכיתה נוחים. נכון / לא נכון
33. בבית הספר יש הרבה אירועים מעניינים. נכון / לא נכון
34. אנחנו מרגישים שהמחנך שלנו רק מלמד ולא מחנך. נכון / לא נכון
35. הדבר היחיד שאני אוהב בבית הספר הוא שישם אני פוגש חברים. נכון / לא נכון
36. אני מרגיש שרוב המורים בבית הספר אוהבים אותי. נכון / לא נכון
37. בית הספר שלנו מנופח מבחינה חיצונית. נכון / לא נכון
38. אני אוהב יותר להכין שיעורי בית מאשר ללכת לקולנוע. נכון / לא נכון
39. נותנים לנו יותר מדי שיעורי בית. נכון / לא נכון
40. המורים לא נותנים הרבה שונשים. נכון / לא נכון
41. אני תמיד מצטער כשהשיעור נגמר כי כל השיעורים מעניינים אותי מאוד. נכון / לא נכון
42. אם אתה לא מסכים עם דעתו של המורה, לא כדאי לך לגלות את הדעה שלך. נכון / לא נכון
43. המורה סומך שאעשה את מה שצריך לעשות בצורה טובה גם בלי שהוא יבדוק. נכון / לא נכון
44. רוב המורים נותנים ציגנים צודקים. נכון / לא נכון

בשאלות הבאות, אנא סמן תשובה אחת, מתוך האפשרויות המוצעות:

48. השנה אני נהנה להיות -

1	בכל השיעורים
2	ברוב השיעורים
3	במחצית השיעורים
4	השיעור אחד או שניים
5	באף שיעור

זכר אחרים, רוב המורים שלי -

1	הרבה יותר טובים
2	טובים יותר
3	בערך אותו הדבר
4	פחות טובים
5	הרבה פחות טובים

לומדים בכיתה עד כדי כך שאני רוצה להמשיך בהם אחרי סוף השיעור

1	אף פעם לא
2	כמעט אף פעם
3	לעיתים קרובות
4	כל יום

אותי השנה, אני באמת אוהב את כל המורים.

1	כל המורים
2	רוב המורים
3	חצי מהמורים
4	כמה מורים בלבד
5	אף מורה

52. בית הספר ואני הם -

1	כמו חברים
2	כמו מכרים
3	כמו זרים
4	כמו אויבים

1	לא חשובה לי כלל
2	לא כל כך חשובה לי
3	די חשובה לי
4	מאוד חשובה לי

1	מבינים טוב מאוד אחד את השני
2	מבינים אחד את השני
3	לא כל כך מבינים אחד את השני
4	בכלל לא מבינים אחד את השני

1	דברים נהדרים שמעניינים אותי
2	חומר טוב שדי מעניין אותי
3	ככה ככה
4	חומר משעמם שאינו מעניין אותי
5	בזבוז זמן

56. אילו נתנו לך לבחור את מקצועות הלימודים, בכמה מקצועות מאלה שאתה לומד היית בוחר?

1	בכל המקצועות
2	ביותר מחצי מהמקצועות
3	בחצי מהמקצועות
4	בפחות מחצי מהמקצועות
5	באף מקצוע

1	אף פעם לא
2	לעיתים רחוקות
3	לפעמים
4	לעיתים קרובות
5	תמיד

1	אף פעם לא
2	לעיתים רחוקות
3	לפעמים
4	לעיתים קרובות
5	תמיד

שמפריעים לי -

1	אף פעם לא
2	לעיתים רחוקות
3	לפעמים
4	לעיתים קרובות
5	תמיד

60. הלימודים בבית הספר משעממים אותי -

1	אף פעם לא
2	לעתים רחוקות
3	לפעמים
4	לעתים קרובות
5	תמיד

צר?

1	את כולם
2	את רובם
3	את חלקם
4	מורים מעטים בלבד
5	אף אחד

ים להכין אותם לבד -

1	אף פעם לא
2	לעתים רחוקות
3	לפעמים
4	לעתים קרובות
5	תמיד

1	נפלאים
2	טובים
3	בסדר
4	מאכזבים
5	לא שווים כלום

64. פעולות חברתיות בבית הספר מחוץ למסגרת הלימודים מעניינות אותי -

1	אף פעם לא
2	לעיתים רחוקות
3	לפעמים
4	לעיתים קרובות
5	תמיד

ה: -

1	תמיד
2	לעיתים קרובות
3	לפעמים
4	לעיתים רחוקות
5	אף פעם

1	אף פעם לא
2	לעיתים רחוקות
3	לפעמים
4	לעיתים קרובות
5	תמיד

1	להחזיק את התלמידים בשעות היום שלא יסתובבו ברחובות
2	לחנך תלמידים
3	ללמד תלמידים נושאים החשובים למקצועות שלהם בעתיד
4	להקנות השכלה רחבה
5	לתת לתלמידים אפשרות להכיר חברים וללמוד לחיות איתם

68. כמה זמן אתה מכין שיעורי בית כל יום?

1	פחות מחצי שעה
2	חצי שעה
3	בין שעה לשעתיים
4	בין שעתיים לשלוש שעות
5	יותר משלוש שעות

69. איך מחליטים החלטות בקשר לחיי הכיתה?

1	המורה בדרך כלל אומרת לנו בדיוק מה לעשות
2	המורה שואלת לדעתנו ואז מחליטה
3	המורה אומרת את דעתה ואנחנו מחליטים
4	המורה בדרך כלל נותנת לנו להחליט לבד

בשורות הבאות תמצא תיאורים - בכל תיאור חשוב על עצמך וסמן את המספר על יד המצב המתאים לך ביותר:

70. הוא מתנהג יפה בכיתה בזמן השיעורים -

1	אני דומה לו
2	אני לא כל כך מתנהג יפה בזמן השיעורים
3	אני מתנהג יפה מאוד בשיעורים

71. הוא משתתף יפה בשיעורים בכיתה -

1	אני דומה לו
2	אני לא כל כך משתתף יפה בשיעורים
3	אני משתתף יפה מאוד בשיעורים בכיתה

72. הוא תלמיד טוב -

1	אני דומה לו
2	אני לא כל כך תלמיד טוב
3	אני תלמיד טוב מאוד

73. הוא אהוב על חבריו לכיתה -

1	אני דומה לו (אני גם אהוב על חברי לכיתה)
2	חברי לא כל כך אוהבים אותי
3	אני אהוב מאוד על חברי לכיתה

74. המורים חושבים שהוא תלמיד טוב -

1	אני דומה לו
2	המורים לא כל כך חושבים שאני תלמיד טוב
3	המורים חושבים שאני תלמיד טוב מאוד

75. המורים אוהבים אותו -

1	אני דומה לו
2	המורים לא כל כך אוהבים אותי
3	המורים אוהבים אותי מאוד

76. הצלחה בלימודים

1	אני תלמיד מצטיין
2	אני תלמיד טוב מאוד
3	אני תלמיד טוב
4	אני תלמיד בינוני
5	אני תלמיד חלש
6	אני תלמיד חלש מאוד

בשאלות הבאות ציין שמות פרטיים ושמות משפחה. מותר לכתוב את שם מסוים בשאלות שונות, ואסור לכתוב את שמך.

77. ציין 3 תלמידים מכיתתך שנהנים מאוד בבית הספר ואוהבים אותו:

78. ציין 3 שמות תלמידים מכיתתך שנראה לך שלומדים ברצינות:

79. ציין 3 תלמידים מכיתתך שנראה לך שיש להם יחסים טובים עם המורים:

80. ציין 3 תלמידים שאתה מחבב בכיתתך:

שאלוני הרחבה

שאלונים העוסקים בצרכים מיטביים (עמודים 120-135)

שאלון מס' 6

לקוח מתוך: ברנשטיין, ע. (1999). תושייה נלמדת של בנים ובנות בגיל ההתבגרות וזיקתה למסוגלות עצמית ולכשירות חברתית. עבודת גמר לקבלת תואר "מוסמך למדעי הרוח", ביה"ס לחינוך, אוניברסיטת בר אילן.

שאלון למסוגלות עצמית - שאלון זה מהווה גרסה לבני נוער של שאלון לבדיקת מסוגלות עצמית למבוגרים, ובודק הבדלים אינדיבידואליים באמונה וביכולת לבצע מטלות באופן כללי. בשאלון 20 פריטים, 10 חיוביים ו-10 שליליים. העקביות הפנימית של פריטי השאלון היא $r = .76$?. כל פריטי השאלון תואמים את הצורך 'מסוגלות', כצורך מיטבי, הקיים במודל צרכי התלמיד (פרק א').

שאלון לתלמיד

לפניך שאלון המכיל עמדות, על עצמך. כל משפט עומד בפני עצמו ואינו קשור למשפטים אחרים. עליך לציין באיזו מידה המשפט משקף את עמדת או הרגשתך לגבי עצמך, ולבחור אחת מתוך האפשרויות הבאות:

1. אינו משקף כלל

2. לא משקף

3. לא לגמרי משקף

4. משקף במידה מועטה

5. משקף

6. משקף במידה רבה

במידה ותתקשה, לגבי משפט מסוים, להכריע בתשובה אחת, עליך לבחור דרגה שתבטא את הדרגה הקרובה ביותר לדעה שלך על עצמך.

אל תתלבט, השתדל לרשום את התשובה הראשונה שנראית לך.

6	5	4	3	2	1	
משקף במידה רבה	משקף	משקף במידה מועטה	לא לנמרי משקף	לא משקף	אין משקף כלל	
6	5	4	3	2	1	1. אינני נרתע ממשימות קשות.
6	5	4	3	2	1	2. אני מרגיש שאני טוב ברוב התחומים בהם אני עוסק.
6	5	4	3	2	1	3. אני יודע ללמוד.
6	5	4	3	2	1	4. אני מאמין שאסיום בגרות.
6	5	4	3	2	1	5. אני מרגיש שאני מוכשר.
6	5	4	3	2	1	6. לא הצלחתי בהרבה דברים משום שאין לי אופי חזק.
6	5	4	3	2	1	7. אני לא יכול לעשות את כל מה שדורשים ממני בבית הספר.
6	5	4	3	2	1	8. יש לי נטייה לוותר בקלות כאשר אני נתקל בבעיות קשות.
6	5	4	3	2	1	9. כמעט מכל חוג שהשתתפתי בו, פרשתי אחרי זמן קצר.
6	5	4	3	2	1	10. אני לא אוכל לאכזר את כל החומר בתיכון.
6	5	4	3	2	1	11. אינני יודע איך להתמודד מול קושי.
6	5	4	3	2	1	12. אני מתפקד טוב בבחינות.
6	5	4	3	2	1	13. אינני משאיר שום עבודה באמצע.
6	5	4	3	2	1	14. אני אוהב לפתור חידות קשות.
6	5	4	3	2	1	15. שמלמדים נושא חדש בכיתה אני לחוץ, שוכח דברים.
6	5	4	3	2	1	16. תמיד ארצה להמשיך ללמוד.
6	5	4	3	2	1	17. אין לי כוח רצון.
6	5	4	3	2	1	18. אני מרגיש שיש לי את מה שצריך כדי להצליח בלימודים.
6	5	4	3	2	1	19. אני במיטבי בזמן בחינה.
6	5	4	3	2	1	20. אינני סבור שקיים תחום שאני טוב בו במיוחד.

שאלון מס' 7

לקוח מתוך: ריבנפלד, א. (1997). הוראת הנושא מערכת אקולוגית עם דגש על חשיבה מושגית. עבודת גמר לקבלת תואר "מוסמך למדעי הרוח", בית הספר לחינוך, אוניברסיטת תל אביב.

הפריטים בשאלון עוסקים בעיקר במידת ה'אוטונומיה' הניתנת לתלמיד, המוגדר כצורך מיטבי במודל המוצע (פרק א'). כמו כן, שאלות מסוימות נוגעות בצרכים בסיסיים של 'ביטחון' ו'שייכות' כפי שבאים לידי ביטוי בחיי הכיתה, ביחסים בין המורה לתלמיד, ובאווירה הנוצרת בין המורה לכלל תלמידי הכיתה.

שאלון אקלים כיתה מצוי

לפניך משפטים שונים העוסקים בפעילויות שונות הקשורות לשיעור בכיתה.

עליך להקיף את מספר התשובה, המתאר באופן הנכון לדעתך, את המצב בכיתתך, מתוך 5 אפשרויות:

- 1 כמעט אף פעם לא
- 2 לעתים רחוקות
- 3 לפעמים
- 4 לעתים קרובות
- 5 כמעט תמיד

ננותק חשודה לנו.

תודה על שיתוף הפעולה.

1	2	3	4	5	
כמעט אף פעם לא	לעיתים רחוקות	לפעמים	לעיתים קרובות	כמעט תמיד	
1	2	3	4	5	1. המורה מתחשב/ת ברגשות התלמידים.
1	2	3	4	5	2. התלמידים דנים בעבודותיהם בכיתה.
1	2	3	4	5	3. המורה מחליטה היכן ישבו התלמידים.
1	2	3	4	5	4. התלמידים מוצאים את התשובות בספרי הלימוד ולא בדרך של חקירה.
1	2	3	4	5	5. התלמידים עובדים על פי הקצב האישי שלהם.
1	2	3	4	5	6. המורה מדבר/ת עם כל תלמיד.
1	2	3	4	5	7. המורה מדבר/ת יותר מאשר מקשיב/ת.
1	2	3	4	5	8. התלמידים בוחרים בעצמם עם מי לעבוד.
1	2	3	4	5	9. החלוציות מחזיקה מחקרים מחוץ חדר.
1	2	3	4	5	10. כל התלמידים בכיתה משתמשים באותו ספר לימוד.
1	2	3	4	5	11. המורה מתעניין/ת באופן אישי בכל תלמיד.
1	2	3	4	5	12. רוב התלמידים משתתפים בדיון בכיתה.
1	2	3	4	5	13. התלמידים מקבלים הסבר מפורט כיצד לבצע את עבודתם.
1	2	3	4	5	14. התלמידים מבצעים חקירות לצורך בדיקת רעיונות.
1	2	3	4	5	15. כל התלמידים בכיתה מבצעים את אותה העבודה באותו זמן.
1	2	3	4	5	16. המורה מנסה בכל דרך לעזור לכל תלמיד.
1	2	3	4	5	17. התלמידים מביעים דעתם במהלך הדיון.
1	2	3	4	5	18. התלמידים מקבלים הנחיות כיצד עליהם להתנהג בכיתה.
1	2	3	4	5	19. התלמידים מוצאים את התשובות לשאלות מהמורה, יותר מאשר תוך כדי חקירה.
1	2	3	4	5	20. תלמידים שונים מבצעים משימות שונות.
1	2	3	4	5	21. המורה לא חברות/ית לתלמידים.
1	2	3	4	5	22. המורה מרצה מבלי שהתלמידים ידרשו לענות או לשאול שאלות.
1	2	3	4	5	23. המורה מחליטה מתי כל התלמידים להיבחן.
1	2	3	4	5	24. תלמידים נדרשים לחשוב על הוכחות שמאחורי טענות שונות.
1	2	3	4	5	25. תלמידים שונים משתמשים במבחנים שונים.
1	2	3	4	5	26. המורה עוזרת לכל תלמיד שמתקשה בכיתה.
1	2	3	4	5	27. המורה שואלת שאלות.
1	2	3	4	5	28. תלמידים נעשים כשהם מפרים את הכללים.

1	2	3	4	5	
כמוט אף פעם לא	לעיתים רחוקות	לפעמים	לעיתים קרובות	כמוט תמיד	
1	2	3	4	5	29. תלמידים מבצעים חקירות כדי לענות על שאלות שעולות במהלך הדיונים בכיתה.
1	2	3	4	5	30. התלמידים שמסיימים את עבודתם מחכים לשאר.
1	2	3	4	5	31. המורה נשארת/ת בקדמת הכיתה יותר מאשר מסתובבת/ת בכיתה ומשוחח/ת עם תלמידים.
1	2	3	4	5	32. תלמידים יושבים ומקשיבים למורה.
1	2	3	4	5	33. המורה מחליטה/ה אילו תלמידים יעבדו יחד.
1	2	3	4	5	34. תלמידים מסבירים את פירושם של טענות, גרפים ודיאגרמות.
1	2	3	4	5	35. תלמידים שונים משתמשים בספרים שונים, ציוד וחומרים שונים.
1	2	3	4	5	36. המורה מעודדת את התלמידים להתחשב ברעיונות וברגשות של אחרים.
1	2	3	4	5	37. נעשה שימוש ברעיונות - ובהצעות של תלמידים בכיתה.
1	2	3	4	5	38. נאמר לתלמידים מה יקרה אם הם יפעלו בניגוד לכללים.
1	2	3	4	5	39. התלמידים מבצעים חקירות כדי לענות על שאלות שהם מתלבטים בהן.
1	2	3	4	5	40. תלמידים שעובדים מהר יותר מהאחרים מתקדמים לנושא הבא.
1	2	3	4	5	41. המורה מנסה לברר מה כל תלמיד משגיח ללמוד.
1	2	3	4	5	42. התלמידים שואלים את המורה שאלות.
1	2	3	4	5	43. תלמידים שמפרים את הכללים נענשים.
1	2	3	4	5	44. התלמידים משתמשים בחקירות כדי לענות על שאלות המורה.
1	2	3	4	5	45. נעשה שימוש בעזרי הוראה שווים לכל התלמידים.
1	2	3	4	5	46. המורה משתמשת/ת במבחנים כדי לברר היכן התלמידים צריכים עזרה.
1	2	3	4	5	47. מתקיים דיון כיתתי.
1	2	3	4	5	48. המורה מחליטה/ה כמה תנועה ודיבור צריכים להיות בכיתה.
1	2	3	4	5	49. תלמידים פותרים בעיות על ידי רכישת מידע מהספרייה.
1	2	3	4	5	50. המורה מצפה מכל התלמידים לבצע את אותה כמות עבודה בשיעור.

שאלון מס' 8

לקוח מתוך: צדקיהו, ש. (1986). חינוך לדמוקרטיה. עבודת גמר לקבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה", ביה"ס לחינוך, אוניברסיטת בר אילן.

שאלון למדידת רמת הדמוקרטיה המצויה והרצויה בבית הספר - בשאלון זה מצויים היגדים החופפים למאפיינים של דמוקרטיה בבית ספר. ההיגדים ניתנים בניסוחים חיוביים מול שליליים, ובכאלה העוסקים בזכויות מורים והגבלות תלמידים ולהפך, בזכויות תלמידים והגבלות על המורים.

פריטי השאלון תואמים את מודל הצרכים (פרק א') בצרכים מיטביים - הם מתייחסים בעיקר לצרכים 'אוטונומיה' ו'ביטוי אוטנטי'.

שאלון למדידת הדמוקרטיה בבית הספר

עבור כל היגד, אנא מלא שתי תשובות: דעתך האישית לגבי אותו משפט, והמצב הקיים בבית הספר, בהקשר למשפט זה. בכל אחת מהתשובות בחר אחת מ 5 האפשרויות הבאות, המציינות את מידת הסכמתך עם הנאמר בהיגד:

1 = מסכים בהחלט

2 = מסכים

3 = אין לי דעה

4 = מתנגד

5 = מתנגד בהחלט

זכור - אין תשובה נכונה או לא נכונה, תשובתך הכנה תשובה לנו.

דעתי האישית	המצב הקיים	בבית הספר
_____	_____	1. על ההנהלה להעניק למועצת התלמידים אוטונומיה וחופש פעולה בתחומים אשר בסמכות המועצה.
_____	_____	2. לתלמיד אין זכות לבקש הסבר להחלטות המורה והנהלה.
_____	_____	3. ישנם נושאים בהם אסור לתלמידים להביע את דעתם בין כתלי בית הספר.
_____	_____	4. למנהל ולמורים יש זכות להגביל את התלמידים בהשמעת ביקורת נגדם בתוך בית הספר (כגון הטלת צנזורה בעיתון התלמידים)
_____	_____	5. חשוב שתלמידים יביעו את דעתם ורצונותיהם לגבי נושאים הקשורים בבית הספר.
_____	_____	6. המנהל והמורים הם האחראים הבלעדיים לקבלת החלטות לגבי ניהול בית הספר.
_____	_____	7. גם כאשר ההנהלה באה בדרישות שאינן צודקות, אין לתלמידים זכות להתנגד.
_____	_____	8. אין למורים זכות להתערב כיצד ינהגו תלמידים בתוך בית הספר בעניינים שאינם לימודיים.
_____	_____	9. לתלמידים יש חופש להחליט כיצד להתנהג מחוץ לכותלי בית הספר.
_____	_____	10. עניינים הקשורים בלימודיו של תלמיד הם באחריותם של המנהל והמורים בלבד.
_____	_____	11. על מועצת התלמידים להטיל לפי הוראות הנהלת בית הספר
_____	_____	12. זכותו של תלמיד לבקש הסבר להחלטות המורה והנהלה.
_____	_____	13. לתלמידים יש זכות להביע את דעתם בתוך בית הספר בכל נושא שהוא.
_____	_____	14. על המנהל והמורים להרשות למתוח עליהם ביקורת בתוך בית הספר.
_____	_____	15. לתלמידים אין זכות להביע את דעתם בפני המנהל והמורים

- בענייני בית הספר.
16. גם מחוץ לבית הספר התלמידים חייבים להתנהג בהתאם לרוח בית הספר.
17. כאשר ההנהלה מפעילה סמכות בצורה הנראית בעיני התלמידים מוגזמת מדי, זכותם של התלמידים להביע התנגדות.
18. המנהל והמורים צריכים לאפשר לתלמידים להשתתף בקביעת החלטות בנושאים הקשורים בבית הספר.
19. לתלמיד יש זכות להחליט בנושאים הקשורים בלימודיו.
20. למנהל ולמורים יש זכות לקבוע כללי התנהגות בתוך בית הספר, גם בעניינים שאינם קשורים בלימודים.
21. לתלמידים יש זכות להחליט כיצד לנהוג בבית הספר בעניינים אישיים.
22. על ההנהלה להימנע מהטלת עונש ומשימוש בסמכות בצורה קיצונית.
23. על המנהל והמורה להסביר את החלטותיהם כאשר תלמיד מבקש זאת.
24. זכותה של ההנהלה להטיל וטו על החלטות מועצת התלמידים.
25. לתלמידים אסור למתוח ביקורת על החלטות המורים וההנהלה.
26. למנהל ולמורים יש זכות להגביל את חופש הביטוי של התלמידים בבית הספר בנושאים מסוימים.
27. אין זה מתפקידו של המורה לשמוע את דעות התלמידים בנושאים הקשורים בבית הספר.
28. על ההנהלה להתחשב ברצון התלמיד בנושאים הקשורים בלימודים.
29. לתלמידים יש זכות להשתתף בקביעת החלטות הנוגעות לחיי בית הספר.
30. למורים ולמנהל יש זכות להתערב לגבי אופן התנהגות התלמיד גם מחוץ לבית הספר.
31. לתלמידים אין זכות להשתתף בקביעת החלטות בנושאים

- הקשורים לחיי בית הספר.
32. תפקידם של המורים והמנהל ליצור הזדמנויות בהן יוכלו תלמידים להביע את דעתם בנושאים הקשורים בחיי בית הספר.
33. המורה אינו חייב להסביר את החלטותיו גם כאשר התלמיד מבקש זאת.
34. מועצת התלמידים זכאית לפעול כגוף עצמאי ואוטונומי.
35. לתלמידים יש זכות למתוח ביקורת על ההנהלה והמורים.
36. למנהל ולמורים אין זכות להגביל את חופש הביטוי של התלמידים בבית הספר בכל נושא שהוא.
37. זכותה של ההנהלה להפעיל את סמכותה בהתאם למה שנראה לה כמתאים בבית הספר.
38. גם בעניינים אישיים אין לתלמידים זכות לקבוע כיצד ינהגו בתוך בית הספר.
39. למורים ולמנהל אין זכות להתערב באופן התנהגות התלמיד מחוץ לבית הספר.
40. בנושאים הקשורים בלימודים רצוי שלתלמיד לא יהיה חופש בחירה.

שאלון מס' 9

לקוח מתוך: שטימן, י. (1982). אקלים כיתה מנקודת הראות של מורים, תלמידים וצופה. עבודת גמר לקבלת תואר "מוסמך למדעי הרוח", ביה"ס לחינוך, אוניברסיטת תל אביב.

תפיסת אקלים כיתה מצוי - מדובר בשאלון למורה. פריטי השאלון מתייחסים הן לאקלים הכיתתי והן להיבטים מקצועיים של המחנך, כגון שביעות רצון מתכנים לימודיים מוצעים, מתוכניות לימודים, השתלמויות ועוד. בנוגע לאקלים הכיתתי, פריטי השאלון תואמים את מודל צרכי התלמיד (המוצע בפרק א'), בהתייחס לצרכים: 'שייכות' ו'ערך וכבוד' כצרכים בסיסיים, ו'מסוגלות' כצורך מיטבי.

תפיסת אקלים כיתה מצוי - שאלון למורה

לכל משפט, הקף את התשובה המתאימה עבורך, על רצף בין 1 ל 6 (בין משפט והיפוכו).

1. התלמידים בכיתתי אינם מסוגלים לעבוד בלי עזרתי.	1	2	3	4	5	6	התלמידים בכיתתי משתדלים מאוד לעבוד בלי עזרתי.
2. ברוב הפעילויות בכיתה נדרש מהתלמידים לעבוד באותו קצב.	1	2	3	4	5	6	בכיתתי כל תלמיד עובד לפי הקצב שלו.
3. ביום לימודים רגיל תשומת לבי ניתנת לכל הכיתה כ-2 כוחמן.	1	2	3	4	5	6	כמעט אף פעם לבי אינה ניתנת לכתה כולה.
4. בדרך כלל התלמידים לא נשמעים לי.	1	2	3	4	5	6	בדרך כלל התלמידים נשמעים לי.
5. כל תלמיד בכיתתי יכול לקבל ציוד וחומרים בכל זמן שהוא.	1	2	3	4	5	6	כל תלמיד בכיתתי מקבל חומרים וציוד רק בזמנים מסוימים או על פי היתר ממני.
6. עבודות התלמידים בכיתתי נעשות במקומות שונים בכיתה ומחוץ לה (כגון מרכזי למידה).	1	2	3	4	5	6	עבודות התלמידים בכיתתי עובד רוב הזמן ליד שולחן.
7. אין בכיתתי תלמידים שמשתדלים להשיג את ההערכה (ציון) הגבוהה ביותר.	1	2	3	4	5	6	תלמידים רבים בכיתתי משתדלים להשיג את ההערכה (ציון) הגבוהה ביותר שאפשר.
8. תכניות הלימודים העומדות לרשותי מאפשרות לי להשיג את מטרות החינוכיות המנחות אותי.	1	2	3	4	5	6	תכניות הלימודים העומדות לרשותי אינן מאפשרות לי להשיג את המטרות החינוכיות המנחות אותי.
9. רוב הזמן אני היא המתחילה או משנה פעילות התלמידים.	1	2	3	4	5	6	בדרך כלל התלמידים מתחילים או משנים פעילות ביוזמתם.
10. את רוב החומרים המצויים בשימוש בכיתתי מכינים התלמידים.	1	2	3	4	5	6	רוב החומרים המצויים בשימוש בכיתתי הוכנו על ידי מוסדות חינוכיים או על ידי.
11. רבים מהתלמידים בכיתה זקוקים להדרכת הצמודה.	1	2	3	4	5	6	רק מעטים מהתלמידים בכיתתי זקוקים להדרכתי הצמודה.
12. תלמידים בכיתתי נוטים ללמוד ולשחק רק עם חבריהם הטובים.	1	2	3	4	5	6	תלמידים בכיתתי לומדים ומשחקים עם תלמידים שונים בכיתה ולא דווקא עם חבריהם הטובים.
13. כל הפעילויות בכיתתי מתרחשות לפי לוח זמנים מתוכנן מראש.	1	2	3	4	5	6	שום פעילות בכיתתי אינה מתרחשת על פי לוח זמנים מתוכנן מראש.
14. התלמידים רשאים לדבר בכל עת בלי שיתבקשו לכך דווקא.	1	2	3	4	5	6	התלמידים רשאים לדבר ביה רק כאשר הם מתבקשים.
15. בדרך כלל אני מציינת לשבח בפני כל הכיתה תלמידים שהצטיינו בלימודים.	1	2	3	4	5	6	אף פעם איני מודיעה לכיתה כולה מי הצטיין בעבודתו.
16. תלמידים רבים בכיתתי מכים זה את זה.	1	2	3	4	5	6	בכיתתי כמעט ואין תלמידים שמכים זה את זה.
17. אני שביעת רצון מהשתלמות המורים בה אני משתתפת.	1	2	3	4	5	6	אני מאוד שביעת רצון מהשתלמות המורים בה אני משתתפת.
18. לעתים קרובות אני משבחת תלמידים בכיתה.	1	2	3	4	5	6	רק לעתים רחוקות אני משבחת תלמידים בכיתה.
19. בכיתתי נערכים מעט מאוד מבחנים לבדיקת הישגי התלמידים.	1	2	3	4	5	6	בכיתתי ישנם מבחנים לבדיקת הישגי התלמידים כל יום או יומיים.
20. בכיתתי ניתן דגש חזק מאוד על כך שהזמן יעבוד בנעימים, ובחברות.	1	2	3	4	5	6	בכיתתי ניתן לדגש מועט על כך שהזמן יעבוד בנעימים, ובחברות.
21. תלמידים בכיתתי רשאים לצאת מהכיתה בלי לבקש רשות.	1	2	3	4	5	6	תלמידים בכיתתי אינם רשאים לצאת את הכיתה ללא רשות.

22.	התלמידים בכיתתי משייכים עצמם לקבוצות על פי בחירה שלהם.	6	5	4	3	2	1	אני, כמורת הכיתה, משייכת את התלמידים לקבוצות.
23.	כשתלמידים בכים זה את זה אני מפרידה ביניהם.	6	5	4	3	2	1	כשתלמידים מכים זה את זה אני מפרידה ביניהם אלא נותנת להם להסתדר בינם לבין עצמם.
24.	התלמידים עוזרים זה לזה בכיווני לעתים קרובות.	6	5	4	3	2	1	התלמידים בכיווני כלל אינם עוזרים זה לזה.
25.	אני דורשת שתלמידים יעזרו זה לזה בעבודה בכיתה.	6	5	4	3	2	1	אני דורשת שתלמידים יעזרו זה לזה בעבודה בכיתה.
26.	רוב התלמידים בכיתתי משתדלים תמיד לסיים מהר מאוד פעולות לימוד שניתנות להם.	6	5	4	3	2	1	רוב התלמידים בכיתתי בדרך כלל לא ממחרים לסיים פעילויות לימוד שניתנות להם.
27.	תלמידים בכיתתי מרבים להשוות עבודותיהם והשיגיהם זה עם זה.	6	5	4	3	2	1	תלמידים בכיתתי כלל אינם משווים עבודותיהם והשיגיהם זה עם זה.
28.	אני משודדת תלמידים להשיג ציונים גבוהים.	6	5	4	3	2	1	אני נוהגת לשדד תלמידים להשיג ציונים גבוהים.
29.	רק אני, כמורת הכיתה מעריכה את עבודת התלמידים.	6	5	4	3	2	1	התלמידים בכיתתי משתתפים בכל ההערות של עבודותיהם.
30.	נראה לי כי רק תלמידים מעטים בכיתתי חושבים שהם עצמם האחראים לכשלונותיהם.	6	5	4	3	2	1	נראה לי כי רוב התלמידים בכיתתי חושבים שהם עצמם האחראים לכשלונותיהם.
31.	בכיתתי ניתנות הודמנויות רבות לביצוע משימות משותפות.	6	5	4	3	2	1	בכיתתי ניתנות מעט מאוד הודמנויות לביצוע משימות משותפות.
32.	בכיתתי רוב התלמידים מקשיבים לדברי מתוך רצון ללמוד.	6	5	4	3	2	1	בכיתתי רוב התלמידים מקשיבים לדברי כדי להשביע את רצוני.
33.	ילדים רבים בכיתתי תחושה שהם יודעים יותר ממה מצליחים להראות בכיתה.	6	5	4	3	2	1	לרוב התלמידים בכיתתי אין הרגשה שהם יודעים יותר ממה שהם מצליחים להראות בכיתה.
34.	אני שביעת רצון מתכניות הלימוד העומדות לרשותי.	6	5	4	3	2	1	אני מאוד שביעת רצון מתכניות הלימוד העומדות לרשותי.
35.	בכיתתי התלמידים מחליטים מה הם ילמדו.	6	5	4	3	2	1	בכיתתי אני מחליטה מה התלמידים ילמדו.
36.	הספק התלמידים בכיתתי אינו משביע רצון.	6	5	4	3	2	1	הספק התלמידים בכיתתי משביע רצון.
37.	תלמידי מקללים זה את זה בכיתה רק לעתים רחוקות מאוד.	6	5	4	3	2	1	לעתים קרובות תלמידי מקללים זה את זה בכיתה.
38.	כ 1/3 (או יותר) מתלמידי כיתתי דחויים מבחינה חברתית.	6	5	4	3	2	1	בכיתתי אין אף תלמיד דחוי מבחינה חברתית.
39.	כיתתי תמיד יפה ומקושטת.	6	5	4	3	2	1	כיתתי אף פעם איננה מקושטת.
40.	רק לעתים רחוקות נוצרים בכיתה מצבים שגורמים לי לצחוק ולחייך.	6	5	4	3	2	1	לעתים קרובות נוצרים בכיתה מצבים שגורמים לי לצחוק ולחייך.
41.	נהוג בכיתתי כי כמה פעמים במשך השבוע אני נפגשת עם התלמידים לתכנון משותף של הלימודים.	6	5	4	3	2	1	בכיתתי אין אף פעם פגישות של המורה והתלמידים לתכנון משותף של הלימודים.
42.	תכניות הלימודים המצויות בכיתתי מאפשרות הודמנויות רבות לשיתוף פעולה בין התלמידים.	6	5	4	3	2	1	תכניות הלימודים המצויות בכיתתי אינן מאפשרות כל הודמנויות לשיתוף פעולה בין התלמידים.
43.	תלמידים רבים בכיתתי בוחרים לעצמם תפקידים קשים מהווים אתגר עבורם.	6	5	4	3	2	1	אף תלמיד בכיתתי אינו בוחר לעצמו תפקידים קשים מהווים אתגר עבורו.
44.	ילדים רבים בכיתתי ההרגשה כי הם תמיד יכשלו וכי כשלונם הוא	6	5	4	3	2	1	לאף ילד בכיתתי אין ההרגשה שהוא תמיד יכשל וכי כשלונם הוא

בלתי תלוי בכמות העזרה וההדרכה שיקבלו.	בלתי תלוי בכמות העזרה וההדרכה שיקבלו.						
45. התלמידים בכיתתי מקבלים עזרה מיידית לכל בעיה שיש להם.	6	5	4	3	2	1	אני מצפה מתלמידי שיפתרו בעצמם את רוב בעיותיהם.
46. ביום לימודים רגיל תשומת לב המורה ניתנת כ 3 מהזמן לקבוצות תלמידים או לתלמידים בודדים.	6	5	4	3	2	1	כמעט אף פעם לא ניתנת תשומת לבי לקבוצות תלמידים או לתלמידים בודדים, אלא לכיתה כולה.
47. הרבה מאוד פעילויות שונות מתרחשות בכיתתי בו זמנית.	6	5	4	3	2	1	רוב הזמן רוב התלמידים בכיתתי עוסקים בפעילות משותפת לכולם.
48. כללי הכיתה נקבעים על ידי כמורת הכיתה.	6	5	4	3	2	1	כללי הכיתה נקבעים ע"י התלמידים.
49. נראה לי כי רוב התלמידים בכיתתי חושבים עצמם לחברים טובים.	6	5	4	3	2	1	נראה כי רק מעט מאוד תלמידים בכיתתי חושבים עצמם לחברים טובים.
50. אני מעדיפה שהתלמידים בכיתתי יבצעו את עבודותיהם במשותף עם אחוזים.	6	5	4	3	2	1	אני מעדיפה שהתלמידים בכיתתי יבצעו את עבודותיהם לבדם ולא במשותף עם ילדים אחרים.

אלימות תלמידים בעין המחקר - ממצאי מחקר

בנבנשיתי, ר., אסטור, ר. וזעירא, ע. (1998) אלימות במערכת החינוך

בית הספר לעבודה סוציאלית, האוניברסיטה העברית בירושלים

אלימות בין תלמידים

רוב התלמידים במדגם מדווחים על היותם קורבנות לאלימות מילולית ופיזית בחודש שקדם למחקר. שיעור ניכר מתלמידי בתי-הספר היסודיים וחטיבות הביניים מדווחים על כך שקיללו אותם (כ-80% בבית-הספר היסודי ובחטיבת הביניים ו-65% בחטיבה העליונה). כשני שליש מתלמידי בתי הספר היסודיים וחטיבות הביניים וכמחצית מתלמידי החטיבות העליונות מדווחים שבמהלך החודש האחרון תלמיד אחר לעג להם, העליב או השפיל אותם. אחד מכל ארבעה תלמידים בחטיבות הביניים והעליונות מדווח שהיה מעורב בחודש האחרון בסכסוך על רקע של ריב בין עדות, בין עולים לוותיקים, או בין חמולות.

בתחום האלימות הפיזית ניתן לראות בבירור, שהיא שכיחה ביותר בקרב תלמידי בתי-הספר היסודיים, מעט פחות בחטיבת הביניים, ופחות שכיחה באופן משמעותי בחטיבה העליונה. פגיעות פיזיות בחומרה לא קיצונית הן השכיחות. כ-58% מהתלמידים ביסודי, מחצית מתלמידי חטיבות הביניים וכשליש מתלמידי החטיבה העליונה מדווחים על כך שתפסו ודחפו אותם בכוונה לפחות פעם אחת בחודש האחרון. כששה עשר אחוז מתלמידי החטיבה העליונה, 32% מתלמידי חטיבות הביניים ו-48% מתלמידי בית הספר היסודי מדווחים שספגו בעיטה או אגרוף לפחות פעם אחת בחודש האחרון.

כשליש מתלמידי בתי-הספר היסודיים מדווחים על כך שתלמיד אחר השתמש באבן או בחפץ אחר כדי לפגוע בהם. השיעור יורד לכרבע בחטיבת הביניים ול-16% בחטיבה העליונה. ההתנהגויות הקיצוניות יותר שכיחות הרבה פחות, אך אינן זניחות בשיעורן. מתוך תלמידי החטיבות העליונות 5% ציינו שבחודש האחרון מישהו חתך אותם בסכין או במכשיר חד אחר בכוונה. בחטיבת הביניים היה השיעור גבוה מעט יותר. שיעור גבוה מאד של תלמידים (כמחצית בבתי-הספר היסודיים ובחטיבות הביניים, ושלישי בחטיבה העליונה) מדווח על כך, שתלמידים אחרים גנבו להם במהלך החודש האחרון דברים אישיים או ציוד.

נוסף להיותם קורבנות לפגיעה ישירה, מדווחים תלמידים רבים מאוד על איומים המופנים כלפיהם. כמחצית התלמידים בבית-הספר היסודיים, כשליש בחטיבות הביניים ורבע בחטיבות העליונות מדווחים על תלמיד אחר שאיים לפגוע בהם. כמו כן, על איום בסכין או אולר מדווחים 5% בחטיבה העליונה, 7.2% בחטיבת הביניים ו-6.8% ביסודי. כשמונה אחוז מתלמידי חטיבות הביניים והעליונות דיווחו על איומים מצד חברי כנופיה בבית-ספרם. כמו כן, כ-3% מתלמידי חטיבות הביניים ותלמידי החטיבה העליונה דיווחו שתלמיד אחר איים עליהם באקדח ושהם ראו אצלו את האקדח.

תלמידים חוו גם איומים עקיפים יותר, כשראו כלי נשק בבית-הספר, גם אם לא כונו כלפיהם באופן ישיר. כבר בבית-הספר היסודי מדווחים 3.7% מהתלמידים שראו תלמיד אחר עם אקדח. שיעור זה עולה בהדרגה עם הגיל (4.1% בחטיבת הביניים ו-4.9% בחטיבה העליונה). יש לציין, שבמקרה זה יתכן ומספר רב של תלמידים מדווח על אקדח בודד שנראה בבית הספר. שיעור ניכר של תלמידים מדווח על היותו קורבן לחרם מצד תלמידים אחרים. שיעור זה גבוה בעיקר בקרב תלמידי בית הספר היסודי (כ-40%), והוא יורד עם הגיל (כ-15% בחטיבות הביניים וכ-12% בחטיבה העליונה).

העיבודים שערכנו מצביעים על כך שיש הבדלים ניכרים בין בתי ספר בכל הקשור לרמת האלימות בין תלמידיהם: יש בתי-ספר שבהם אירועי האלימות נדירים יותר ובאחרים יש שכיחות רבה של דיווחים על קורבנות למעשי אלימות. ההבדלים האלו בולטים מאוד בכל הקשור לאירועי אלימות קשים יותר. לדוגמה, בעוד שברבע מבתי הספר שיעור התלמידים המדווחים על סחיטה באיומים היה פחות מארבעה אחוז, הרי ברבע אחר מבתי הספר השיעור היה גבוה מעשרה אחוז, כמעט פי שלושה. בדומה, בחטיבות הביניים והעליונות בעוד שביותר מרבע מבתי הספר (28.2%) לא היה אף דיווח על איום בנשק, הרי ברבע אחר מבתי הספר דיווחו חמישה אחוז או יותר מהתלמידים על כך שאיימו עליהם באקדח. ביותר מרבע מבתי הספר לא היה אף תלמיד שדיווח שהביא נשק חם, בעוד שברבע מבתי הספר לפחות ארבעה אחוז דיווחו שהביאו נשק חם. כמו כן, ברבע מבתי הספר שיעור התלמידים שדיווח על הבאת נשק קר היה פחות משני אחוז, וברבע אחר השיעור עלה על שמונה אחוז.

השוואה בין קבוצות

בנוסף לתיאור השכיחות של חשיפה להתנהגויות אלימות, בחנו האם יש תת קבוצות באוכלוסיית התלמידים המדווחים על מידה רבה יותר של היותם קורבן להתנהגויות אלימות מצד עמיתיהם.

מצאנו שהבנים מדווחים הרבה יותר על היותם קורבנות מאשר הבנות, בעיקר בכל הקשור לאלימות פיזית בכל שלבי החינוך מדווחים הבנים על הרבה יותר קורבנות לאלימות מאשר הבנות. הפערים בדיווח בין בנים לבנות גדלים עם העלייה בגיל. ההבדלים בין דרגות כיתה בתוך כל שלב חינוך אינם מצביעים על מגמה אחידה.

השוואה בין המיגזר היהודי ללא יהודי מצביעה על הבדלים ניכרים בדפוסי האלימות. בקרב התלמידים בבתי הספר היסודיים במיגזר הלא יהודי יש באופן בולט יותר דיווחים על סחיטות באיומים (6.4% במיגזר היהודי לעומת 17.0% במיגזר הלא יהודי), על איום בסכין (4.5% לעומת 14.0%) ועל ראיית תלמיד בבית הספר עם אקדח (1.8% לעומת 9.5% במיגזר הלא יהודי). לעומת זאת, בקרב תלמידי בית הספר היסודי במיגזר היהודי יש דיווח רב בהרבה על קללות (89.3% לעומת 54.9%), ועל לעג, עלבון והשפלה (68.3% לעומת 42.8%).

נראה שמגמה זו נמשכת בחטיבות הביניים. בכל אחד מהתחומים שלהלן מדווחים תלמידים במיגזר הלא יהודי על התנסויות בשיעורים גבוהים באופן ניכר: איום באקדח (2.4% במיגזר היהודי לעומת 6.3% במיגזר הלא יהודי), איום בסכין (4.6% לעומת 16.3%), חיתוך בסכין או במכשיר חד בכוונה (5.2% לעומת 9.1%), סחיטה באיומים (7.3% לעומת 12.9%), חרם (10.4% לעומת 32.7% במיגזר הלא יהודי), איום בדרך לבית הספר (12.3% לעומת 18.2%) וראיית אקדח בבית הספר (3.4% לעומת 56.7%) ועלבונות והשפלות (70.4% לעומת 44.8%). בחטיבה העליונה ההבדלים בין המיגזרים הם באותם הכיוונים, אך הפערים קטנים בהרבה.

ההבדלים בין דיווחי תלמידים בחינוך הממלכתי והממלכתי דתי לא היו בולטים או אחידים. עם זאת, בבית-הספר היסודי הנטייה לא היתה אחידה בכל הקשור לאלימות פיזית. בחטיבות הביניים היתה תופעה מעניינת: בעוד שתלמידי הפיקוח הממלכתי דתי מדווחים בשיעורים נמוכים יותר על ראיית סכינים (9.1% לעומת 3.4%) וכן על יותר איומים באקדח (19.2% לעומת 11.7% בפיקוח הממלכתי). תלמידי חטיבות הביניים בממלכתי דתי דיווחו גם יותר על מעורבות בסכסוכים על רקע ריב בין עדות (34.7% לעומת 25%).

האירוע האלים ביותר

שאלנו את התלמידים בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה באשר לאירוע האלים ביותר בבית-הספר שבו הם אישית השתתפו בשנת הלימודים. ציינו שהכוונה היא למקרה שבו התלמיד עצמו הותקף (פיזית או מילולית) על ידי מישהו או שהוא עצמו תקף מישהו אחר. הדגשנו שהכוונה לדברים שקרו בדרך לבית הספר וממנו, ולדברים שקרו במשך יום הלימודים.

שיעור התלמידים שהיה מעורב באירוע מעין זה מתוך כלל התלמידים בחטיבות הביניים היה 28.4% ובחטיבה העליונה 21.4%. השיעור היה גבוה באופן ניכר בקרב הבנים (בחטיבת הביניים, 42.3% לעומת 15.5% מהבנות, ובחטיבה העליונה: 34.5% לעומת 8.0% מהבנות).

האירועים היותר שכיחים היו אלו שכללו אלימות מילולית ואלו שהיו בהם מכות, אגרופים ובעיטות. שיעור המדווחים על השתתפות באירוע אלים שכלל פגיעה מינית כלשהי היה 3.5% מכלל התלמידים הן בחטיבת הביניים והן בחטיבה העליונה. בחטיבת הביניים, איום בנשק חם דווח על ידי 2.4%, איום בנשק קר על ידי 3.6%, ואיום בחפצים אחרים כמו אבן, מקל, וכיסא צוין על ידי 6.6% מהתלמידים. אחוז אחד מכלל התלמידים ציין שהיה מעורב באירוע אלים שכלל שימוש בנשק חם, כשני אחוז (1.9%) דיווחו על שימוש בנשק קר, ו-4.3% על שימוש בחפצים אחרים. הדיווח בחטיבה העליונה היה נמוך מעט יותר, ושיעור המדווחים על שימוש בנשק חם היה חצי אחוז מכלל המדגם.

יש הבדלים בולטים בין בנים לבנות באשר למקומו של נשק באירוע. לדוגמא, כארבעה אחוז (3.9%) מהבנות בחטיבות הביניים שהשתתפו באירוע אלים מדווחות שהן אימו או אימו עליהן בנשק חם לעומת 5.2% אצל הבנים, 0.2% ציינו שהיה שימוש בנשק חם, לעומת 3.2% מהבנים, ההבדלים בין המינים באיום ובשימוש בנשק קר היו בולטים גם כן: 3.6% מהבנות דיווחו על איום לעומת 11.6% מהבנים, ו-2.8% דיווחו על שימוש בנשק קר, לעומת 6.3% מהבנים.

כאשר בוחנים את שיעור האיום בנשק בקרב אותם תלמידים במיגזר הלא יהודי שהיו מעורבים באירוע אלים, נראה ששיעור זה גבוה בהרבה מהשיעור היחסי בקרב התלמידים במיגזר היהודי. לדוגמא, בחטיבה העליונה 25.1% מדווחים על איום בנשק קר (לעומת 13.4%), ו-13.3% על איום בנשק חם (לעומת 5.4% במיגזר היהודי). גם ההבדלים בדיווח על שימוש בנשק קר היו באותו הכיוון: 16.3% במיגזר הלא יהודי לעומת 7.6% במיגזר היהודי. עם זאת, ההבדלים בדיווח באשר לשימוש בכלי נשק חם היו קטנים: 2.3% לעומת 2.0% במיגזר היהודי.

שאלנו את התלמידים מי הקורבן או התוקף באירוע האלים שבו השתתפו. למעלה משלושה רבעים של הדיווחים בחטיבה העליונה היו על תלמיד אחר בבית הספר (81.0% בחטיבת הביניים) וכעשרים אחוז בחטיבה העליונה היו על ילדים שלא שייכים לבית הספר (14.0% בחטיבת הביניים). מצאנו דפוסים די שונים בקרב הקבוצות השונות. אצל הבנים בחטיבה העליונה היה דיווח רב יותר מאשר אצל הבנות על השתתפות ילדים שלא שייכים לבית הספר (21.6% לעומת 9.6%).

בחטיבת הביניים רוב רובם של התלמידים במיגזר היהודי דיווח שהאירוע היה עם תלמיד מבית

הספר (84.6%), ורק 55.5% מהתלמידים במיגזר הלא יהודי דיווחו כך. לעומת זאת, דיווחו התלמידים במיגזר הלא יהודי על הרבה יותר תוקפנות של מורים ואנשי צוות (20.3% לעומת 4.6%), על ילדים שלא שייכים לבית הספר (22.1% לעומת 12.8%), ועל מבוגרים מחוץ לבית הספר (10.0% לעומת רק 2.9% בקרב התלמידים במיגזר הלא יהודי).

באשר לתוצאות האירוע, ניתן לראות שבנות מדווחות הרבה יותר מאשר בנים על פגיעה נפשית (30.6% לעומת 13.5% בקרב הבנים בחטיבה העליונה). גם ההבדלים בין תלמידים במיגזרים השונים הם עקביים.

התלמידים במגזר הלא יהודי מדווחים על הרבה יותר תוצאות שליליות לאירוע. דוגמא להבדלים הגדולים במיוחד בחטיבה העליונה: היעדרות מבית ספר (25.9% לעומת 9.1% במיגזר היהודי), ניתוח, אישפוז (12.2% לעומת 4.8%), הפנייה לחדר מיון (9.6% לעומת 4.5%), ופגיעה רגשית (28.6% לעומת 8.6% במיגזר הלא יהודי לעומת 14.6%).

שאלנו את התלמידים האם הצוות ידע על האירוע, ומה היתה תגובתו. שיעור התלמידים שדיווחו על כך שהצוות ידע על האירוע היה כ-60%. באשר לתגובת הצוות כאשר ידע על האירוע, ציינו כרבע מהתלמידים שהשתתפו באירוע אלים שהצוות לא עשה כלום.

הטרדה מינית

נושא זה נבדק רק בקרב התלמידים בחטיבות הביניים והחטיבות העליונות. באופן כללי, שיעור הדיווח על הטרדה מינית נע סביב 10%. שיעור הדיווח על הטרדה מינית היה ברוב המקרים גבוה יותר אצל הבנים. הפריט יוצא הדופן היה זה השואל לגבי נסיון 'להתחיל איתך בצורה מינית', שבו שיעור הבנות גבוה יותר משיעור הבנים (למשל: בחטיבה העליונה דיווחו על כך 9.2% מהבנים לעומת 11.2% מהבנות). הבנים בחטיבות הביניים חשופים יותר להטרדה מינית לעומת תלמידי החטיבה העליונה.

אצל הבנים בחטיבת הביניים בולטות בשכיחותן ההתנהגויות: 'הראו לך תמונות גסות או שלחו לך מכתבים גסים בלי שביקשת או הסכמת' (18.6%), 'תלמיד או תלמידה הורידו, או ניסו להוריד לך חלק מהבגדים כשלא הסכמת' (15.6%), 'תלמיד או תלמידה ניסו לנשק אותך גם כשלא רצית בכך' (12.7%). אצל הבנות בחטיבת הביניים ההתנהגויות המדווחות בשכיחות הגבוהה יותר היו 'תלמיד או תלמידה נגעו או ניסו לגעת בך, שלחו ידיים, בצורה מינית בלי שהסכמת' (12.1%), ו'תלמיד או תלמידה ניסו להתחיל אתך, בצורה מינית והעירו הערות מיניות שלא רצית בהם' (11.1%).

0.4%). ההתנהגות הפחות שכיחה המתוארת על ידי הבנות בחטיבת הביניים היא שניסו להוריד להן חלק מהבגדים ללא הסכמתן (3.0%, לעומת 15.6% אצל הבנים).

השוואה לפי דרגות כיתה

לא מצאנו מגמה ברורה לגבי שיעורי הטרדה מינית בכיתות השונות בתוך כל שלב חינוך. ההבדל (הלא גדול) היחיד שנראה עבי הירידה – עם העלייה בגיל – בחטיבת הביניים בדיווח על ניסיונות להוריד בגדים (למשל, אצל הבנות בכיתה ז' השיעור הוא 4.5% ובכיתה ט' 1.7%).

מיגזר יהודי לעומת מיגזר לא יהודי

שיעורי ההטרדה המינית בקרב הבנים במיגזר הלא יהודי גבוהים בצורה ניכרת מאלה שבמיגזר היהודי. ההבדלים הבולטים בחטיבת הביניים הם: ניסו לנשק אותך גם כשלא רצית בכך (23.9% לעומת 9.1% במיגזר היהודי), 'הראו לך תמונות גסות או שלחו לך מכתבים גסים בלי שביקשת או הסכמת (26.7% לעומת 16.4%), ו'ניסו להתחיל אתך והעירו הערות מיניות שלא רצית בהם' (16.2% לעומת 7.8%). הפצת שמועות הנושאות אופי מיני נמצאה בשכיחות דומה בשני המיגזרים.

אצל הבנות התמונה מעורבת. ההתנהגויות השכיחות יותר אצל הבנות במיגזר הלא יהודי היו הצצה בשירותים (למשל, בחטיבה העליונה – 12.9% במיגזר הלא יהודי לעומת 6.6%) וחשיפה לתמונות או למכתבים גסים (20.1% לעומת 10%). לעומת זאת, מדווחות הבנות במיגזר היהודי על שכיחות רבה יותר של ניסיונות לגעת בהם בצורה מינית ללא הסכמתן (למשל, בחטיבת הביניים – 14.0% לעומת 5.9%), על הערות מיניות לא רצויות (בחטיבה העליונה – 13.5% לעומת 3.5% במיגזר הלא יהודי), וגם על יותר ניסיונות לנשק אותן (6.8% לעומת 2.9% אצל בנות בחטיבה העליונה במיגזר הלא יהודי).

השוואה בין החינוך הממלכתי לממלכתי-דתי

בהשוואות בין תלמידים בחינוך הממלכתי והממלכתי דתי באשר להטרדה מינית יש לערוך הבחנה ברורה בין חטיבת הביניים לחטיבה העליונה ובין בנים לבנות. בחטיבת הביניים הבנים בחינוך הממלכתי דתי מדווחים על שיעורים של הטרדה מינית הגבוהים באופן ניכר מאלו

שבחינוך הממלכתי. ההבדלים הבולטים יותר, הם דיווח רב יותר בממלכתי דתי על תמונות גסות ומכתבים גסים (28.2% לעומת 13.6%), על כך שתלמידים מציצים בשירותים (19.6% לעומת 6.4% בממלכתי), וניסיונות להתחיל באופן מיני (13.9% לעומת 6.3%). בחטיבה העליונה לעומת זאת, המצב שונה. בקרב הבנים בחינוך הממלכתי יש נטייה לדיווח על מעט יותר מקרים של הטרדה מינית מאשר בחינוך הממלכתי דתי. ההבדלים הבולטים הם על יותר ניסיונות לנשק אותם ללא הסכמתם (13.0% לעומת 8.3%), ועל יותר ניסיונות להוריד להם חלק מהבגדים (9.3% לעומת 5.5% בחינוך הממלכתי דתי).

התמונה שונה בכל הנוגע לבנות. יותר בנות בחינוך הממלכתי נוטות לדווח על הטרדות מיניות מאשר בנות בחינוך הממלכתי דתי הן בחטיבת הביניים והן בחטיבה העליונה. בחטיבת הביניים ההבדלים הבולטים היו בדיווחים על ניסיונות לגעת באופן מיני (16.4% לעומת 4.5%), ניסיונות להתחיל באופן מיני ללא הסכמה (13.5% לעומת 5.2%), וניסיונות לנשק ללא הסכמה (9.7% אצל בנות בחינוך הממלכתי לעומת 3.5% אצל בנות בחינוך הממלכתי דתי). בחטיבה העליונה הפערים בין הבנות בולטים אף יותר. למשל, יותר בנות בחינוך הממלכתי מדווחות על הטרדה מינית בעיקר בכל הנוגע לניסיונות להתחיל אתן ללא הסכמתן (15.9% לעומת 3.5%), לכך שהציצו להן בשירותים (3.5% לעומת 0.7%), כתבו עליהן דברים מעליבים או הפיצו עליהן שמועות (7.4% לעומת 2.7%), וניסו לנשק אותן (7.5% לעומת 3.4% בחינוך הממלכתי דתי).

אלימות מצד צוות בית הספר

מספר ניכר של תלמידים מדווחים על היותם קורבנות לאלימות, בעיקר קללות, לעג, עלבונות והשפלות, מצד צוות בית-הספר. ממדי התופעה הם הגבוהים ביותר כבית-הספר היסודיים, נמוכים מהם בחטיבת הביניים, וברוב התחומים נמוכים באופן משמעותי בחטיבה העליונה. התופעות השכיחות ביותר הן לעג, עלבון והשפלה מצד הצוות: אחד מכל ארבעה תלמידים במחקר מדווח שעבר חוויה כזו. על קללות מצד הצוות מדווחים כ-12% מתלמידי החטיבה העליונה, כ-13% מתלמידי חטיבות הביניים וכ-15% מתלמידי בית-הספר היסודיים.

התלמידים מדווחים גם על אלימות פיזית שהופנתה כלפיהם מצד צוות בית-הספר. אלימות זו גבוהה יותר בבית-הספר היסודי. שיעור התלמידים המדווחים כי איש צוות תפס ודחף אותם בכוונה הוא 8.1% בחטיבה העליונה, 10.9% בחטיבת הביניים ו-12.6% בבית-הספר היסודי. תמונה דומה, בממדים מעט נמוכים יותר, מצטיירת בכל האמור לקבלת סטירות וצביטות מאנשי צוות קבלת בעיטה או אגרוף היתה שכיחה פחות, 4.3% בחטיבות העליונות, 4.8% בחטיבות

הביניים ו-7.1% בבית הספר היסודי.

יש סימנים לכך שיש קבוצה של בתי ספר שבהם האלימות מצד צוות בית הספר כלפי התלמידים גבוהה באופן משמעותי בהשוואה לבתי ספר האחרים, שבהם היא כמעט ואינה קיימת. למשל, ברבע מבתי הספר היסודיים שיעור התלמידים המדווחים על כך שאיש צוות תפס ודחף אותם בכוונה אינו עולה על 6% לערך אך ברבע אחר מבתי הספר השיעור הוא 20% ויותר. באופן בולט אף יותר: בכרבע מבתי הספר לא דיווח אף תלמיד שמישהו מחברי הצוות רצה לפגוע בו ונתן לו בעיטה או אגרוף, בעוד שברבע אחר מבתי הספר שיעור התלמידים שדיווחו שאיש צוות רצה לפגוע בהם היה 8.9% או יותר, ובאחוזון העליון שיעור הדיווח הגיע אף ל-35.7% מתלמידי בית הספר. בחטיבות הביניים והעליונות הניסיונות לנגיעה מינית מצד אנשי הצוות לא התפזרו באופן דומה על פני בתי הספר השונים. למשל, בכמעט 30% מבתי הספר לא דיווח על אף מקרה של ניסיון לנגיעה מינית, ובכ-5% מבתי הספר השיעור עלה על 10% מהתלמידים שדיווחו על ניסיון כזה.

השוואה בין קבוצות

שיעור העלבונות וההשפלות מצד צוות בית הספר שאותם חווים הבנים, דומים לאלו של הבנות. אולם בכל יתר התחומים, הבנים מדווחים על שיעורים גבוהים בהרבה מאלה של הבנות. בנים בבתי הספר היסודיים מדווחים על שיעורי אלימות צוות כלפיהם הגבוהים פי שניים ושלושה מאלו של הנות, בחטיבת הביניים ובעיקר בחטיבה העליונה הפערים גדולים אף יותר. כך למשל, רק כ-2% מהבנות מדווחות שאיש הצוות תפס ודחף אותן בכוונה, שיעור הדיווח של הבנים הוא כמעט 14%, ובעוד שפחות מאחוז אחד מהבנות בחטיבה העליונה מדווחות על היותן קורבן לבעיטה או אגרוף, דיווחו על כך כמעט 8% מהבנים.

בבתי-הספר היסודיים, ובעיקר בחטיבות הביניים אלימות הצוות גבוהה יותר בבתי ספר ממלכתיים דתיים לעומת בתי-ספר ממלכתיים. לדוגמה, בפיקוח הממלכתי דיווחו שני אחוז מתלמידי בתי-הספר היסודיים וחטיבת הביניים על היותם קורבן לבעיטה או אגרוף, ואילו שיעור הדיווח בחינוך הממלכתי דתי היסודי היה 3.8% ובחטיבת הביניים 5.1%. שיעור הדיווח על דחיפות מצד הצוות בממלכתי דתי הוא מעט גבוה יותר בהשוואה לפיקוח הממלכתי (ביסודי: 7.6% לעומת 12.3% בממלכתי דתי; בחטיבת הביניים: 8.4% בממלכתי לעומת 13.2% בממלכתי דתי). הדיווח על בעיטות ואגרופים שכיח יותר בחינוך הממלכתי (3.6% לעומת 2.5%). ובאופן דומה, שיעורי ההטרדה המינית מצד הצוות בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה בפיקוח

הממלכתי גבוהים יותר מאשר בפיקוח הממלכתי דתי.

יש פערים גדולים מאוד בין דיווחי תלמידים במיגזר הלא יהודי לאלו במיגזר היהודי. הפערים באשר לאלימות פיזית בבית-הספר היסודי היו גדולים מאוד: נמצאו פי עשרה דיווחים על איש צוות שנתן אגרוף או בעיטה (21.7% במיגזר הלא יהודי לעומת 2.1% במיגזר היהודי), וכן פי חמישה דיווחים על איש צוות שצבט או נתן סטירה (30.9% במיגזר הלא יהודי לעומת 6.3%). פי שלושה תלמידים דיווחו עלי אנשי צוות שתפסו או דחפו בכוונה (24.1% במיגזר הלא יהודי לעומת 8.7% במיגזר היהודי). הפערים מתמתנים בהדרגה עם העלייה בשלבי החינוך, אך הם עדיין בולטים למדי: 8.4% מהתלמידים בחטיבות העליונות במיגזר הלא יהודי מדווחים על קבלת אגרוף או בעיטה מאיש צוות לעומת 3.4% מהתלמידים במיגזר היהודי, ו-13.0% מהתלמידים הלא יהודים בחטיבות העליונות מדווחים על קבלת סטירה או צביטה, לעומת 5.1% מעמיתיהם היהודים.

בתחום של קללות מצד הצוות מדווחים התלמידים במיגזר היהודי על רמה פחותה באופן משמעותי מאשר התלמידים במיגזר הלא יהודי. למשל: בבית-הספר היסודי 9.7% מהתלמידים במיגזר היהודי מדווחים על קללות כלפיהם לעומת 30.2%, ובחטיבת הביניים - 10.7% לעומת 23.6% מעמיתיהם במיגזר הלא יהודי. בתחום של לעג ועלבון הדיווחים דומים למדי בשני המיגזרים.

הבאת נשק לבית הספר

מבין תלמידי חטיבות הביניים, 2.7% דיווחו על שהביאו בעצמם נשק חם לבית הספר, 5.5% הביאו נשק קר; ועל הבאת נשק אחר (כגון אלה, מקל או אגרופן) דיווחו 4.2% מהתלמידים. השיעורים דומים מאוד בחטיבה העליונה (5.9%, 2.6% ו-3.3%, בהתאמה). יש להדגיש שהפיזור של תופעת הבאת נשק לבית הספר אינו אחיד. בכ-30% מחטיבות הביניים והעליונות אין ולו דיווח אחד על הבאת נשק. לעומת זאת, יש בתי-ספר שבהם שיעור התלמידים שהביאו נשק עולה בהרבה על הממוצע הארצי, ונמצאו חמישה בתי ספר במידגם ששיעור המדווחים בהם על הבאת נשק עולה על 15% ומגיע עד לכדי כרבע מהתלמידים.

השוואה בין קבוצות

הבאת נשק כלשהו לבית הספר שכיחה פי שלושה ויותר אצל הבנים מאשר אצל הבנות. לא נמצאו הבדלים עקביים בין דרגות הכיתה השונות. במיגזר הלא יהודי יש דיווח רב יותר על הבאת נשק לבית-הספר. למשל, בחטיבת הביניים שיעור המדווחים על הבאת נשק חם במיגזר זה הוא 5.0% לעומת 2.0% במיגזר היהודי, והבאת נשק קר היתה בשיעור של 8.7% לעומת 4.6% אצל היהודים. בחטיבת הביניים יש יותר דיווחים על הבאת נשק בפיקוח הממלכתי דתי, והמגמה מתהפכת בחטיבה העליונה. שיעור הבאת נשק חם בחטיבות הביניים בפיקוח הממלכתי דתי הוא 2.6% לעומת 1.9% בפיקוח הממלכתי, ובחטיבה העליונה מדווחים 1.2% מתלמידי הפיקוח הממלכתי דתי על הבאת נשק לעומת 2.7% מתלמידי הפיקוח הממלכתי.

תפיסת חומרת הבעיה

כשליש מהתלמידים בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים וכרבע מתלמידי החטיבות העליונות חושבים שבעיית האלימות בבית-ספרם חמורה או חמורה מאוד. כרבע נוסף רואים את הבעיה כבינונית בחומרתה. תחושת החומרה גבוהה יותר בבית הספר היסודי ובחטיבות הביניים בהשוואה לחטיבות העליונות.

השוואה בין קבוצות

הבנים בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות תופסים את הבעיה כחמורה יותר מאשר הבנות בעוד שבבתי הספר היסודיים תפיסת החומרה דומה אצל בנים ובנות. בעוד שבבתי הספר היסודיים במיגזר היהודי הבעיה נתפסת כחמורה יותר מאשר אצל הלא יהודים, הרי שבחטיבות הביניים ובעיקר בחטיבות העליונות תלמידים במיגזר הלא יהודי תופסים את הבעיה כחמורה בהרבה מאשר תלמידים יהודים, תלמידי הפיקוח הממלכתי-דתי רואים את הבעיה כפחות חמורה מתלמידי הפיקוח הממלכתי בכל הרמות. תופעה זו בולטת במיוחד בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות, שבהן שיעור התלמידים שרואים את הבעיה כחמורה או חמורה מאוד בפיקוח הממלכתי הוא יותר מכפול משיעורם בקרב תלמידי הפיקוח הממלכתי-דתי.

היעדרות מבית הספר עקב פחד מאלימות

אחת התוצאות האפשריות לאלימות בבית-הספר היא, שתלמידים נמנעים מללכת לבית הספר עקב פחד מאלימות בבית הספר או בדרך אליו. שיעור ניכר מאוד של תלמידים בבית הספר היסודי (15.7%), ושיעור נמוך יותר אך לא מבוטל של תלמידים בחטיבות הביניים (6.5%) ובחטיבות העליונות (4.6%) מדווח על כך, שנמנע מללכת לבית הספר לפחות פעם אחת במהלך החודש האחרון כי פחד שיפגעו בו בבית הספר או בדרך אליו. יש לציין, ש-8.5% מתלמידי היסודי דיווחו שנעדרו יותר מפעם אחת.

השוואה בין קבוצות

הפערים בין בנים לבנות בתחום זה הם קטנים בבתי הספר היסודיים, וגדולים מעט יותר בחטיבות הביניים והעליונות. וכך, בעוד ש-3.1% מהבנות בחטיבה עליונה מדווחות על היעדרות (ומתוכן רק 1.2% נעדרו יותר מפעם), היה השיעור בקרב הבנים 6.0% (ומתוכם נעדרו יותר מפעם 3.5%). התלמידים הלא יהודים מדווחים על שיעור גבוה באופן ניכר של היעדרות, בעיקר בבתי הספר היסודיים (4.1% במיגזר היהודי לעומת 21.1% במיגזר הלא יהודי).

גורמים הקשורים סטטיסטית לדיווחי התלמידים על אלימות בבית הספר

בחנו את המתאמים בין דיווחים על אלימות בבית-הספר לבין סידרה של משתנים המאפיינים את בית-הספר ואת אוכלוסיית ההורים של תלמידי בית-הספר. מצאנו, שתמונת המתאמים היא מורכבת ביותר ושונה בין המיגזרים, בין שלבי החינוך, בין מדדי האלימות השונים, ובין המאפיינים השונים של בתי-הספר והורי התלמידים. נתאר להלן רק את הממצאים המרכזיים.

בבתי הספר היסודיים במיגזר היהודי למספר התלמידים הממוצע בכיתה אין קשר לדיווח על קורבנות לאלימות. אולם, צפיפות בכיתה קשורה עם תחושת התלמידים שבית הספר הוא סביבה אלימה. בחטיבות הביניים והעליונות יש מעט יותר אלימות, בעיקר מילולית-רגשית, בבתי-הספר שבהן הכיתות צפופות יותר.

התמונה במיגזר הלא יהודי שונה מאוד: בבתי-הספר היסודיים שבהם הצפיפות הממוצעת בכיתה גבוהה יותר יש באופן בולט דיווח על אלימות פיזית קשה יותר ובית הספר נתפס כמקום אלים שבו יש נשק, סמים ואלכוהול. אולם, האלימות המילולית-רגשית דווקא נמוכה יותר בבתי-הספר צפופים יותר. בחטיבות הביניים והעליונות במיגזר הלא יהודי הקשרים בין אלימות פיזית לבין צפיפות הכיתות חלשים יותר. מעניין, שאלימות רגשית-מילולית דווקא גבוהה יותר בחטיבות שבהן צפיפות הכיתות גבוהה יותר.

גודל בית הספר אינו קשור לדיווח על אלימות בין תלמידים במיגזר היהודי בכל שלבי החינוך. בבתי ספר יסודיים במיגזר היהודי אלימות צוות פיזית היא גבוהה יותר בבתי-הספר הקטנים יותר. בבתי הספר היסודיים במיגזר הלא יהודי, לעומת זאת, בבתי-הספר הגדולים יותר יש נטייה ברורה ליותר אלימות פיזית ולפחות אלימות מילולית-רגשית.

באשר למאפייני ההורים, בבתי-ספר יסודיים במיגזר היהודי שבהם שיעור ההורים העניים ובעלי השכלה נמוכה הוא גבוה יותר, יש גם נטייה לדיווח רב יותר על אלימות פיזית מצד התלמידים, ושיעור גבוה של דיווחים על אלימות צוות פיזית כלפי תלמידים. למשל, המתאם בין שיעור המשפחות שמתחת לקו העוני לבין שיעור הדיווח בבית-הספר על איום בסכין על ידי תלמיד אחר הוא 0.48, ועל איש צוות שנתן צביטה או סטירה הוא 0.47.

לעומת זאת, בחטיבות הביניים והעליונות במיגזר היהודי אין כמעט קשר בין מאפייני ההורים לבין אלימות. עם זאת, סכסוכים על רקע של מריבות בין עדות ובין עולים לותיקים אופייניים יותר לבתי-ספר שבהם יש יותר הורים עניים ופחות משכילים. לדוגמא, המתאם בין עוני בקרב ההורים לבין סכסוכים בין עולים לותיקים הוא 0.59.

במיגזר הלא יהודי התמונה היא שונה מאוד. בבתי-הספר היסודיים יש רק מתאמים לא גבוהים בין מאפייני ההורים לבין דיווחים על אלימות. הממצא הבולט הוא שהדיווחים על הופעת נשק הם שכיחים בהרבה בבתי-הספר שלהם מדד טיפוח גבוה. לעומת זאת, בחטיבות הביניים והעליונות במיגזר הלא יהודי הקשרים בין מאפייני ההורים לבין הדיווח על אלימות הם גבוהים ועקביים. לדוגמא, המתאם בין מדד הטיפוח לבין שיעור הדיווחים בבית-הספר על סחטה באיומים הוא 0.66, על איומים על ידי חברי כנופיה הוא 0.59, ועל הבאת אקדח לבית הספר הוא 0.39.

אלימות מנקודת מבטם של מנהלים ומחנכים

במסגרת המחקר שאלנו מנהלים ומחנכים שורה אורה של שאלות העוסקות בתופעת האלימות בבית-הספר. להלן נסקור בקצרה את הממצאים המרכזיים שהתקבלו בתחומים השונים שנבחנו.

דיווח על אירועי אלימות

המנהלים דיווחו על שכיחות אירועי אלימות בבית-ספרם והמחנכים דיווחו על אירועי אלימות של תלמידים בכיתה שאותה הם מחנכים, ולכן אין אפשרות להשוואה ישירה ביניהם. מדיווחי המנהלים למדנו שהאירוע הבולט ביותר בשכיחותו היה 'תלמיד מעליב או משפיל מילולית תלמיד אחר' עליו דיווחו 89.0% מהמנהלים שהתרחש לפחות פעם אחת במהלך החודש האחרון. איום של תלמידים על תלמידים אחרים בדרך לבית-הספר או ממנו דווח על-ידי 57.3% מהמנהלים. התנהגויות אלימות אחרות דווחו בשכיחות נמוכה יותר, אך כלל לא מבוטלת: תלמיד נפצע בקטטה ונוזק לטיפול אחות או רופא (41.7%), קבוצה של תלמידים אשר התנפלה ופגעה בתלמיד אחר (37.9%), הטלת חרם או נידוי חברתי (32.4%), נערים שלא שייכים לבית-הספר נכנסו לבית-הספר אימו או היכו (25.7%), וסחיטה של תלמידים (32.4%). בתחום ההטרדה המינית ההתנהגות הנפוצה ביותר היתה הפצת שמועות מעליבות מבחינה מינית (21.9%). התנהגויות אחרות בתחום זה דווחו בשכיחות נמוכה יותר: לגעת בצורה מינית ללא הסכמה (8.5%), לנסות לנשק תלמיד או תלמידה ללא הסכמתם (4.1%), והתקפה מינית (2.3%). מנגד, אף לא אחד מהמנהלים דיווח שתלמיד הגיע לבית הספר עם אקדח, ורק מנהל אחד דיווח שתלמיד איים באקדח על מורה או תלמיד אחר. הדיווח על התנהגויות אלימות יותר היה מתון יחסית: פחות מעשירית (8.0%) אמרו שתלמיד חתך תלמיד אחר בסכין או במכשיר חד בכוונה, ושיעור נמוך אף יותר דיווחו על איום של תלמיד עם סכין (5.2%).

מהממצאים עולה, שהאירוע השכיח ביותר עליו מדווחים המחנכים הוא קללות. כמעט מחצית המחנכים (47.7%) ציינו, שלפחות פעם בשבוע תלמיד קילל תלמיד אחר. אירועים נוספים שדווחו בשכיחות גבוהה יחסית היו שתלמיד לעג, העליב או השפיל תלמיד אחר (38.4% דיווחו שקרה לפחות פעם בשבוע) ושתלמיד תפס ודחף תלמיד אחר בכוונה (28.7%). המחנכים דיווחו על אירועים נוספים שקרו לפחות פעם בשבוע אך בשכיחות נמוכה יותר, למשל תלמיד איים שייפגע בתלמיד אחר או ירביץ לו (23.5%), תלמיד פגע או השחית דברים אישיים של תלמיד אחר בכוונה (6.3%) ותלמיד גנב לתלמידים אחרים דברים אישיים או ציוד (4.7%).

רק אחוז אחד מהמחנכים דיווח על כך שבכיתתו היה אירוע של איום באקדח אמיתי, כשלושה אחוז דיווחו על כך שתלמיד חתך תלמיד אחר בסכין, 3.5% על איום בסכין, כשלושה אחוז על התקפה מינית וכארבעה אחוז מהמחנכים מדווחים על אירוע כלשהו שבו תלמיד מכיתתם ניסה לנשק תלמיד או תלמידה ללא הסכמה.

הערכות המנהלים והמחנכים את האלימות בבית-ספרם

המנהלים והמחנכים התבקשו להעריך את היקף בעיית האלימות בבית-ספרם. אף לא מנהל אחד חושב שבעיית האלימות בבית ספרו היא גדולה מאוד, ורק 4.6% מעריכים אותה כבעיה גדלה. הערכות המחנכים הן שליליות יותר: כעשירית מתוכם חושבים שהיקף הבעיה בבית ספרם היא גדולה או גדולה מאוד.

ההערכות של המנהלים והמחנכים את חומרת הבעיה נמוכות במידה משמעותית מאלו של התלמידים. הפערים גדולים בכל שלבי החינוך ובולטים במיוחד בבית-הספר היסודיים שבהם 36.7% מהתלמידים העריכו את הבעיה כגדולה או גדולה מאוד לעומת 11% מהמחנכים ורק 5.9% מהמנהלים.

גורמי הסיכום שדווחו בשכחות הרבה ביותר על ידי המנהלים והמחנכים היו: 'תלמידים מתחילים מכות, משתתפים בקטטות', 'תלמידים שוברים דברים בבית-הספר, משחיתים רכוש, מקשקשים על קירות, פוגעים בריהוט (ונדלים)', 'תלמידים גונבים דברים מתלמידים אחרים או ממורים', ו-'תלמידים מאיימים ומתנהגים בבריונות'. כרבע מהמנהלים וכמחצית מהמחנכים העריכו שבבית ספרם יש לפחות מידה קטנה של אווירה אלימה. כמעט כל המנהלים והמחנכים שללו באופן מוחלט את הטענות שבבית-הספר שלהם תלמידים משתמשים באלכוהול וסמים, שחברי הצוות מטרידים מינית תלמידים, ושתלמידים מביאים אקדחים לבית הספר.

גם בתחום זה יש פערים ניכרים בין ההערכות של המנהלים, המחנכים והתלמידים. למשל, בעוד שפחות מ-2% מהמנהלים חשבו שהתופעה של תלמידים מאיימים ומתנהגים בבריונות קיימת בבית-ספרם במידה רבה ורבה מאוד, חשבו כך מעל ל-11% מהמחנכים, ומעל ל-25% מהתלמידים בחטיבות. כמו כן, פחות מ-20% מהמחנכים, וכ-45% מתלמידי חטיבות הביניים והעליונות דוגמא נוספת – אף לא מנהל אחד חושב שיש פעילות רבה או רבה מאוד של כנופיות בבית הספר שלו, רק כאחוז מהמחנכים חושבים כך, אך מעט יותר מעשרה אחוז מהתלמידים אומרים שהתופעה של פעילות מסוכנת של כנופיות קיימת בשכחות זו בבית-ספרם.

אלימות תלמידים כלפי מורים

שיעור לא גדול של מנהלים (וכמעט כולם הם מבית-ספר יסודיים) דיווחו, שבמהלך החודש האחרון בבית-ספרם היו אירועים של איום מצד תלמיד כלפי מורה (8.9%), או פגיעה פיזית של אגרוף, בעיטה, נשיכה (6.8%). באופן כללי, דיווחי המחנכים אינם מצביעים על תחושה שהם

מאויימים או קורבנות לאלימות המופנית אליהם. מדיווחי המהמנכים ניתן ללמוד שחלקם היו קורבן לאלימות מילולית מצד תלמידים (כ-17%), לאיומים (כ-6%), ולהשחתת דברים אישיים (כ-5%). מעטים מאוד המהמנכים המדווחים על התנהגויות אלימות יותר. כ-7% מהמהמנכים דואגים לביטחון האישי שלהם ברמה בינונית ומעלה, ומתוכם כ-3% דואגים לביטחונם האישי במידה רבה או רבה מאוד. מעט מאוד מהמנכים דיווחו על פעולות הגנה קיצוניות כמו הבאת כלים להגנה עצמית לבית-הספר או היעדרות מבית הספר עקב פחד.

התמודדות בית הספר עם אלימות

שיעור גדול מאוד מהמהמנכים והמנהלים מסכימים שבבית ספרם יש מודעות גדולה לנושא ההתמודדות עם אלימות שהנושא בסדר עדיפות גבוה, שהמנהל הוא דמות חינוכית בנושא זה והוא נותן גיבוי למורים. עם זאת, כארבעים אחוז מהמשיבים אומרים שבבית הספר שלהם מעלימים עין מאלימות 'ברמה נמוכה' (כמו דחיפות, איומים וקללות).

הבעיה שהוזכרה על ידי המספר הרב ביותר של מנהלים (שני שלישי) היא שהמגבלות שמשרד החינוך מטיל על העונשים והאמצעים שהם יכולים להפעיל, פוגמים ביעילות הטיפול שלהם באלימות. שיעור ניכר של משיבים, בעיקר בקרב המהמנכים, מצביעים על קשיים ובעיות נוספים. בין היתר, כשליש מהמנהלים והמהמנכים אינם חושבים שהמורים התורנים פועלים בהפסקה באופן אקטיבי כדי למנוע אלימות, שהאכיפה של כללי המשמעת היא עקבית, שבית הספר עושה מאמץ אמיתי לערב את התלמידים בניסיונות להתמודד עם אלימות, ושומרה הנזקק לסיוע יכול לקבל אותו מהיועצת. מעט יותר משליש מהמהמנכים חושבים שאין להם הכלים להתמודד עם אלימות. בקרב המנהלים יש כ-9.5% המסכימים שהם חסרי אונים בהתמודדות עם אלימות, ושיעור המהמנכים המסכים עם טענה זו הוא כפול. שלישי מהמהמנכים מציינים, שגם כשיש להם קשיים בתחום זה, הם אינם מקבלים סיוע.

שיעור ניכר של מנהלים לא נקט בהתארגנות בית-ספרית מיוחדת להתמודדות עם אלימות. עם זאת, שני שלישי מהמנהלים ציינו שמינו צוות היגוי בית ספרי, ושיעור דומה מדווח על עבודה עם מועצת התלמידים. רק כמחצית המנהלים הכינו תוכנית בית ספרית מגובשת להתמודדות עם אלימות, כ-44% מינו בעל תפקיד שעוסק בענייני משמעת, וכרבע נטלו חלק בצוות רב מקצועי שנועד להתמודד עם אלימות בקהילה.

בקרב המהמנכים הפעילות השכיחה ביותר היתה עריכת פעילות חינוכית או דיון בכיתה על אלימות (כ-85%). רק כמחצית מהמהמנכים מדווחים על פעולות אחרות במהלך השנה האחרונה כגון הפעלת תוכנית חינוכית בנושא, דיון עם ועד ההורים או ועד כיתה. כמחצית התייעצו עם היועצת, וכרבע עם הפסיכולוגית. יש לציין שההערכות המהמנכים את הפעולות החינוכיות שאותן הפעילו היו חיוביות מאוד.

הכשרה והשתלמויות

המנהלים והמהמנכים מדווחים שקיבלו מעט מאוד הכשרה להתמודדות עם האלימות בבית-הספר בזמן לימודיהם, ושיעור לא גבוה מהם מדווח על השתתפות בהשתלמויות הממוקדות בנושא. פחות מעשרה אחוז מהמנהלים והמהמנכים חושבים שקיבלו הכשרה מספקת כדי להתמודד עם הנושא. פחות ממחצית מהמנהלים ושליש מהמהמנכים עברו השתלמות כלשהי בתחום זה, ופחות מרבע מכלל המהמנכים והמנהלים חושבים שאינם זקוקים כלל להכשרה כזו. ההערכה של המנהלים לגבי הצורך של המורים בהכשרה זו, גבוהה אף יותר.

המהמנכים במיגזר הלא יהודי היו הרבה יותר חיוביים בהערכות שלהם באשר למידת ההכשרה שהם קיבלו – בעוד ששלוה רבעים מהמהמנכים היהודים אמרו שההכשרה שלהם כלל לא הכינה אותם לטיפול יעיל באלימות, רק כ-40% מעמיתיהם במיגזר הלא יהודי סברו כך עם זאת, שיעור המהמנכים במיגזר הלא יהודי החושב שהוא עדיין זקוק להשתלמויות בנושא זה דומה לשיעורם במיגזר היהודי. מהממצאים ברור שלמהמנכים ולמנהלים דעה חיובית למדי על ההשתלמויות שאותן עברו: כ-70% הסכימו שההשתלמות תרמה ליכולת שלהם להתמודדות עם אלימות ומעל לשלושה רבעים היו ממליצים על ההשתלמות בפני מורים אחרים.

הערכות קשרי הגומלין עם מערכות אחרות

הצגנו בפני המנהלים והמהמנכים שורה של שאלות על היחסים שלהם עם מערכות אחרות הרלוונטיות לטיפול באלימות. בתוך מסגרת בית-הספר התמקדנו בהערכת היחסים שלהם עם היועצת ועם כלל המערך המסייע. התמונה המתקבלת אינה חד משמעית. כ-80% מהמנהלים הסכימו שמורה המתקשה להתמודד עם אלימות מקבל סיוע מהיועצת. רוב גדול מאוד (כ-80%) של המנהלים מסכימים שאנשי המערך המסייע משתפים אתם פעולה, ורוב ניכר (60%) מסכימים שיש לאנשי המערך המסייע את הידע והכישורים הנדרשים כדי לעזור. אולם, פחות ממחצית

המנהלים מסכימים שאנשי המערך המסייע מקדישים את הזמן הנחוץ לטיפול בנושא (42%), תורמים באופן משמעותי להתמודדות עם אלימות (40%), או יוזמים פעילות חינוכית ופרוייקטים בנושא (36%).

תיאור המהמנכים את מערכת היחסים שלהם עם ההורים חושף תמונה קשה. רק כמחצית מהמורים חשבו שרוב ההורים משתף פעולה בנסיונות להתמודדות עם אלימות, פחות מ-40% מהמהמנכים חשבו שועד ההורים מעורב בנסיונות למנוע אלימות. שיעור זה הולך ויורד עם העליה בשלבי החינוך, והוא נמוך אף יותר במיגזר הלא יהודי. התמונה המתקבלת מהמנהלים מצביעה גם היא באופן ברור על כך, שתפקיד ההורים בעיני המנהלים הוא מוגבל למדי. אמנם כ-40% מהמנהלים מסכימים שההורים מראים נכונות ורצון כן לסייע בהתמודדות עם אלימות, ופחות מ-5% חושבים שההורים מפעילים לחצים מיותרים, אך רק כ-15% מסכימים שההורים מעורבים בהתמודדות או תורמים לה.

ביקשנו מהמנהלים להעריך את יחסי הגומלין שלהם בכל הקשור לטיפול באלימות עם גורמי הפיקוח של משרד החינוך. רק כששה אחוז מהמנהלים התלוננו שגורמי הפיקוח מפעילים עליהם לחצים מיותרים או פוגעים בסמכותם החינוכית. רוב המנהלים (כ-60%) חשבו שגורמי הפיקוח מודעים לחשיבות הנושא, מבינים את הצרכים החינוכיים של בית הספר ונותנים גיבוי נאות די הרבה או הרבה מאוד. אולם, שיעור נמוך ביותר חשבו שגורמים אלו מקצים את המשאבים הנדרשים (כ-9%), או תורמים תרומה משמעותית להתמודדות עם אלימות (כ-13%).

ההערכות של המנהלים בבתי הספר שבמדגם באשר לתפקיד שממלאים מנהלים האגפים או מנהלי המחלקות ברשות המקומית שליליות אף יותר. פחות משלישי מהמנהלים חושבים שמנהל האגף/מחלקה ברשות המקומית מבין את הצרכים החינוכיים של בית הספר ומראה נכונות ורצון לסייע, ופחות מעשרה אחוז חושבים שאלה מקצים את המשאבים הדרושים, ורק כשישה אחוזים מסכימים שהם תורמים באופן משמעותי להתמודדות עם אלימות.

אלימות בני נוער בישראל 1994-1998

ממצאי סקר רב לאומי על התנהגויות סיכון והיפגעות בני נוער 1998

ד"ר יוסי הראל

רקע

בחודשים מאי יוני 1998, בוצע הסקר הלאומי השני על התנהגויות סיכון והיפגעות בני נוער בקרב מדגם מייצג ארצי של 8,394 תלמידי כיתות ו' עד י" (גילאים 11-16) במערכת החינוך הממלכתית והממלכתית-דתית במגזר היהודי ובמגזר הערבי בישראל. הסקר הישראלי בוצע כחלק ממחקר רב-לאומי בו שותפות מעל 30 מדינות באירופה וצפון אפריקה בחסות ארגון הבריאות העולמי. הסקר הקודם נערך בישראל במאי-יוני 1994 על מדגם מייצג ארצי של 7,637 תלמידי כיתות ו' עד יא'. סקר ה-HBSC נערך בישראל על ידי צוות חוקרים מאוניברסיטת בר-אילן ומג'וניט-מכון ברוקדייל, ובראשותו של ד"ר יוסי הראל ובחסות ובשיתוף פעולה של משרד הבריאות ומשרד החינוך התרבות והספורט.

ממצאים ראשוניים מהמחקר המתייחסים לאלימות נוער הוצגו ביום רביעי, 19-למאי, 1998, בפני חברי המועצה הציבורית לצמצום האלימות בקרב ילדים ונוער בראשות האלוף (מיל.) מתן וילנאי. דו"ח מלא על ממצאי המחקר בתחומים השונים הכלולים בו יפורסם במועד מאוחר יותר, לאחר סיום ניתוח הנתונים וכתביהם.

תמצית סכום הממצאים

תופעת המעורבות בביצוע אלימות והקורבנות מאלימות בקרב בני הנוער בישראל הינה תופעה בהיקף נרחב ביותר. מעל 50% מתלמידי כיתות ו'-י' היו מעורבים באלימות כלשהי. היקף התלמידים המדווחים על התנסות אישית באלימות תואם את אחוז התלמידים התופסים את בית ספרם כמקום לא בטוח וכמקום רווי באלימות. מעל 60% מהתלמידים השתתפו בבריונות כלפי תלמידים אחרים או היו קורבנות למעשי בריונות. כמחציתם היו גם קורבנות וגם השתתפו בבריונות. כ-15% היו מעורבים ברמות חמורות יותר של אלימות וכ-14% נפצעו במהלך קטטות ונדרשו לטיפול רפואי. פוטנציאל להיפגעות חמורה משתקף בהיקף נשיאת נשק. מעל 15%

מהתלמידים דווחו כי נשאו נשק, כגון: סכין אלה (מקל) או אקדח, לפחות פעם אחת בחודש האחרון, לרבות בתוך שטח בית הספר (1.5% מהבנים היהודים, ו-4.3% מהבנים הערביים נשאו נשק חם).

בקרב אוכלוסיית התלמידים בבתי הספר הערביים היקף תופעת האלימות רחב יותר, בפרט בממדי האלימות החמורה. הפער גדול במיוחד באלימות מחוץ לשטח בית הספר.

בהשוואת מדדים שנאספו בין 1994 לבין 1998 עולה כי אין מגמה של עליה באלימות בקרב הנוער בישראל. למרות שברוב המדדים המוצגים בדו"ח נצפתה נטייה קלה של ירידה, הרי שהתמונה הכללית מצביעה על יציבות בשעורי המעורבות באלימות ובשעורי הקורבנות מאלימות בארבע השנים האחרונות. בהשוואה להיקף הבריונות בקרב נוער ב-28 מדינות שהשתתפו במחקר, ישראל מדורגת במקום גבוה: במקום השמיני בקורבנות מבריונות, ובמקום ה-11 בהשתתפות בבריונות כלפי אחרים.

בניתוח רב-משטני נמצא כי גורמים השייכים לתפיסה שלילית של בית הספר, לחוסר קשה עם ההורים ולהרגשות דחייה ובדידות חברתית – מנבאים מעורבות יתר בהשתתפות בבריונות ובנשיאת נשק. כמו כן נמצא קשר הדוק ביותר בין אלימות לבין התנהגויות סיכון אחרות כגון: עישון ושתייה בעייתית של אלכוהול.

מעורבות ב - וקורבנות מבריונות הצקות והטרדות

כמחצית מהבנים וכשליש מהבנות דיווחו כי השתתפו לפחות פעם אחת במעשה בריונות כלפי תלמיד אחר בשטח בית הספר בשנת הלימודים. כרבע מהבנים וכעשירית מהבנות השתתפו במעשי בריונות שלוש פעמים או יותר במהלך שנת הלימודים. כ-40% מהבנות וכ-59% מהבנים היו קורבנות למעשי בריונות לפחות פעם אחת ואילו רבע מהבנים ו-16% מהבנות חוות בריונות כזו שלוש פעמים או יותר.

שיעור המעורבות בבריונות דומה באוכלוסייה היהודית ובאוכלוסייה הערבית. עם זאת, במדדים החמורים יותר השיעור בקרב התלמידים הערבים גבוה יותר מאשר בקרב התלמידים היהודיים.

ישראל מדורגת במקום ה-11 מתוך 28 מדינות במחקר שיעור ההשתתפות בבריונות. דירוג זה גבוה יותר בקרב הבנים בכיתות הנמוכות (מקום שישי) ונמוך יותר בקרב הבנות בכיתות הגבוהות (מקום 18). בשיעורי הקורבנות מבריונות הדרוג של ישראל גבוה יותר – 8 מתוך 28 מדינות שהשתתפו במחקר.

בהשוואה הבינלאומית בנושא הבריונות מעניין לציין כי מדינות שבעשור האחרון יישמו תוכנית לאומית מערכתית ומדעית לצמצום הבריונות בקרב תלמידי בתי הספר (כגון: שבדיה, נורבגיה, סקוטלנד, ווילס, אנגליה ופולין) מדורגות בתחתית הטבלה עם שיעורי מעורבות וקורבנות מאלימות נמוכים יחסית (בין 13%-25%). בעוד מדינות אשר טרם הכירו בחשיבות הנושא ו/או שעדיין לא יישמו אסטרטגיה לאומית מקפת לצמצום אלימות בקרב הנוער (כגון: גרמניה, אוסטריה, שווייץ, דנמרק וצרפת) מדורגות בראש הטבלה עם שיעורי המעורבות בבריונות הגבוהים ביותר (בין 40%-69%). ישראל של 1998 עדיין מדורגת ביחד עם הקבוצה האחרונה עם 43% השתתפות בבריונות.

נשיאת נשק

כ-25% מהבנים וכ-6% מהבנות דווחו כי נשאו עימם נשק כגון סכין אולר מקל (אלה) או אקדח להגנה עצמית. אחוז זה גבוה יותר בקרב התלמידים הערבים (כ-42% מהבנים וכ-7% מהבנות) בהשוואה לתלמידים היהודים (כ-22% מהבנים וכ-5% מהבנות).

כעשרה אחוזים מהתלמידים (17% מהבנים ו-3.5% מהבנות) דיווחו כי נשאו איתם נשק בתוך שטח בית הספר. גם כאן השיעור בקרב התלמידים היהודים נמוך יותר (13% מהבנים וכ-3% מהבנות) בהשוואה לשיעור בקרב התלמידים בבתי הספר הערביים (כ-34% מהבנים וכ-6% מהבנות).

התפלגות סוגי כלי הנשק שהתלמידים נשאו מראה כי סוגי הנשק השכיחים ביותר הינם סכינים (6.7% מכלל התלמידים) ומקלות/אלות (2.8%). אולם הפוטנציאל החמור ביותר להיפגעות חמורה משתקף מנשיאת נשק חם. 1.5% מהבנים היהודים ו-4.3% מהבנים הערביים דיווחו כי ב-30 הימים האחרונים הם נשאו אקדח או כלי ירי אחר.

כ-44% מהבנים וכ-30% מהבנות ראו משהו מבני כיתתם נושא נשק בחודש האחרון.

יחס הסיכויים לפי מודל לוגיסטי של מדדי אלימות נבחרים לפי משתני רקע

השתתף בבריונות כלפי תלמיד אחר בבית הספר שלוש פעמים או יותר נשא נשק לפחות פעם אחת בחודש האחרון

יחס הסיכויים לפי מודל לוגיסטי של מדדי אלימות נבחרים לפי משתנה רקע

השתתף בבריונות כלפי תלמיד אחר בבית הספר שלוש פעמים או יותר		
נשא נשק לפחות פעם אחת בחודש האחרון		
כל המדגם		
גודל כיתה	יחס הסיכויים: 0.98 מובהקות: $P < 0.005$ מספר נבדקים: 8,001	יחס הסיכויים: 1.00 מובהקות: N.S. מספר נבדקים: 7,974
מצב כלכלי טוב מאד	יחס הסיכויים: 1.08	יחס הסיכויים: 1.07
	מובהקות: N.S.	מובהקות: N.S.
- או -		
מצב כלכלי כלל לא טוב	יחס הסיכויים: 1.84	יחס הסיכויים: 3.22
	מובהקות: $P < 0.05$	מובהקות: $P < 0.005$
	מספר נבדקים: 7,863	מספר נבדקים: 7,863
יהודים בלבד		
סוג בית ספר	יחס הסיכויים: 0.92	יחס הסיכויים: 0.85
0 ממלכתי דתי	מובהקות: N.S.	מובהקות: N.S.
1 ממלכתי	מספר נבדקים: 5,056	מספר נבדקים: 5,003
סטטוס עליה	יחס הסיכויים: 1.25	יחס הסיכויים: 0.76
0 ותיקים	מובהקות: $P < 0.05$	מובהקות: $P < 0.05$
1 עולים	מספר נבדקים: 4,786	מספר נבדקים: 4,733

תוצאות הרצת מודלים של רגרסיה לוגיסטית רב משתנית על מדדי בית הספר

השתתף בבריונות כלפי תלמיד אחר בבית הספר שלוש פעמים או יותר	נשא נשק לפחות פעם אחת בחדש האחרון	
יחס הסיכויים: 1.32 $P < 0.005$	יחס הסיכויים: 1.39 $P < 0.005$	<u>תפיסה כללית</u> לא אוהב את בית הספר
יחס הסיכויים: 1.40 $P < 0.01$	יחס הסיכויים: 1.39 $P < 0.005$	בית הספר הוא מקום שלא נעים להיות בו
יחס הסיכויים: 1.28 $P < 0.005$	יחס הסיכויים: 2.01 $P < 0.005$	לא מרגיש שייך לבית הספר
N = 7,518	N = 7,501	
יחס הסיכויים: 0.91 N.S.	יחס הסיכויים: 1.01 N.S.	<u>חוקים וכללים</u> התלמידים לא משתתפים בקביעת החוקים והכללים
יחס הסיכויים: 1.48 $P < 0.005$	יחס הסיכויים: 1.46 $P < 0.005$	בית הספר נוקשה מדי
יחס הסיכויים: 1.48 $P < 0.005$	יחס הסיכויים: 1.62 $P < 0.005$	החוקים בבית הספר אינם הוגנים
N = 7,639	N = 7,625	
יחס הסיכויים: 1.08 $P < 0.05$	יחס הסיכויים: 1.27 $P < 0.005$	<u>לחץ והשגיות בלימודים</u> מרגיש לחץ מהלימודים
יחס הסיכויים: 2.36 $P < 0.005$	יחס הסיכויים: 2.76 $P < 0.005$	המורה חושב שהישגיי בלימודים נמוכים
N = 7,499	N = 7,482	

השתתף בבריונות כלפי תלמיד אחר בבית הספר שלוש פעמים או יותר			נשא נשק לפחות פעם אחת בחודש האחרון
<u>יחסי מורים תלמידים</u> המורים לא מעודדים את התלמידים להביע דעה בשיעור			יחס הסיכויים: 1.41 P < 0.005
המורים אינם מתייחסים לתלמידים בצורה חוגגה			יחס הסיכויים: 1.04 N.S
התלמידים לא יכולים לקבל עזרה נוספת מהמורים			יחס הסיכויים: 1.42 P < 0.005
המורים אינם מתעניינים בי			יחס הסיכויים: 1.50 P < 0.005
			N = 7,579
<u>אקלים חברתי</u> התלמידים בכיתתי לא נהנים להיות ביחד			יחס הסיכויים: 1.12 N.S
התלמידים בכיתתי אינם אדיבים			יחס הסיכויים: 1.07 N.S
התלמידים לא מקבלים אותי כמו שאני			יחס הסיכויים: 2.36 P < 0.005
			N = 7,544
			N = 7,567

**תוצאות ראשוניות של הרצת מודלים של רגרסיה לוגיסטית רב משתנית במשתני
בית הספר: מודל סופי - אקלים בית הספר (משתנים מובהקים בלבד)**

השתתף בבירונות כלפי תלמיד אחר בבית הספר שלוש פעמים או יותר	נשא נשק לפחות פעם אחת בחודש האחרון	
בית הספר נוקשה מדי	יחס הסיכויים: 1.47 $P < 0.005$	יחס הסיכויים: 1.38 $P < 0.01$
החוקים בבית הספר אינם הוגנים	יחס הסיכויים: 1.30 $P < 0.05$	יחס הסיכויים: 1.36 $P < 0.005$
מרגיש לחוץ מהלימודים	יחס הסיכויים: 0.94 N.S.	יחס הסיכויים: 1.08 $P < 0.05$
המורה חושב שהישגי בלימודים נמוכים	יחס הסיכויים: 1.63 $P < 0.005$	יחס הסיכויים: 2.12 $P < 0.005$
המורים לא מעודדים את התלמידים להביע דעה בשיעור	יחס הסיכויים: 1.15 $P < 0.05$	יחס הסיכויים: 1.30 $P < 0.05$
נוספת מהמורים	יחס הסיכויים: $P < 0.05$	יחס הסיכויים: $P < 0.005$
המורים אינם מתעניינים בי כאדם	יחס הסיכויים: 1.01 N.S.	יחס הסיכויים: 1.22 $P < 0.005$
התלמידים בכיתתי לא נהנים להיות ביחד	יחס הסיכויים: 1.16 N.S.	
התלמידים בכיתתי אינם אדיבים		יחס הסיכויים: 0.96 N.S.
התלמידים לא מקבלים אותי כמו שאני	יחס הסיכויים: 1.34 $P < 0.005$	יחס הסיכויים: 1.98 $P < 0.005$
N = 7,232	N = 7,253	

הרצת מודלים של רגרסיה לוגיסטית רב משתנית: תפיסות שליליות של אקלים בית הספר

נשא נשק לפחות פעם אחת בחודש האחרון			השתתף בבריונות כלפי תלמיד אחר בבית הספר שלוש פעמים או יותר			
מובהקות	יחס הסיכויים	שיעור למאה	מובהקות	יחס הסיכויים	שיעור למאה	
	1.00	8.1		1.00	11.8	ללא תפיסות שליליות
P<0.01	1.36	10.7	N.S	1.08	12.6	תפיסה אחת
P<0.005	1.67	12.8	P<0.005	1.57	17.4	שתי תפיסות
P<0.005	2.68	19.1	P<0.005	1.87	20.1	שלוש תפיסות
P<0.005	2.81	19.8	P<0.005	1.88	20.1	ארבע תפיסות
P<0.005	2.72	19.3	P<0.005	1.99	21.1	חמש תפיסות
P<0.005	2.88	20.2	P<0.005	2.13	22.2	שש תפיסות
P<0.005	2.90	20.3	P<0.005	2.41	24.4	שבע תפיסות
P<0.005	2.69	19.1	P<0.005	1.77	19.2	שמונה תפיסות
P<0.005	3.90	25.5	P<0.01	2.05	21.5	תשע תפיסות
P<0.005	5.10	30.9	P<0.005	2.80	27.3	עשר תפיסות
P<0.005	9.75	46.1	P<0.005	2.98	28.6	אחת עשרה תפיסות
P<0.005	7.23	38.8	P<0.005	2.67	26.4	שתיים עשרה תפיסות
P<0.005	25.97	75.0	P<0.05	4.16	38.7	שלוש עשרה תפיסות
N=7,974			N= 8,001			

הקשר בין אקלים בית ספרי ומעורבות באלימות

תפיסת האקלים הבית ספרי נמדד במספר ממדים. תפיסת החוקים והכללים בביה"ס; תחושת הלחץ וההישגיות בלימודים; יחסי מורים-תלמידים; ותפיסת האקלים החברתי בביה"ס. ממצאי המחקר מצביעים על כך שתפיסות שליליות בכל אחד מתחומים אלו קשור להשתתפות במעשי בריונות ובנשיאת נשק. המדדים הספציפיים שבהם הקשר נמצא חזק במיוחד הם: תפיסת הישגים נמוכה בלימודים; תפיסת החוקים והכללים כנוקשים מדי או כלא הוגנים; אי יכולת לקבל עזרה נוספת מהמורים; ותחושת דחייה מצד תלמידים אחרים בבית הספר.

הממצאים מראים כי תלמידים המדווחים על ריבוי תפיסות שליליות לגבי אקלים בית הספר ללא קשר לתחום הספציפי של תפיסות אילו - מדווחים על שיעור הרבה יותר נמוך של מעורבות באלימות בהשוואה לתלמידים שאינם מדווחים על תפיסות שליליות כלל. זאת ועוד, ככל שמספר התפיסות השליליות גבוה יותר, ההסתברות למעורבות באלימות גדלה בהתאמה. לדוגמה: תלמידים עם חמש תפיסות שליליות לגבי בית הספר הינם בעלי הסתברות כפולה להשתתף בבריונות בהשוואה לתלמידים ללא תפיסות שליליות כלל. ואילו תלמידים שדווחו על עשר או אחת עשרה תפיסות שליליות הינם בעלי הסתברות משולשת למעורבות בבריונות. ממצא זה מחזק את המידע לגבי הקשר החזק הקיים בין תפיסת אקלים בית ספרי והמעורבות של התלמידים באלימות ונשיאת נשק.

נספח ז'

תקציר המאמר "ראיונות ומפות על אלימות"

מתוך:

(Asior, R.A., Ann Meyer, H., Behere, W.I. (1997

Maps and Interviews About Violence. University of Michigan

על מנת שהטיפול באלימות יהיה יעיל, ממוקד, דיפרנציאלי וספציפי, יש צורך להעמיק ולהבין, בין היתר, את המיקום ואת שעות היום בהם מתרחשים האירועים, בעיקר כשמדובר בבית הספר. המאמר שלפניכם בחן נושא זה והעלה ממצאים מעניינים וחד־משמעיים.

ראיונות על אלימות

רון אבי אסטור, הת'ר אן מייר וויליאם בחר

הפעמון מצלצל וים של תלמידים נשפך למסדרונות. התלמידים אצים רצים לכל עבר. לפתע, משהו בהמון צועק "קטטה!". ההמונים עוצרים ומנסים לאתר את מיקום האירוע, קריאות "איפה?" או "מי?" נשמעות באוויר. בהמשך המסדרון 30 תלמידים לפחות מקיפים את התלמידים המתקוטטים, מותחים צוואריהם כדי להצליח לראות עוד מכה או בעיטה מבעד להמון המתגודד. חלקם מתבוננים בשקט, חלקם מעודדים או מעירים על איכות המכות. לאחר דקות ארוכות מפלט מורה את דרכו וצועק "הפסיקו מיד! כולם לכיתות! זו הצידה!". אט־אט מתפוגג ההמון והמעורבים בקטטה נפרדים בזריזות כל אחד לדרכו. המורה האמיץ והבודד מנסה לפזר את המעט שנותרו, מקווה להספיק לראות עוד התפרצות, המתקוטטים נלקחים למשרדו של המנהל.

תיאור זה מוכר בוודאי לכל מי שהיה בתיכון. מבחינת המיקום, מרבית האירועים האלימים מתקיימים באזורי מעבר, כגון מסדרונות, מזנונים, מגרשי חניה, שירותים, חצר בית הספר ודרכים המובילות לבית הספר. מבחינת הגורם האנושי, במקומות אלה יש מעט מאוד מבוגרים. הרבה תלמידים ולרוב התגודדות גדולה סביב המתקוטטים. מאפיין נוסף של האירועים הללו הוא עמדות התלמידים כלפי האירוע - כמטע בכל המקרים יעמדו התלמידים שקטים או מעודדים. לעתים נדירות ינסה תלמיד להפסיק את הקטטה. תפקיד זה יישמר למורה האמיץ. מורים אחרים

יחשבו שמורה זה פועל מעבר למחייב אותו, ואולי אף יראו בו מסתכן, שכן פעל לבדו. מבחינת תוצאות האירוע - מעט מהתלמידים, אם בכלל, ירגישו אחריות מוסרית לקטטה שזה עתה צפו בה, ולכן גם לא יצפו לעונש קולקטיבי, במרבית בתי הספר לאחר שיבררו מי החל בקטטה, יושעה אחד או יותר מהמתקוטטים, לפי החלטת המנהל. לעתים יישלחו המתקוטטים בחזרה לכיתתם לאחר שהביעו חרטה והבטיחו לא לחזור על מעשיהם.

אם השתלשלות האירועים היא כה מוכרת וצפויה, כיצד קורה שאין כמעט התייחסות לדינמיקה של אירועים אלו בספרות או בתכניות המניעה הבית-ספריות? בית הספר סובלני בצורה יוצאת דופן כלפי אירועים אלו. קשה לדמיין אירוע דומה בכל הקשר חברתי אחר (במקומות עבודה, במרכזי קניות) אשר לא יעורר הדים קשים בהרבה, ואף התערבות משטרתית. מרבית תכניות המניעה הקיימות מתעלמות מההיבטים הפיזיים והחברתיים של בית-הספר. תכניות רבות מתייחסות רק להיבט הפסיכולוגי הבין-אישי (כגון ניהול קונפליקטים, תכניות גישור וכדומה) בזמן שתכניות אחרות מתייחסות למשתנים כלליים יותר (כגון האקלים הבית-ספרי או איכות הקשר בין התלמיד והמורה). סוג שלישי של תכניות התערבות מתמקד באמצעי האבטחה (שוטרים, גלאי מתכות וכדומה) או בשינויים פיזיים בבניין בית ספר. צורת ההתערבות הלא מניעתית הנפוצה ביותר היא השעיית התלמידים הבעייתיים.

בניגוד לגישות אלה, התבסס המחקר הנוכחי על ההשערה כי על מנת להבין את בעיית האלימות הבית ספרית טוב יותר, יש לבחון קודם כל את הדינמיקה החברתית והפיזית של בית הספר. מטרה חשובה נוספת של מחקרה זה היתה לאפשר למורים ולתלמידים לבטא את התיאוריות האישיות שלהם בנוגע למקומות והזמנים המועדים למקרי אלימות, והסיבות לכך.

מחקרי עבר על אלימות בבתי הספר

היכן ומתי מתרחשת אלימות בבית הספר

במחקר על בית הספר הבטוח (1978) נמצא כי מוקדי האלימות הם מדרגות, מסדרונות ומזנונים, בזמנים בהם עוברים התלמידים בין הכיתות (הפסקות). מחקרים רבים חזרו על הממצאים, אך לא בחנו מדוע האלימות מתרחשת דווקא בבתי-ספר, דווקא בזמנים מסוימים וכיצד המקומות והזמנים הללו מושפעים מהמבנה החברתי של בית הספר (כגון תפקידי המורים, המנהלים וכדומה). המחקרים שנעשו עד כה, מסבירים באופן רטרואקטיבי את המיקום ואת הזמן של ההתרחשויות האלימה, ולרוב רואים בהתקהלות ובחוסר ההשגחה גורמים מעודדים. אם הנחות אלו נכונות, אזי אסטרטגיה פשוטה של הגברת ההשגחה במקומות ובזמנים המועדים לפורענות

והפחתת מספר התלמידים במקומות אלו, עשויה להוות פתרון הולם. מדוע אם כן, בתי-הספר אינם פועלים כך? למחברי מאמר זה נראה, כי התשובה טמונה במבנה הארגוני של בית הספר ובהגדרות התפקידים של הצוות.

משתנים הקשורים לארגון החברתי

משתנים ארגוניים וחברתיים נחקרו אף הם ונמצאו תורמים לאלימות הבית-ספרית. למשל, יחסים גרועים בין מורים לתלמידים. אחוז גבוה של תלמידים ממשפחות עם הכנסה נמוכה, בתי-ספר גדולים מאוד עם אווירה לא אישית ואקלים בית-ספרי לא מוצלח - קשורים כולם לאלימות. בהקשר זה הועלו הצעות לשפר את היחסים בין המורים לתלמידים, להקטין את בתי הספר ולהפכם לאישיים יותר, לשפר את הקשרים בין בית-הספר, הקהילה ובין התלמיד וכן ליצור מדיניות בית ספרית ברורה כלפי אלימות. למרות שאיננו חולקים על המלצות אלו, הרי שהן מתייחסות לרמה הכלל-ארגונית של בית הספר ולא למיקום ולזמן הספציפיים של בעיות האלימות. כך למשל שיפור היחסים בין המורה לתלמיד בכיתה, עלול שלא להשפיע על האלימות הפורצת מחוץ לכיתה, בין השיעורים רעיון זה יכול להסביר מדוע לא נמצא קשר בין האקלים הבית ספרי לבין רמת האלימות.

גם משתנה המוצא נחקר בהקשר לאלימות בית-ספרית, אך מרבית המחקרים החזיקו משתנה דמוגרפי זה כקבוע. במחקר הנוכחי המשתתפים נשאלו עד כמה הם רואים את המוצא כמושפע וכמשפיע על המיקום, התזמון והסיבות לאירועי האלימות. ההבנה היכן, מתי ומדוע קבוצות שונות מהוות קורבן חיונית לפיתוח התערבויות ספציפיות.

התערבות פסיכולוגית

ניתן למצוא בבתי-ספר רבים התערבויות הקשורות לטכניקות של פתרון בעיות, שיפור הכישורים החברתיים, מודלינג וייעוץ קונבנציונלי, כחלק ממדיניות ההתערבות האמריקאית, הוצבה המטרה, שעד שנת 2000 יגדל ב-50% מספר בתי הספר היסודיים וחיטובות הביניים שמיישמים תכניות של כישורים לפתרון קונפליקטים. תכניות אלה מתבססות על ההנחה שתלמידים מסוימים חסרים את המיומנויות החברתיות, הפסיכולוגיות, התקשורתיות או ההתנהגותיות ההכרחיות ולכן יש לאמנם בהן. הבעיה היא, שתכניות אלה כלל לא מתייחסות להיבטים הספציפיים הקשורים לבית הספר, בית הספר עצמו אינו נתפס כתורם משמעותי לאלימות.

שינויים באבטחת בית ספר או במתקנים

במאמץ להפוך את בתי הספר לבטוחים יותר, הוכנסו לרבים מהם אמצעי בטיחות כגון שומרים, גלאי מתכות, מצלמות וידאו, תאורה מוגברת במקומות מסוכנים וכדומה. מטרת אמצעים אלה היא להפוך את המקומות הבעייתיים לבטוחים יותר, אך הם יוצרים אווירה שאינה תואמת את בית הספר.

השפעת המבנה החברתי והפיזי של בית הספר

המחקר הנוכחי מנסה להגדיר בצורה טובה יותר את היחס בין אלימות בית ספרית לבין המבנה החברתי/פיזי של בית הספר. ניומן (1973), ארכיטקט ומתכנן עירוני, הסביר שמבנה של בניין והבעלות על מבנה זה משפיעים על עמדותיהם והתנהגותם של השוכנים בו. מרבית האלימות נמצאת לדבריו, באזורים ציבוריים שהבעלות עליהם אינה מוגדרת ואשר לפי תפיסת המתגוררים בהם, אין איש אחראי עליהם. ככל שהמבנים גדולים יותר ואישיים פחות, כך נוטים המתגוררים בהם לקחת פחות אחריות על הנעשה בהם. המסקנה העולה מכאן, היא שאת האזורים הציבוריים יש לבנות באופן מוגדר, כך שהאחריות עליהם תהיה ברורה.

אחד הגורמים לחוסר האחריות על השטחים הללו הוא תפיסתו של המורה את תפקידו. מרבית המורים רואים את עיקר תפקידם בהעברת חומר מקצועי לתלמיד, גם על חשבון העשרה, יחסים בין אישיים ואחריות כללית כלפי הילד במסגרת הבית-ספרית. בהתאם, חדר הכיתה נתפס על ידי המורה כטריטוריה העיקרית שלו, ויתר שטחי בית הספר נזנחים. מורה מקצועי שרואה את ייעודו בהעברת החומר במסגרת השעות שהוקצו לו, יתקשה לראות עצמו כאחראי לתלמיד במקומות ובזמנים אחרים.

שיטה

המחקר המתמקד בבחינת הדינמיקה של האלימות בבית-הספר, ללא קשר למשתנים הדמוגרפיים של התלמידים. המטרה היתה לאתר מתי, איפה ומדוע התרחשו אירועי האלימות. נבחרו בתי-ספר שונים (גדלים שונים, סטטוס סוציו-אקונומי מגוון וכדומה) במגמה למצוא דווקא את המשותף להם, ולא את השונה, כפי שנעשה עד עתה במחקרים רבים. כל בתי הספר שנכללו במחקר הפעילו אמצעים כנגד אלימות כגון תכניות גישור, שומרים, מצלמות במסדרונות

וכדומה. מתוך בתי ספר אלה רואינו 78 תלמידי כיתות ט'-י"ב, בהתבסס על בחירת מורים ומספר שווה של בנים ובנות). כמו כן, רואינו 22 מורים, וכן המנהלים והמאבטחים. הכלי העיקרי בו נעשה שימוש במחקר היה מפת בית-הספר וכן ראיון חצי מובנה וקבוצות מיקוד. כל נבדק קיבל שתי מפות. על הראשונה, נתבקשו לסמן מיקום של עד שלושה אירועים אלימים שקרו בשנה האחרונה בבית הספר, הזמן בו הם קרו, המין והגיל של המעורבים באירוע, ומה שהם יודעים על תגובת בית הספר למקרה. תלמידים לא נתבקשו להזדהות בשמם או לזהות אחרים. על המפה השנייה, נתבקשו לסמן את האזורים שנתפסים בעיניהם כ"בלתי בטוחים".

בקבוצות המיקוד נערך דיון על המפות אותם מילאו התלמידים. התלמידים נתבקשו לדון באופן בו השפיעו, לדעתם, היחסים בין המורים לתלמידים על אירועים אלה, בתגובת בית הספר כארגון ובהשפעת מוצא התלמידים, גילם ומינם על האירועים. דגש מיוחד הושם על תפיסותיהם של התלמידים ושל הצוות לגבי מהי התערבות יעילה, צוות בית הספר רואין בנפרד. הם נתבקשו לציין מה לדעתם תפקידם באירועים השונים וכיצד משפיעים גיל ומין המעורבים וכן קשר המורים עם התלמידים על האירועים. בכל המקרים הנשאלים יכלו להוסיף הערות כרצונם מעבר לשאלות שנשאלו.

תוצאות

כל הסימנים על המפות רוכזו למפה אחת (ראה תרשים מס' 1) עליה סומנו מיקום וזמן האירוע, וכן גיל ומין המעורבים. איחוד הממצאים מחמשת בתי הספר על מפה אחת התאפשר כיוון שהאירועים האלימים קרו במקומות ובזמנים דומים ובין קבוצות דומות של תלמידים. כמעט כל האירועים שתוארו על ידי התלמידים היו חמורים ומסוכנים. כל 166 האירועים עליהם דווח בחמשת בתי הספר אירעו במקומות בהם נכחו תלמידים רבים ומעט מבוגרים, אם בכלל. האירועים האלימים בכיתות התרחשו בזמנים בהם לא נכחו מורים, ואירועים אחרים התרחשו בעיקר באזורי מעבר שנתפסו ככאלה שאינם באחריות איש, בזמני מעבר ובהעדר מבוגרים.

בזמני ההפסקות במסדרונות מסוימים התרחשו 40% מהאירועים (מתוכם 64% דווחו על ידי הבנות). 64% מהאירועים דווחו על ידי הבוגרים יותר (כיתות י"א-י"ב). 19% מהאירועים התרחשו באזור המזנונים בשעת הפסקת הצהרים (בבתי הספר האמריקאיים ישנו אזור קפטריה והפסקה ארוכה לארוחת הצהרים). אזורי מסוכנים אחרים כללו את אולם ההתעמלות, מגרשי המשחקים, האודיטוריום והאזורים המקיפים את בית הספר, שם אירעו תקריות לפני או אחרי שעות הלימודים. 57% מהתקריות האלימות דווחו על ידי הבנות. הבנות אף דיווחו על יותר אזורים

מסוכנים מאשר הבנים. הן תפסו 25%-30% משטחי בית הספר כאזורים מסוכנים בשעה כזו או אחרת של היום. לעומתן, הבנים תפסו 10%-20% מהשטחים כמסוכנים. בכל האזורים שצוינו לא היתה נוכחות צוות בית ספרי. כלומר, נוכחות גדולה יותר של אלו, עשויה להגביר את תחושת הבטחון של כל התלמידים.

כיצד ניתן להסביר את הדמיון בין בתי הספר השונים, ואת העובדה שצוותי בתי ספר בחרו שלא להתערב?

למרות שאנשי הצוות היו מוטרדים מאוד מן האירועים, איש מהם לא חשב כי אבטחת המקומות ה"מסוכנים" או התערבות בעת מקרה אלים, נכללים תחת אחריותו המקצועית, כלומר, ניכרים התנגדות מקצועית וחוסר בהירות בנוגע להתערבות במקרי אלימות. הראיונות הראו כי המורים מכירים את המקומות הללו בבית הספר ומודעים לבעייתיות שבהם. אנשי הצוות אף האמינו שהסיבה להתרחשות האלימה שם היא העדר סמכות מבוגרת וזיהו את הקבוצות המועדות להיפגע. עם זאת, ניכר חוסר בהירות בנוגע לגורם האחראי.

התלמידים ציינו כי הם מוטרדים מחוסר נכונותם של המורים להתערב באירועים אלימים. כמו כן, הם תפסו את השימוש בהשעיה כשרירותי ולא עקבי. אנשי הצוות עצמם השמיעו דעות שונות בנוגע למדיניות ההתערבות בזמן אירוע אלים. חלקם חששו להתערב ולהיפגע פיזית. מרבית דיווחי המורים על התערבויות במצבים שכאלו, נשמעו כפעולות גבורה אישיות ולא כפעילות מאורגנת של צוות מורים.

מתוך הראיונות עולה כי מורים הנתפסים כמורים "איכפתיים" הם כאלה שעקבו אחר נוכחות התלמידים, ציפו מהם לעשות עבודה איכותית ופעלו מעבר לציפיות התלמידים בנוגע לתמיכה אישית בהם. מורים אלה הכירו את התלמידים באופן אישי ולעתים אף את הוריהם ואת הקהילה הסובבת אותם. לקבוצת מורים זו אף היתה תשובה ברורה בנוגע לאלימות: הם תמיד התערבו - בכל מקום ובכל זמן. את ההתערבות הם תפסו כחובה מוסרית לעזור לאדם בצרה ולא כחובה מקצועית במסגרת תפקידם. אזורי המעבר לא נתפסו על ידם כמצויים מחוץ לתחום אחריותם והם חשו מחויבים לילדים. בלי קשר לשעה או למקום. למרות שמורים אלו זכו להערכת התלמידים ולהערצת המנהלים, הם לא זכו לתמיכה חד-משמעית בגישתם. לטענתם, על אף רצונם להיות מעורבים יותר, הם מוצאים עצמם בודדים ונטולי תמיכה וכוח.

נתון מפתיע במקצת קשור למין התלמידים המעורבים. יותר ממחצית האירועים האלימים מערבים בנות כקורבנות או כתוקפות. אמנם, ברוב מקרי הניצול המיני הבנות היו הקורבנות והבנים התוקפים, אך במקרים רבים של קטטות, דקירות ועוד - הבנות היו גם התוקפות, ופעמים

רבות גם עודדו את התקריות. למרות שהיתה הסכמה בקרב המרואיינים לגבי קיומו של קשר בין מעמד סוציו-אקונומי והיות התלמיד בן מיעוטים לבין מעורבות בתקרית אלימה, לא נמצא קשר למוצא מסוים. עם זאת, מרבית בני המיעוטים, שבאו ממשפחות עם רמות הכנסה נמוכות, הרגישו כי בית הספר מנותק מהמציאות בה הם חיים, ובמידה מסוימת גם מיואש מהם.

בהתייחס לדרכי הטיפול באלימות, הדעות היו חלוקות. תלמידים האמינו כי השעיית הבעייתיים היא הענשה לא הוגנת. המנהלים האמינו בשיטה, והמורים חששו ממנה. אנשי הצוות היו אמביוולנטיים בנוגע למערכות האלקטרוניות המדווחות על המתרחש באזורים הציבוריים, ולנוכחות המאבטחים. חלקם האמינו כי עצם קיומם מרמז על כך שבית הספר "הפסיד במערכה" כנגד האלימות, וכי הם יוצרים סביבה שלילית. התלמידים הרגישו שהמאבטחים לא מכירים אותם באופן אישי ולכן לא יכולים להיות יעילים. מתברר כי גם המאבטחים עצמם לא היו בטוחים האם התערבות באירועים כאלה היא חלק מתפקידם.

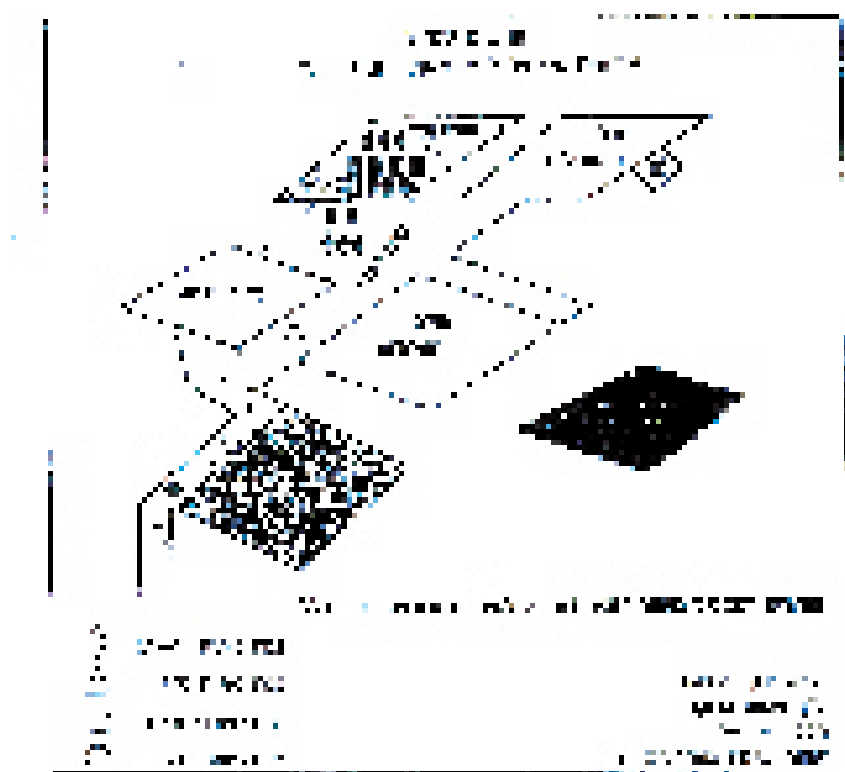
בהתייחס להצעות התערבות העלו כולם, הן התלמידים והן הצוות, מושגים הקשורים לקשרים אישיים ולקחת אחריות. התלמידים עצמם הציעו כי המורים ישהו זמן רב יותר במקומות הציבוריים. הם טענו כי המבוגרים ה"איכפתיים" הם אלה שצריכים להיות האחראים במקומות המועדים לפורענות.

דיון

כצפוי, המחקר הנוכחי הראה כי אלימות בבית הספר מתרחשת במקומות ובזמנים צפויים, כאשר לכל קבוצת גיל ומין יש מקומות וזמנים אופייניים. משותף לכל אלה הוא העדרם של מורים. התברר כי למבוגרים אחרים (שומרים לסוגיהם) אין השפעה על בלימת האלימות וכך גם לכל אמצעי ההגנה היקרים האחרים שהותקנו בבתי-הספר השונים. ההתערבות היעילה ביותר כפי שתוארה פה אחד על ידי התלמידים ואנשי הצוות, היא הימצאותו של מורה שמכיר את התלמידים, שמוכן להתערב ושזוכה לגיבוי ברור ועקבי על ידי מדיניות בית הספר. היתה הסכמה בין התלמידים כי מורה "איכפתי" הוא כזה שמוכן לפעול גם מחוץ לכותלי הכיתה. ממחקרים אחרים התומכים בממצא זה, עולה שבתי הספר בהם אחוזי האלימות הגבוהים ביותר, הם גם אלה בהם קצב תחלופת המורים הוא הגבוה ביותר.

הממצאים הנוגעים לאלימות בקרב בנות ראויים אף הם להתייחסות מיוחדת. למרות הדיווח כי בנות נוטות להיות לא רק קורבנות, אלא גם מעורבות באלימות באופן פעיל. יש נטייה להתייחס לאלימות של בנות פחות ברצינות. יחס זה, עלול להוביל להתגברות האלימות בקרב קבוצה זו הן כקורבנות והן כעברייניות.

מהמחקר עולה, כי אזורים ציבוריים שהאחריות עליהם אינה מוגדרת, הם המסוכנים ביותר, נמצא כי כשליש משטח בית הספר הוגדר ככזה. הצבת שומר או וידאו במקומות אלה לא יצרה הגדרת אחריות מספרת. התלמידים הרגישו כי על האזור להיות באחריות מבוגר עליו הם סומכים. על מחקרים עתידיים לבחון כיצד ניתן להפוך שטחים אלה למוגדרים יותר - בין אם על ידי פיקוח של מורים, הורים או התלמידים בעצמם. יש להבין מה הופך את הכיתה למקום בטוח, וליישם את אותם הכללים במקומות הציבוריים.

נספח ח'

תוכניות התערבות למניעת אלימות

נכתב ע"י : חנה שדמי, ארחה רוקח

מבוא

במערכת החינוך מופעלות כיום תכניות רבות למניעת אלימות. חלקן חוברו בידי אגפים שונים במשרד החינוך, חלקן נוצרו בבתי הספר וחלקן הן תכניות המופעלות בידי גופים פרטיים, ציבוריים, אוניברסיטאות ועוד. השוני בין התכניות בא לידי ביטוי בנקודת המוצא להתערבות, בהיקפן, בבחירת אוכלוסיות היעד (תלמידים, מורים, הורים), בנושאים שנבחרו למיקוד, במידת היות התכנית נפרדת וממוקדת באלימות או חלק מתכנית התפתחותית מקיפה, במספר השותפים האחראים להפעלה, באופי ההכשרה, ההדרכה וההפעלה ובקימו של מנגנון הערכה ובקרה.

אין דרך התערבות אחת המתאימה לכל המסגרות החינוכיות. השונות באופייה של האלימות, בשכיחותה, בהיקפה ובמיקומה בכל מערכת מחייבת בניית התערבות דיפרנציאלית. לפיכך, מוצגות להלן תכניות שונות המופעלות כיום במערכת בהיקף רחב. לגבי כל תכנית מוצגים פרטים על מחבריה, על עיקריה ועל דרך ההתקשרות להפעלתה.

מאחר וכל אחת מהתכניות עונה על יותר מקריטריון אחד, נמצא קושי למיין את התכניות על-פי קריטריונים. על כן, קובצו התכניות לארבע קבוצות:

- תכניות המדגישות התערבות כוללנית לפיתוח מיטביות;
- תכניות המדגישות התערבות ממוקדת באלימות;
- תכניות המדגישות התערבות ממוקדת באלימות מינית;
- תכניות המדגישות התערבות ממוקדת במניעת השימוש לרעה בסמים ובאלכוהול.

התכניות מרוכזות בטבלת סיכום המציינת קריטריונים נוספים. תיאור ההדגשים השונים של התכניות יאפשר לבתי הספר המפעילים מדד אלימות לשקול בחירה מושכלת של התכנית המתאימה לנתוני האבחון.

קיימות תכניות רבות נוספות הנכתבות או מופעלות בבתי הספר על ידי גורמי חוץ שאינן מוצגות באוגדן זה. בעתיד יישלחו לבתי הספר פרטים על תכניות נוספות אלה.

קבוצה א: תכניות המדגישות התערבות כוללנית לפיתוח רווחה, כישורי חיים ואקלים בית-ספרי בטוח

1. התכנית "כישורי חיים"

פותחה בידי השירות הפסיכולוגי-יעוצי (שפ"י), האגף לתכניות לימודים (ת"ל), האגף לחינוך יסודי והמינהל הדתי.

הרציונל

התכנית "כישורי חיים" היא תכנית התפתחותית מקיפה ארוכת טווח, המכוונת לכלל האוכלוסייה ולא רק לאוכלוסיות בסיכון. היא מכילה היבטים של מניעה אך פועלת מעבר להם. התכנית פותחה על הבסיס של מודל המיטביות, מודל המתמקד בחקר גורמים יחידניים ומערכתיים התורמים לקידום הבריאות ולתפקוד תקין ומקדמים את הרווחה הנפשית ואת הסתגלות הפרט.

התכנית "כישורי חיים" בנויה באופן שאפשר לבנות בעזרתה תכנית התפתחותית פרו-אקטיבית וכן להתמקד בנושאים כגון צמצום האלימות, שימוש לרעה בסמים, באלכוהול ובעישון, התמודדות עם התעללות בילדים, התנהגות מינית סיכונית, חינוך מיני וחינוך לחיי משפחה, פיתוח קריירה ושיפור תהליכי למידה.

על התכנית

התכנית יצאה לאור בשלושה כרכים, לכיתות א'-ב', ג'-ד' ו-ה'-ו'. מוצגים בה רציונל תיאורטי ללימוד הנושאים והכישורים המופיעים בה, הצעות ללימוד ולהתנסות, הצעות לשילובים בין היחידות השונות בתכנית, הצעות לשילובים בין התכנית "כישורי חיים" לתכנית הלימודים, התאמות והארות ממקורות יהודיים והצעות לשילוב משדרים של הטלוויזיה החינוכית.

בכל אחד מהספרים ארבעה חלקים - מבוא ושלושה שערים:

השער הראשון - כישורים - כולל נושאים אלו: פיתוח העצמי, כישורי חברות, תקשורת בין-אישית, אסרטיביות, פתרון בעיות וקבלת החלטות, התמודדות עם מצבי לחץ ושינוי.

השער השני - נושאים התפתחותיים - כולל נושאים אלו: התנסות בתהליכי למידה כדרך חיים, חינוך מיני וחינוך לחיי משפחה, התפתחות מקצועית וקריירה.

השער השלישי - נושאים מניעתיים - כולל נושאים אלו: מניעת אלימות בבתי הספר, התמודדות עם מצבי התעללות בילדים, מניעת השימוש לרעה בסמים ובאלכוהול ומניעת עישון.

בפרקים הממוקדים במניעת אלימות מודגשים הנושאים האלה: בין שובבות לאלימות, יחסיות הכוח, כיבוד החוק, נזקים ממעשה האלימות לתוקף ולנתקף, פתרון קונפליקטים ללא אלימות, התמודדות הנתקף בסיטואציה אלימה, השונה בחבורה, אלימות נגד רכוש, מניעת אלימות בבעלי חיים.

בפרקים הממוקדים במצבי התעללות בילדים מודגשים הנושאים האלה: נגיעות נגיעות לא רצויות, סוד טוב וסוד רע, כיצד לא להיקלע למצבים מסוכנים, יש לי זכות להגיד "לא", למי מספרים ובמי נעזרים, האחריות לשמור על הזכויות ועל החובות, זכויות הילד, השמירה על המרחב האישי ועל המרחב של האחר, מצבי סכנה וכיצד מתמודדים עמם.

בפרקים הממוקדים בחינוך מיני ובחינוך לחיי משפחה מודגשים הנושאים האלה: המשפחה, יחסים במשפחה, בנים-בנות, שוויון בין המינים, חברות בין המינים, התבגרות, מקורות מידע (אמינים ובלתי אמינים), יחסי הורים ומתבגרים.

בפרקים הממוקדים בשימוש לרעה בסמים ובאלכוהול ומניעת עישון מודגשים הנושאים האלה: הגוף ושמירה על בריאותו; חומרים מועילים וחומרים מזיקים לגוף; שימוש לטובה ושימוש לרעה בתרופות; הפרסומות, ייעודה והשפעתה על בחירת היחיד; על סמים חוקיים ועל סמים בלתי חוקיים - תרופות, אלכוהול, ניקוטין וחומרים נדיפים; היכולת להגיע לשליטה עצמית במצבי לחץ; מניעים אישיים וחברתיים; להגיד "לא" לעישון סיגריות.

בכתיבה: תכנית לחטיבות הביניים וסילבוס לבניית תכנית התפתחותית. הסילבוס מציג פריסה של התכנים על פי מוקדי התערבות ועל-פי מצבים שכיחים בהתפתחות; הצעות להתערבות ממוקדת בנושאי מניעה והתפתחות בתקופות קריטיות מהגן עד כיתה י"ב; כלי עזר לבניית התערבות חינוכית בנושאי התכנית המותאמת לצורכי הגיל, לצורכי אוכלוסיית בית הספר ולתכנית הלימודים.

לפרטים ולהדרכה:

הפיקוח על הייעוץ במחוזות, השירות הפסיכולוגי-ייעוצי, גף תכניות סיוע ומניעה, ירושלים, טל':

02-5603244

2. התכנית "בינת הלב"

פותחה בידי ד"ר יוסי לוי, מנהל מחוז תל אביב, וצוות מטה מקצועי משולב ממחוז תל אביב

ומשפ"י ירושלים.

הרציונל

התכנית "בינת הלב" רואה בפיתוח היכולות הרגשיות, החברתיות והקוגניטיביות של כל לומד את מטרת העל.

התכנית מושתתת על גישות פסיכולוגיות, אקולוגיות ופדגוגיות חדשניות המתייחסות לאדם בראייה הומניסטית. המודל המוצע הוא הוליסטי, והוא נגזר מהצרכים ההתפתחותיים. המודל מדגיש שיתוף פעולה בין קובעי המדיניות, גורמי חינוך, גורמים מקצועיים, הורים וגורמים בקהילה. התכנית משולבת בכל מערך הלימודים בבית הספר.

בתכנית מושם דגש על היותו של המורה "בן ברית" לתלמידים. התכנית מתייחסת לאלימות כאל סימפטום ואל הטיפול בה כאל חלק מטיפול רחב, רב-ממדי, המתייחס לפרט ולסביבה.

על התכנית

הנושאים המודגשים בתכנית: חיזוק תפיסת העצמי, פיתוח המסוגלות, ההשתייכות (קשרי שייכות וביטחון) והאוטונומיה; טיפוח מיומנויות של אוריינות רגשית: מודעות עצמית, ניהול רגשות, מכוונות עצמית למימוש מטרות, אמפתיה וכישורים חברתיים; טיפוח תשתית ערכית-חברתית המבוססת על ערכים של התחשבות ותרומה לזולת.

לפרטים ולהדרכה:

משרד החינוך, מחוז תל אביב, טל': 03-6896358.

3. התכנית "דרך ארץ - לחיות בעולם של כבוד הדדי"

פותחה בידי האגף לחינוך יסודי במינהל הפדגוגי, המחלקה לחינוך לחיים בחברה (חינוך חברתי), משרד החינוך.

הרציונל

התכנית עוסקת במגוון היבטים של התנהגות תרבותית נאותה שיש לחזק בקרב כל השותפים לתהליך החינוכי בבית הספר. התכנית מתמקדת בנורמות ובהתנהגויות המכוונות לאיזון ולהלימה בין זכויות הפרט ובין החיים בצוותא בחברה פלורליסטית דמוקרטית.

על התכנית

הנושאים המודגשים בתכנית: יצירת גבולות ברורים ומוסכמים; שיח תרבותי במצבי מחלוקת; זכויות וחובות; שמירה על איכות הסביבה; התנהגות נאותה ומקובלת בציבור; שמירה על צנעת הפרט; קבלת השונה; דיון במשמעות המושג "כבוד", השלכתו והשפעתו על החיים בחברה ובבית הספר לקראת צמצום האלימות ועוד.

התכנית כוללת לימוד עיוני, גיבוש עמדות, הקניית ערכים ופיתוח מיומנויות וכישורים תוך התנסות חווייתית. התכנית אינה בבחינת תחום לימודי ייחודי נפרד; היא מתמקדת בהטמעת עקרונות ותכנים בתכנית הלימודים ובביטויים בהתנהגות היום-יומית בבית הספר. התכנית מכוונת לכל רמות הגיל.

לפרטים ולהדרכה:

משרד החינוך, האגף לחינוך יסודי, היחידה לחינוך חברתי, ירושלים, טל': 02-5603800.

4. התכנית "כבוד האדם ומניעת השפלה ואלימות"

פותחה בידי אלוף הראבן, "עמותת סיכוי", יחד עם יואב פק ואבי שחף, יועצים ארגוניים-פסיכולוגיים.

הרציונל

כבוד האדם ומניעת השפלה ואלימות הם סוגיה אחת ששני חלקיה שזורים זה בזה. במקום שקיימים יחסים של כבוד הדדי יש מיעוט של השפלה ואלימות, ולהפך: במקום שיש ריבוי מקרים של העדר כבוד ושל השפלה התוצאה היא ריבוי של אירועים אלימים. מטרת התכנית היא לפתח בין כל באי בית הספר - מורים ותלמידים - מודעות לכך שלכל אדם יש צורך עמוק שיכבדו אותו באשר הוא אדם ויימנעו מהשפלתו.

על התכנית

את התהליך מפתחים בבית הספר בהנחיית צוות יועצים ארגוניים-פסיכולוגיים. מוקד התהליך הוא סדנאות שבהן המשתתפים מבררים את מושג כבוד האדם ומתנסים אישית באירועים של כבוד לעומת השפלה ואלימות. בהמשך מפתחים יחד - תחילה המורים ובהמשך התלמידים - מסגרת קבועה לקידום כבוד האדם בבית הספר. התכנית מלווה מראשיתה בשאלון משוב למדידת מצב כבוד האדם בבית הספר ולבדיקה אם חלו בו תמורות.

כחומר עזר מוצעים הפרסומים הבאים של התכנית "כבוד האדם" ב"עמותת סיכוי":

- מהי תכנית כבוד האדם?
- "סיכוי לכבוד האדם: ערכה לבתי ספר" (פותחה ע"י "עמותת סיכוי" יחד עם מכון ון ליר);
- לקט מקורות: "כבוד האדם באשר הוא אדם בישראל ובתרבויות העולם";
- "כבוד האדם או השפלתו? מתח כבוד האדם בישראל" - אסופת מאמרים בהוצאת מכון ון ליר והקיבוץ הארצי, יחד עם "עמותת סיכוי";
- סקרי דעת קהל על מצב כבוד האדם בבתי ספר, כולל סקר בין תלמידים בנושא.

הנושאים המודגשים בתכנית: בירור תפיסות שונות של מושג כבוד האדם; בירור התנסויות אישיות במתח בין הצורך לכבד כל אדם לבין הדחף להשפיל אדם ולפגוע בו; בירור הביטויים ההתנהגותיים הקשורים בכבוד האדם - להתייחס, להתחשב, להעריך, לעזור, לפרגן, לגלות אמפתיה, לתמוך, לתת גיבוי, לתת אימון - ולעומתם שלילת הביטויים ההתנהגותיים הפוגעים בכבוד האדם: לא להשפיל, לא לקלל, לא להתעלם, לא ללעוג, לא לבייש, לא לדכא, לא לנצל,

לא לנהוג באלימות.

מנהל בית הספר הוא המוביל את התכנית. התכנית חייבת להיות מקיפה, כלומר כל סגל בית הספר וכל התלמידים חייבים להשתתף בה, ורצוי גם הורים. התכנית מתבססת על תהליך מתמשך, רב-שנתי, שבמסגרתו המורים והתלמידים מגבשים יחד את דרכי קידום הנושאים; למשל: הקמת ועדת היגוי משותפת, קיום ימים מיוחדים לבחינת הנושא, עירוב הורים.

לפרטים ולהדרכה:

התכנית "כבוד האדם" ב"עמותת סיכוי", רח' המשוררת רחל 17, בית הכרם, ירושלים 96348;
ראש התכנית: האלוף הראבן, טל': 02-6541225, פקס': 02-6541108.

5. התכנית "אדם לאדם - אדם" - חינוך לאורח חיים דמוקרטי, הליכים ביישוב סכסוכים ודרכים למניעת אלימות

פותחה בידי יונה בר-אדון, אוניברסיטת ת"א, בית הספר לעבודה סוציאלית ע"ש בוב שאפל; על"ם, העמותה למען נוער במצבי סיכון ומצוקה.

הרציונל

תכנית זו עוסקת בחינוך לאורח חיים דמוקרטי, בהליכים ליישוב סכסוכים, בדרכים למניעת אלימות ובהקניית דפוסי התנהגות התורמים לשיפור מרקם יחסי אנוש הכוללים הקשבה, הידברות, עידוד, הסכמה ושיתוף פעולה בקבלת החלטות במסגרות חברתיות. דפוסים אלו עשויים לסייע למוסד החינוכי ולקהילה בבניית חברה שנעים לחיות בה, חברה ששוררים בה כבוד הדדי, אדיבות, אכפתיות, התחשבות בזולת וסובלנות, שהם היסודות הבסיסיים בכל תרבות.

על התכנית

הנושאים המודגשים בתכנית:

- רעות מהי? - סדרת הפעלות בנושא יחסי גומלין בין-אישיים ובין קבוצות.
- כוחן של מילים - השפעתן של מילים על התקשורת הבין-אישית; שימת דגש בהעברת המסר על אופני הדיבור ועל ניסוח המחשבות, ובקליטת המסר - על הקשבה ועל הבנת הנשמע.
- הליכים ביישוב סכסוכים - התמודדות עם הרצונות, עם הצרכים ועם העמדות השנויים במחלוקת תוך איתור מוקד הסכסוך וטיפול בו.
- אני, אתה, אנחנו - כולנו ביחד - שיפור היכולת לחשיבה משותפת ולקידום צורכי הקבוצה חרף חילוקי הדעות.

לפרטים ולהדרכה:

עמותת על"ם, אוניברסיטת תל-אביב, ביה"ס לעבודה סוציאלית, טל': '03-6418792
03-6414508

6. "התכנית" כשירות חברתית

פותחה בידי שוש ויפת בן אמוץ, אגף שח"ר.

הרציונל

התכנית ממוקדת בקידום הכשירות של עובדי חינוך והוראה בתחום ההתייחסויות האנושיות, הרגשיות והחברתיות שלהם כלפי עמיתים ותלמידים. ההכשרה נעשית בדרך של חוויה והתנסות ומשתמשת במתודה של משחק ושיח.

התכנית מכוונת לטפח אקלים לימודי-חינוכי-חברתי הדרוש לקידום המוטיבציה וההישגים הלימודיים. התכנית מתמקדת בטיפוח אינטליגנציות רגשיות וחינוך רגשי המסייעים לאדם בהכרת העצמי והזולת, בלמידה ובבחינה הדדית של דעות, רעיונות והתייחסויות המבוססים על ניסיונות חיים שונים ועל ידע נלמד.

התכנית מבוססת על תיאוריית האינטליגנציות המרובות, על תיאוריית האינטליגנציה הרגשית ועל תיאוריות וגישות של כשירות חברתית.

על התכנית

אלה הנושאים המודגשים בתכנית:

יסודות בכשירות חברתית: לגלות רגישות אנושית; לגלות יחס כבוד לאדם; להתייחס לאדם בדרך חיובית; לגלות פתיחות ביחסי אנוש; לגלות רגישות לביקורת ולביקורתיות; נתינה וקבלה; יחסי גומלין בין בני אנוש.

המתודה של משחק ושיח: המשחק בכשירות חברתית; השיח בכשירות חברתית; הקשבה, שפת הגוף; צורות שכנוע, תרבות המחלוקת, משוב והערכה.

התפקוד בקבוצה: היכרות בין בני אנוש; תקשורת ואמפתיה; השתייכות לקבוצה והשתלבות בה; שיתוף פעולה ועבודת צוות; סטריאוטיפים ודעות קדומות; מתינות וסובלנות.

התפקוד הרגשי בתהליך החינוכי: התפתחות רגשית בגילים השונים; טיפוח אקלים חברתי; סוגיות בתפקוד רגשי של מורים ושל תלמידים; התייחסות לתלמידים בקשיים; התייחסות למבחנים, לכישלון ולחרדת בחינות.

התנהגות במצבי עימות: פתרון סכסוכים חברתיים; מניעת אלימות; התמודדות עם פיתויים מסוכנים; הלשנה, קנאה, רכילות; להתלונן, להתנצל ולסלוח.

התפקוד הרגשי במצבי מצוקה ומשבר: מאפיינים של מצבי משבר ומצוקה; לתפקד במצבי לחץ; לתפקד במצבי כעס; לתפקד במצבי דיכאון; מניעת התעללות בילדים.

לתפקד במעגלים בין-אישיים: ביני לבין עצמי; שמירת סוד וגילוי לב; חברות וידידות; אהבה בין בני אדם; האושר; פרדה וחידוש קשר; לתפקד במשפחה; אלימות במשפחה.

קידום השוויון בין המיניים: סטריאוטיפים מינניים; קריירה והצלחה; מיניות במעגלי חיים שונים.

התכנית מלווה בחומר תיאורטי, בהצעות לפעילויות ובקטעי קריאה.

לפרטים ולהדרכה:

שוש ויפת בן אמוץ, אגף שחר, טל': 02-5813790.

7. התכנית לאוריינות משפטית-חברתית

פותחה בידי יהודית קרפ, בית-ספר "איתמר", נתניה.

הרציונל

התכנית לאוריינות משפטית מבוססת על המפגש בין שמירת כבוד האדם לבין הכוחות, הרצונות והאינטרסים הפועלים בחברה. בתכנית מודגשים שלושה היבטים: ההיבט הערכי-החברתי, ההיבט המשפטי וההיבט הפדגוגי-הדידקטי.

על התכנית

הנושאים המודגשים בהיבט החברתי: יצירת אקלים חינוכי שבו מתנהל דיאלוג בין כל באי בית-הספר; ארגון חברת הילדים; ייסוד אמנה חברתית; בירור מושגים כגון זכות, חובה, צרכים לגיטימיים, שונות, בחירה, חופש, שוויון ועוד.

הנושאים המודגשים בהיבט המשפטי: הקניית תכנים, נורמות ומושגים משפטיים וחברתיים שיש להם נגיעה לחיי בית הספר. חלק זה כולל תכנית המועברת למורים ותכנית המועברת לתלמידים. מטרת התכנית למורים היא לגייס אותם לחשיבה אחרת לגבי תפקידם ולגבי יחסם אל התלמידים. בחלק זה יש התמקדות בנושאים כגון זכויות הפרט במדינת ישראל; זכויות הילד והחוק; חוקים וחוקי יסוד; חוק הגנת הפרטיות; איסור לשון הרע, הוצאת דיבה; חופש הביטוי; חופש הדת; אלימות מנקודת ראות משפטית-חברתית.

עולם המשפט לתלמידים מועבר לכיתות ה'-ז'. בחלק זה של התכנית התלמידים לומדים מושגים ראשוניים על מבנה המערכת המשפטית בארץ ומתנסים בדיון בדילמות חברתיות מעולמם שהפתרון להן מתבסס על סעיפים רלוונטיים מספרי החוק בארץ. הנושאים הנלמדים בחלק זה הם: הצורך בחוקים ובציות להם; מבנה החוק; הצגת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

הנושאים המודגשים בהיבט הפדגוגי: שילוב מושגים בנושא החוק, המשפט וכבוד האדם בתכנית הלימודים במקצועות השונים.

התכנית מועברת על ידי המחנכים, מדריכי החינוך החברתי ומשפטנים.

לפרטים ולהדרכה:

הגב' יהודית קרפ, ירושלים, טל': 02-6466566; האגף לחינוך יסודי, ירושלים, טל': 02-5603800

8. התכנית "תקשורת לא אלימה"

פותחה בידי ד"ר מרשאל רוזנברג ופועלת כתכנית בינלאומית ב-30 מדינות בעולם. התכנית בארץ מופעלת על ידי "עמותת חינוך לאיכות חיים", "Education For Life", בשיתוף שפ"י.

הרציונל

על פי גישת התכנית מפתחים חברי קהילת בית הספר (המורים, התלמידים וההורים) כישורי תקשורת ויכולת הקשבה אמפתית - ללא שיפוט, האשמה ואיום. התכנית מתבססת על מודל מובנה וקל ללימוד ולהפנמה, המאפשר תיאור עובדות והבעת רגשות, צרכים ובקשות בשפה ברורה, חיובית ואסרטיבית.

על התכנית

באמצעות השימוש בשפת התקשורת הלא אלימה ("שפת הג'ירף", בניגוד ל"שפת התן") אפשר לפתור קונפליקטים ואי הבנות וליישב סכסוכים בדרכים סובלניות ומקרבות. התכנית כוללת השתלמות למורים, הנחיה ליישום בכיתות, הכשרת קבוצות תלמידים "שוחרי שלום", סדנאות משותפות להורים, למורים ולתלמידים, וכן חומרי עזר לקריאה, לצפייה, להאזנה ולתרגול ומופעי תיאטרון ובובות כפפה. התכנית מותאמת להפעלה גם בגני ילדים.

לפרטים ולהדרכה:

"עמותת חינוך לאיכות חיים" - "Education For Life", טל': 050-586048;

משרד החינוך, שפ"י, היחידה למניעת אלימות, המנחה הארצית מירי שפירא, ירושלים, טל': 02-5602064 ו- 02-5603235/6.

9. תכניות גישור

פותחו בידי מרכזים שונים בעולם. בארץ פותח מודל עבודה בבתי הספר בידי השירות הפסיכולוגי-יעוצי (שפ"י).

הרציונל

הגישור הוא דרך לפתרון קונפליקטים בעזרת צד שלישי, על ידי הידברות, הבנה והסכמה הדדית. מטרתו ללמד תלמידים להשכין שלום במקום שיש קונפליקטים.

על פי גישת הגישור מתערב צד שלישי, בלתי תלוי, המסייע לצדדים להגיע להסכם מרצון. הגישור מבוסס על רצון חופשי של הצדדים המעורבים בקונפליקט. הגישור מספק פורום נייטרלי לצדדים להביע את עמדותיהם, את רגשותיהם ואת צורכיהם הייחודיים. את התהליך מנחה מגשר שעבר הכשרה. תפקידו להנחות את התהליך תוך שמירה על האינטרסים הלגיטימיים של הצדדים ולהימנע מהתערבות או מהשפעה ברמת התוכן של הקונפליקט.

המגשר מתערב ברמת היחסים שבין הצדדים ודואג ליצור את האווירה המתאימה להקשבה ולהידברות ולסייע לצדדים ליצור הסכם יעיל וישים, המקובל על שניהם.

בהבדל משיטות אחרות ליישוב סכסוכים הגישור מאפשר תוצאה של רווח לשני הצדדים (WIN-WIN) בפתרון על ידי עיצוב הסכם המאפשר מימוש מרבי של הצרכים הייחודיים של הצדדים.

על התכנית

- תהליך הגישור הוא תהליך מובנה, המורכב מכמה שלבים:
- פתיחה: הסבר על התהליך, הכללים והשגת המחויבות של הצדדים לשיתוף פעולה.
 - שלב ההקשבה לסיפור: השמעת העמדות הסובייקטיביות של הצדדים, תפיסתם את הסכסוך, אפשרות לפורקן רגשי והתחלת פיתוח ההקשבה ההדדית
 - זיהוי נושאים: זיהוי הנושאים והצרכים של כל אחד מהצדדים והתמקדות בבעיה המשותפת.
 - מציאת פתרון המקובל על שני הצדדים ויצירת הסכם.
- פותחו מודלים להטמעת הגישור במסגרת בית הספר ובמסגרת התערבות יישובית.

לפרטים ולהדרכה:

הייעוץ הבכיר במחוז ובמשרד החינוך, השירות הפסיכולוגי-יעוצי (שפ"י), ירושלים, טל': 02-5602064.

10. התכנית "משא ומתן לצעירים"

פותחה בידי יונה שמיר ומוסד "נאמן-הטכניון, על בסיס תכנית בנושא משא ומתן של בית הספר למשפטים באוניברסיטת הרווארד. התכנית מופעלת על ידי היחידה לדמוקרטיה ולדו-קיום במזכירות הפדגוגית בשיתוף עם שפי".

הרציונל

התכנית מציגה גישה, כישורים וכלים לניהול משא ומתן, להתמודדות עם מציאות בלתי רצויה ולניהול קונפליקטים ללא אלימות. התלמידים לומדים בתכנית זו שיעיל יותר לשאת ולתת מאשר להתעמת, שניתן להגן על האינטרסים האישיים ביעילות רבה יותר כאשר מגלים אמפתיה לאינטרסים של הצד השני ושכאשר תוצאה של משא ומתן עונה במידה שווה גם על הצרכים ועל האינטרסים של הצד השני ערכה רב יותר מ"ניצחון" חד צדדי, שהוא לרוב קצר מועד.

על התכנית

בתכנית מערך מובנה של תרגילים המקנים לתלמידים מיומנויות וכלים לניהול משא ומתן. מפותחים נושאים כגון מהו משא ומתן, תחרות מול שיתוף פעולה, גישת ה-win-win, עקרונות היסוד במשא ומתן, תקשורת אפקטיבית, הבחנה בין עמדות לצרכים, התמודדות עם רגשות ועוד.

לפרטים ולהדרכה:

יעל בן עמי, טל': 09-8996619; איילת ירון, טל': 04-8353607.

11. התכנית "מנהיגות צעירה - מתמודדים עם האלימות!"

פותחה בידי משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, האגף לחינוך יסודי, המחלקה לחינוך לחיים בחברה (חינוך חברתי), בשיתוף עם שפ"י ועם גף קליטת עלייה.

הרציונל

התכנית מפגישה באופן קבוע בין תלמידים משכונות וממגזרים שונים - דתיים-חילוניים, יהודים - ערבים וכו' - ומאפשרת להם, בעזרת הנחיה רצופה, לפתח את כישוריהם המנהיגותיים, תוך הובלת תהליך בית ספרי למניעת אלימות.

על התכנית

התכנית מאתגרת את הילדים לקחת אחריות ולפעול בסביבתם לפיתוח אקלים בית ספרי המתבסס על ערכים דמוקרטיים-הומניסטיים ומונע אלימות. היא מעודדת את השותפים לתרום לטיפול הנורמה של מעורבות בחברה ושל לקיחת אחריות של כלל התלמידים בהווה החינוכית-חברתית בתוך בית ספרם ומחוצה לו.

התכנית מאפשרת לתלמידים להתנסות בתפקידי מנהיג/ מונהג ותורמת לצמיחתם כאזרחים מעורבים ואכפתיים, העושים למען הפחתת האלימות. כל זאת בהדרכה ובלייווי של קבוצת הרכזים והמדריכות המחזקים את ההליכים בבית הספר.

אלה הנושאים המודגשים בתכנית: תופעת האלימות, איתור צרכים, ניהול משא ומתן, קבלת החלטות, הצגת ממצאים, בניית תכנית, אחריות, תיעוד, דרכי הערכה ובקרה.

לפרטים ולהדרכה:

משרד החינוך, ירושלים, המינהל הפדגוגי, האגף לחינוך יסודי, המחלקה לחינוך לחיים בחברה, טל': 02-5603264.

12. "שיפור איכות כוללת" (T.Q.S)

פותחה בידי רחל ציילר, בית הספר שיפמן, טירת הכרמל.

הרציונל

התכנית מבוססת על יצירת אווירה ומנהיגות מאתגרת ויוצרת בקרב תלמידי בית-הספר. התלמידים נתפסים כ"ספקים" ולא רק כ"לקוחות" במערכת הבית-ספרית. הדגש מושם על הפיכת התלמידים לכוח מניע במערכת.

על התכנית

התכנית מתמקדת בהקמת קבוצות איכות מקרב התלמידים שתפקידן להביא לשיפור איכותי כולל בקרב תלמידי בית הספר. התהליך ממוקד ומכוון להכשרת התלמידים למנהיגות ולהנעה מתמדת לשיפור האיכות הסביבתית.

התלמידים מערבים מורים, הורים ואת הנהלת בית-הספר כשותפים בתהליכי השיפור. הנחיות הצוות החינוכי ותקנון בית הספר משמשים בסיס לשיפור.

התכנית מציבה דרך שיטתית ועקבית ליצירת תהליך שיפור הבנוי מכמה שלבים: איסוף נתונים ואיתור תקלות לשם לימוד על מקור הבעיות, ניתוח הנתונים והגדרת השינוי, בניית תכנית מתקנת, הפעלתה, מדידתה, הערכתה ודיווח עליה. קבוצות האיכות פועלות בתחומים כגון מניעת אלימות, שמירת רכוש, סיוע לזולת ועוד.

לפרטים ולהדרכה:

רחל ציילר, בית-הספר התיכון שיפמן בטירת הכרמל, טל': 04-8576127;

שפ"י, היחידה למניעת אלימות, טל': 02-5602064.

13. התכנית "חברת הילדים הדמוקרטית"

פותחה בידי היחידה לאקטואליה ולהפעלות במטח.

הרציונל

התכנית מטילה על התלמידים את האחריות לניהול חייהם החברתיים, לרבות היחסים בינם לבין עצמם. כך היא מטפחת בקרבם את תחושת האחריות האישית לגורל המסגרות החברתיות שהם משתייכים אליהן ומטמיעה בהם את הערכים של כבוד הזולת ושל כיבוד כללי המשחק הדמוקרטי.

הקו המנחה את התכנית הוא שצוות המורים מגדיר גבולות לאחריותם המלאה של התלמידים ובתוך גבולות אלה מוקמות שלוש הרשויות, ביניהן הרשות "השופטת", האחראית על שמירת הסדר הציבורי ופועלת על-פי תקנון חברת הילדים. צוותי הבירור-השיפוט מוסמכים גם להפעיל מטלות חינוכיות שתעזורנה לפוגעים לעמוד על נזקי פגיעתם ולנפגעים להאמין ביכולת החברה להגן על אזרחיה שומרי החוק.

על התכנית

אלה הנושאים המודגשים בתכנית:

א. מהותו ותפקודו של החוק - תקנון חברת הילדים;

ב. דרכי אכיפה ופעולות של ועדות בירור בבית הספר;

ג. תחומי סמכות ואחריות לתלמידים.

תכנית זאת הופעלה בחמש השנים האחרונות בכ-35 בתי ספר ברחבי הארץ. מרבית המנהלים מדווחים על ירידה משמעותית ביותר ברמת האלימות בבית הספר. התכנית אינה מתייחסת לאלימות כאל תופעה ייחודית, אלא מטפלת בכל הוויית החיים של התלמיד בבית הספר, ומתוך כך, בהפעלה ובהדרכה נכונות, האלימות יורדת.

יש לציין כי תקנון חברת הילדים נותן סמכויות אמיתיות לחברת הילדים והחלטותיהם מחייבות את כלל התלמידים. כלומר, ועדות הבירור אינן "ועדות גישור" או ועדות משכינות שלום שאינן בהכרח מחייבות את התלמידים אלא הן מחייבות ומשמשות גורם הרתעה.

התכנית פועלת בבתי ספר "רגילים", לא דמוקרטיים ולא פתוחים, והיא מתאימה לכל בית ספר שאוכלוסיית חדר המורים שלו מוכנה ולהתנסות בתהליך חינוכי מרתק של "הגבלת הכוח" של המבוגרים ולשתף פעולה ולתת אחריות לתלמידים.

בשנת התשס"א תופעל התכנית בכ-30 בתי ספר במסגרת התכנית "בית ספר חווה דמוקרטיה".

לפרטים ולהדרכה:

היחידה לאקטואליה ולהפעלות במט"ח, טל': 03-6460075, פקס' 03-6422619, רח' קלאוזנר 16, תל אביב, ת"ד 39513.

14. התכנית "נכון לעכשיו" - כלי להתמודדות עם אלימות

פותחה בידי היחידה לאקטואליה ולהפעלות במטח.

הרציונל

אלימות מתחילה במקום שבו אין מכבדים את זכויותיו של הזולת. עובדה בסיסית זו נשכחת לעתים די קרובות בחברה הישראלית, שבה המתירנות ותרבות ה"מגיע לי" והעדר הריסון שולטות בכיפה. נוהגים לומר כי אין פתרון פלא להתמודדות עם בעיית האלימות. עם זאת, אין ויכוח על כך שבצד הפתרונות המעשיים שיש לנקוט חייבים לטפח את ההבנה כי גם במצבי מחלוקת ועימותים יש לכבד את הערכים של כל הצדדים המעורבים ולחפש פתרונות שייתנו ביטוי לערכים אלה.

היחידה לאקטואליה ולהפעלות במטח עוסקת בשילוב ערכים בתהליכי קבלת החלטות באמצעות מודל שפותח ביחידה: "השיפוט הערכי". היחידה מעמידה כלים ומכשירה מחנכים בבתי ספר ומדריכים בתנועות נוער לפתח בבני נוער את מיומנויות השיפוט הערכי. התכנית נועדה להקנות לתלמידים מיומנויות לביצוע תהליך קבלת החלטות משולב ערכים, אשר השאלה המרכזית המנחה אותו היא "באיזו חברה אני רוצה לחיות?".

על התכנית

בעזרת התכנית בית-הספר מצייד את התלמיד בכלי ממשי המאפשר לו לקבל הכרעות בדילמות ערכיות הנקשרות לחייו האישיים ולחברה הישראלית. לשם השגת יכולת שכזו התלמיד מפתח, באמצעות תכנית "השיפוט הערכי", את הפתיחות לשמיעת עמדות אחרות, את הרגישות לרגישויות הזולת ואת ההבנה שהתביעה לכיבוד זכויותיו יוצרת נורמה המחייבת אף אותו בכיבוד זכויות הזולת.

הכלי המרכזי של היחידה לפיתוח מיומנות השיפוט הערכי הוא "נכון לעכשיו" - מערכי הפעלה בסוגיות אקטואליות ערכיות. מערכי ההפעלה למחנכים ולמורים לאזרחות העוסקים באקטואליה יוצאים לאור 12 פעמים בשנה כבר 9 שנים. עד כה טופלו כ-220 נושאים שונים, והם מופצים למאות בתי ספר מנויים.

נושאים אקטואליים מגוונים נדונים בתכנית גם דרך אירועים אמיתיים ודמיוניים מעולמם הקרוב של התלמידים, מחייהם האישיים והחברתיים. בין הנושאים שהועלו לדיון: האם יש מקרי אלימות שמוצדק להגיב עליהם באלימות? אם נתקלנו בסכסוך אלים, האם עלינו להגיב? האם צריך לבדוק תלמידים בדיקות ביטחוניות, כדי למנוע מהם להכניס נשק לבית הספר? האם יש להגביל את הצפייה בסרטים אלימים? האם יש מעשי משובה שהם גם מעשים פסולים? האם יש לערב

את המשטרה בטיפול במקרי אלימות בבית הספר? האם אדם צריך לדווח - בכל מחיר - על
עוול אישי שנגרם לו?

לפרטים ולהדרכה:

מט"ח, תל אביב, טל': 03-6460075.

15. התכנית "כלים ליישום למידה ללקיחת אחריות אישית"

פותחה בידי מיכל אוחיון, עמותת "כליל".

הרציונל

התכנית מתמקדת בפיתוח אחריות אישית לפעול בחירות תוך ראיית צורכי העצמי, האחר והמטרה ולתרום לכל השלושה בלי לפגוע או להיפגע. ההנחה היא שיצירת "מאסה קריטית" של אנשים בעלי מודעות ללקיחת אחריות בחיי היום-יום, היוצרים מתוך בסיס משותף, תורמת לצמצום משמעותי באלימות, ויוצרת אקלים חברתי חיובי המאפשר חיי קהילה ולמידה פורים ומפרים. הנחה נוספת היא כי אפשר להתאמן בנשיאת אחריות.

על התכנית

אלה הנושאים המודגשים בתכנית: מונחים הקשורים באחריות אישית - אחריות לעצמי, אחריות לאחר, אחריות למטרה וחירות - משמעותם והנחיצות בהם; אמונות, תפקידים ותוויות, כיצד הם משפיעים על החלטות ועל פעולות בחיי היום-יום; כלים ביצירת אחריות אישית; הטמעת הערך "אחריות אישית" בסיפורת ובאקטואליה.

התכנית מופעלת בכמה רמות: לתלמידים, למורים, להורים וליישוב. היא מלווה בספר "לקחת אחריות", המתעד את תהליך העבודה ומכיל מאמרים ו"ארגז כלים" המותאם לתלמיד, למורה ולהורה ברמת הפרט והכלל.

לפרטים ולהדרכה:

עמותת "כליל", המנחות מיכל אוחיון וענת הז, טל': 052-526610 ; 09-9508712

16. "מעגל הקסם" - תכנית התפתחותית לגדילה אישית וחברתית לילדי הגן

פותחה בידי ביל ג'רלדין, בסל הרולד, פלומרס איבדלי. עיבוד ועריכה: שושנה קדרון ועליזה גור.

הרציונל

התכנית עוסקת בקידום ובפיתוח עולמו הרגשי של הילד ויחסיו החברתיים. התכנית מסייעת במניעת אלימות, ומיועדת לילדי הגן והכיתות הנמוכות של בתי הספר. על התכנית אלה הנושאים המודגשים בתכנית: מודעות להבעת רגשות, שליטה, יחסים בין-אישיים, אינטראקציה חיובית, נטילת אחריות. במהלך הפגישות הילדים מתנסים בקבלה, בהקשבה, במיקוד הרגשות ובלקיחת אחריות.

התכנית מלווה במדריך כתוב.

לפרטים ולהדרכה:

השירות הפסיכולוגי-הייעוצי (שפ"י), טל': 02-5602064.

17. "דוסו" - תכנית התפתחותית רגשית חברתית

פותחה בידי ד"ר דימי מאייר מארצות הברית. ההתאמה לילדים בארץ נעשתה על ידי נורית שטיינברג ונירה אשל משפ"י.

הרציונל

זוהי תכנית לפיתוח הבנת העצמי והבנת הזולת, להקניית כישורי חיים ולפיתוח חוסן נפשי. התכנית מיועדת לגילאי 4-8.

על התכנית

דרך הביצוע של התכנית: בובת כפפה ("דוסו") מעבירה באמצעות הגננת את מערכי התכנית: פיתוח הבנת העצמי, פיתוח הבנת הזולת, פיתוח הבנת אפשרות הבחירה וקבלת החלטות ומניעת התעללות.

התכנית מלווה בבובות, בשירים, בקלטות ובספרים.

לפרטים ולהדרכה:

משרד החינוך, ירושלים, שפ"י, טל': 02-5602064.

18. "לומדים לשמור על עצמנו" - תכנית מניעתית לפי גישת "דוסו"

פותחה בידי ק' בירד ומ' קייל. תרגום, עיבוד ועריכה: נורית שטרנברג ונירה אשל.

הרציונל

זוהי תכנית לרכישת מיומנויות וכישורים של שמירה עצמית ומיומנויות תקשורת. התכנית מיועדת לילדי הגן ולתלמידי כיתות א'-ב'.

על התכנית

התכנית מתבצעת באמצעות מפגשים לימודיים המביאים סיפורים ומצבים שמוצגות בהם בעיות "אמת" מן החיים. התכנית היא אחד הפיתוחים של תכנית "דוסו". באמצעות דמותו של דוסו מועברת גישה המפתחת כבוד עצמי ומודעות לגוף ומעוררת מודעות למגעים בלתי רצויים.

התכנית מלווה באוגדן הדרכה בהוצאת האגף לחינוך קדם יסודי, בשיתוף עם השירות הפסיכולוגי-הייעוצי ועם המינהל הפדגוגי במשרד החינוך.

לפרטים ולהדרכה:

השירות הפסיכולוגי-הייעוצי (שפ"י), טל': 02-5602064.

19. "יש לי פתרון" - ספר פעילויות: מדריך למורה ולגננת

פותח בידי מיכל אל-יגון ושלי נויברגר, פרויקט קידום חברות והסתגלות, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת תל-אביב.

הרציונל

התכנית נועדה לסייע למורה/לגננת בבניית תכנית טיפולית שתתמקד בתכנים הרגשיים, החברתיים וההתנהגותיים. התכנית מתמקדת בחיזוק כוחות ה"אני", בקידום שיתוף פעולה ובפתרון בעיות בנושאים האלה: התמודדות עם בדידות, התמודדות עם כישלון; התמודדות עם כעס, עם חריגות, עם אלימות ועם תוקפנות.

דרכי ביצוע התכנית

שלב א': מתבצעת הערכה מעצבת לאיתור צרכים ספציפיים כדי לבנות את התכנית לכלל הכיתה וליחידים בתוכה. ההערכה מתבצעת באמצעות תצפית/תלקיט.

שלב ב': הגננת/המורה, עובדת עם הגן/הכיתה או עם קבוצות המונות 4-6 ילדים (רגילים ובעלי צרכים מיוחדים).

אפשר לשלב את שלב א' עם שלב ב'.

לפרטים ולהדרכה:

מיכל אל-יגון ושלי נויברגר, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת תל-אביב, טל': 03-6407120.

20. "ללמוד לחיות ביחד" - תכנית למניעת אלימות בין פעוטות

פותחה בידי ליהי גת וחנה צור, האוניברסיטה העברית, תכנית "שוורץ".

הרציונל

התכנית נועדה לעורר את רגישותן של המחנכות למרכיבים החברתיים והרגשיים במסגרת החינוכית ולפתח אצלן מיומנויות התערבות במצבים חברתיים בין ילדים. התכנית מיועדת למחנכות לפעוטות.

על התכנית

התכנית מתבססת על הדרכת מחנכות בליווי סרטי הדרכה כהכשרה לעבודה במסגרת החינוכית.

לפרטים ולהדרכה:

ליהי גת וחנה צור, האוניברסיטה העברית בירושלים, "תכנית שוורץ", טל': 02-5882218.

21. "על ילדים, רגשות וחברים" - מדריך לגננת

פותח בידי נועה מנדלס, המינהל הפדגוגי, האגף לחינוך מיוחד, האגף לחינוך קדם-יסודי והאגף לתכניות לימודים במשרד החינוך, 1999.

הרציונל

המדריך מיועד לגננות ולאנשי חינוך העובדים עם ילדים בגיל הרך במסגרות רגילות, משלבות ומיוחדות.

על המדריך

המדריך עוסק בקשיי התנהגות של ילדים בגיל 3-6 ומתייחס לסיבות לקשיים אלו ולדרכי ההתמודדות עמם. המדריך מבוסס על תפיסת העולם החינוכית שלפיה הטיפול בקשיי התנהגות אינו נקודתי ויש צורך להתייחס אל הילד, אך גם אל הגורמים המשפיעים על הילד - מערכת הגן, הגננת והאינטראקציה שלה עם הילדים ועם קבוצת הילדים.

למדריך ארבעה חלקים:

החלק הראשון עוסק בגורמים המשפיעים על פיתוח קשיי התנהגות.

החלק השני עוסק באיתור ובהערכה של ילדים עם בעיות רגשיות ועם קשיי התנהגות, ובו כלים לאיסוף מידע על הילד ועל מערכת הגן, וכן קריטריונים להגדרת בעיות רגשיות בגיל הרך.

החלק השלישי מתאר סוגים שונים של קשיי התנהגות ומתייחס הן לסיבות והן לדרכי התערבות חינוכית. ההתערבות נעשית בילד האינדיווידואלי, אגב שילובו בקבוצת הילדים, תוך מתן חשיבות לתכנית הלימודים בגן שתאפשר לילד להשתלב למרות קשייו.

החלק הרביעי מציע משחקים ופעילויות שמטרתם לעודד התנהגות פרו-חברתית אצל ילדים, וכן פעילויות לשחרור מרץ ותוקפנות, משחקי דמיון מודרך, משחקי רגשות וטכניקת "פתרון בעיות" לפתרון סכסוכים בין ילדים.

לפרטים ולהדרכה:

האגף לחינוך קדם יסודי, תל אביב, טל': 03-6896009.

22. תכנית למניעת אלימות ולשוויון הזדמנויות לשני המינים, לגננות

ילדים בגיל שנתיים-שלוש

פוחה בידי אורה גולדהירש, פסיכולוגית התפתחותית, וליזה כנעני, עובדת סוציאלית, מצוות המחלקה לאוכלוסיות בעלות צרכים ייחודיים באגף לחינוך קדם-יסודי.

הרציונל

לגננת מקום מרכזי ומשפיע על ילדים בגן: גננת קשובה, רגישה וברורה בציפיותיה, המציבה גבולות תוך הבנת הילד וצרכיו, יוצרת תנאים שבהם הילדים יכולים להתמודד עם רגשות סוערים. תובנות עצמיות של גננות ויכולתן להבין את תחושותיהן, יחד עם הרחבת הידע שלהן על התפתחות ילדים, תעזורנה להן לפתח זמינות רגשית כלפי ילדים גם במצבים קשים.

על התכנית

באופן כולל יוצגו מקורות אפשריים לאלימות ודרכי התמודדות עם התנהגויות מקשות בגן.

הנושאים המודגשים בתכנית:

- התבונה של הגננת ליחסה לנושא השוויון בין המינים
- תפיסות של גננות והורים את ההבדלים בין המינים והשפעתן על הציפיות מהילדים ועל התנהגותם
- התפתחות תקינה, תוקפנות נורמטיבית והקשר ביניהן
- נקודות מבט שונות על מצבים (רשומון) - פרשנות של גננת, ילד, הורים
- תהליכי התפתחות חברתית רגשית
- תיווך רגשות ויצירת אקלים רגשי חברתי נוח בגן (עידוד מתן לגיטימציה לטעויות)
- הגננת כמודל, כדמות התקשרות משמעותית - חשיבותה לתלמיד ברכישת אמון וביטחון בסביבה
- זיהוי ילדים בסיכון לאלימות
- זיהוי ילדים בסיכון להתעללות, החוק וחובת הדיווח, הגופים המעורבים בקהילה
- תקשורת עם הורים.

לפרטים ולהדרכה:

אורה גולדהירש, טל': 050-908727.

קבוצה ב': תכניות המדגישות התערבות ממוקדת באלימות

1. ערכה לאבחון מאפיינים של אלימות בית ספרית

פותרה בידי ד"ר רחל ארהרד, שפ"י, היחידה למחקר ולפיתוח.

הרציונל

מתוך ראיית האבחון כשלב הכרחי בטיפול שיטתי בתופעה פותח ביחידת המחקר של שפ"י שאלון לאבחון האלימות בבית הספר. שאלון זה מבוסס על שאלון המחקר של משרד החינוך. השאלון מיועד לתלמידי בית הספר היסודי, חטיבת הביניים והחטיבה העליונה, והוא מספק מידע עדכני ומהימן על ממדי התופעה ועל היבטיה במערכת הבית-ספרית.

על הערכה

השאלון מורכב משלושה חלקים:

החלק הראשון עוסק באיתור סוגי האלימות השונים הקיימים בבית הספר כפי שהתלמידים מדווחים עליהם, על פי שש קטגוריות: אלימות מילולית, אלימות פיזית, גנבה וסחיטה, נשיאת נשק, פגיעה והטרדה מינית, התנהגות אלימה של מורים כלפי תלמידים.

החלק השני עוסק במיפוי התופעה: המקום שבו התרחשו האירועים האלימים שהתלמיד חווה בבית ספר; העיתוי, כלומר באיזה חלק של היום התרחשו אירועים אלימים; מאפייני הפוגעים, האם הם שייכים לבית הספר, מאיזו שכבה הם; תגובתו של התלמיד למעשה האלימות.

החלק השלישי עוסק באיתור גורמים מגבירים ובולמים אלימות בבית הספר. חלק זה עוסק בתיאור האווירה בבית הספר, בבדיקת התנהגויות א-סוציאליות שנמצאו במחקרים כמעודדות אלימות, בתפיסת התלמידים את המסוגלות של המורים להתמודד עם תופעת האלימות ובתחושת הביטחון של התלמיד בבית הספר.

בית הספר מקבל תמונת מצב של המתרחש בו בתחום האלימות בשכבות השונות, בכיתות השונות וכן בהשוואה למדד האלימות הארצי.

השאלון הוא רק שלב בכל תכנית ההתערבות הכוללת. על בסיס מסד הנתונים יגדיר בית הספר את תכנית העבודה, את הנושאים שהוא מבקש לשנות ואת השותפים שהוא מבקש לגייס לפעולה בנושא, ותיבנה תכנית עבודה, תכנית התערבות המותאמת לאבחון, ובתום השנה ייעשה איחון חוזר. הסקת מסקנות על בסיס מסד נתונים מאפשרת התערבות דיפרנציאלית המותאמת לכל בית ספר במקום תכנית אחת מקיפה לכולם.

לפרטים ולהדרכה:

הייעוץ הבכיר במחוז ובמשרד החינוך, שפ"י, גף תכניות סיוע, טל': 02-5603244.

2. התכנית "אני נגד אלימות" (אנ"א)

פותחה בידי מינהל החברה והנוער במשרד החינוך.

הרציונל

התכנית מיועדת לבני נוער בגיל 14-18 במערכת החינוך הפורמאלית והבלתי פורמאלית. התכנית מציגה גישה אינטגרטיבית לפיתוח יכולת הפרט לשליטה בסביבה הפיזית והחברתית שלו.

על התכנית

אלה הנושאים המודגשים בתכנית: הכרת מושגים; חוקים וערכים הקשורים לתופעת האלימות; הכרת הסיכונים וההשלכות של התנהגויות אלימות; זיהוי עמדות אישיות וגיבוש עמדות וערכים נגד התנהגות אלימה; הכרת התנהגויות חלופיות להתמודדות יעילה עם מצבי אלימות שונים; הכשרת התלמידים לתפקיד "שגרירים" בקהילה להפצת מסר נגד אלימות, לגיוס הקהילה ולארגון יזמות נגד התנהגות אלימה.

לפרטים ולהדרכה:

משרד החינוך, מינהל החברה והנוער, טל': 02-5603195.

3. התכנית "אקלים בית ספרי מונע אלימות"

תורגמה ופותחה בידי מינהל החברה והנוער במשרד החינוך על בסיס התכניות האלה:

Bullying at School - Dan Olweus-

Tackling Bullying in your school - Sonia Sharp and Peter K. Smith-

התכנית מופעלת על ידי מינהל החברה והנוער, בשיתוף שפ"י.

הרציונל

זוהי תכנית מערכתית וארוכת טווח המתמקדת ברמה הבית ספרית, ברמה הכיתתית וברמה האישית. התכנית מסייעת להבנות בבית הספר אקלים חברתי המאפשר תחושת מוגנות לכל הבאים בשעריו. התכנית הופעלה בהצלחה בכמה מדינות באירופה ובארה"ב. ממצאי מחקרים שבדקו את תוצאות הפעלתה מצביעים על ירידה של 50% בתופעות של הצקות והטרדות בשנתיים שלאחר הפעלת התכנית, על הפחתה ברורה של התנהגויות שליליות כמו ונדליזם, קטטות, גנבות, שתיינות ואי ביקור סדיר בבית הספר, על שיפור באקלים הבית-ספרי והכיתתי, על שיפור בסדר ובמשמעת, על שיפור בקשרים החברתיים, על עלייה בגישה החיובית כלפי בית הספר בכלל, וכן על הפחתה משמעותית בהופעת מקרים חדשים של הצקות והטרדות.

על התכנית

התכנית פועלת להפחתה של תופעות ההצקה והבריונות (Bullying), לקביעת נורמות להתנהגות מקובלת וגבולות להתנהגות לא רצויה, לקביעת סנקציות ברורות ומפורטות להתנהגות לא מקובלת ולאכיפה עקבית וברורה של המדיניות שפותחה על ידי הצוות החינוכי. התכנית פועלת גם למעורבות הורים וגורמים משמעותיים בקהילה.

לפרטים ולהדרכה:

משרד החינוך, מינהל החברה והנוער, טל': 02-5603126.

4. "בית ספר לא אלים" - התמודדות בית הספר עם אלימות, הצעה להשתלמות מוסדית

פותחה בידי אריה רוקח, שפ"י, היחידה למניעת אלימות במשרד החינוך.

הרציונל

התכנית המוצעת מסייעת לצוות בית הספר להבין את הגורמים הייחודיים בבית הספר ובקהילה המגבירים את האלימות ולהתאים על סמך הבנה זו תכנית התערבות לבית הספר. בבסיס התכנית התפיסה שאלימות, אף כי אינה ניתנת להכחדה, ניתנת להפחתה משמעותית באופן שלא תסכן עוד תלמידים ותאפשר לבית הספר לפעול ביעילות.

התכנית מציעה תהליך התערבות ברמת הפרט, בית הספר והקהילה.

על התכנית

אלה הנושאים המודגשים בתכנית: גורמים לאלימות; טיפול בילד התוקפן במסגרת בית הספר; פיתוח שליטה עצמית להפחתת אלימות; שיפור אקלים בית הספר; יצירת נורמות המפחיתות אלימות; התמודדות מערכת החינוך עם אירוע חריג של אלימות; בעיות משמעת בכיתה; גיוס גורמים בבית הספר ובקהילה לבניית תכנית התערבות בית ספרית; התקנון - עקרונות בנייתו ואכיפתו; התקשורת ואלימות; האלימות והחוק; הצעת תכנית קהילתית למניעת אלימות; "ארגז כלים יצירתי" להתמודדות עם אלימות ועוד.

כחומר עזר מוצעים שני הספרים האלה:

- התמודדות בית הספר מול האלימות, משרד החינוך, השירות הפסיכולוגי-הייעוצי, ירושלים, התשנ"ה

- בית ספר לא אלים, שיקולי דעת למניעה והתמודדות באלימות בבית הספר, הצעה להשתלמות מוסדית, אריה רוקח, משרד החינוך, השירות הפסיכולוגי-הייעוצי, ירושלים, התשנ"ה.

בספרים מוצגים מאמרים תיאורטיים, מודלים להתערבות, תיאור התמודדותם של בתי ספר שונים בנושא והצעות להשתלמות לצוות החינוכי.

לפרטים ולהדרכה:

משרד החינוך, שפ"י, היחידה למניעת אלימות, טל': 02-5602064.

5. התכנית "מוגנות (Safety) ואחריותיות (Accountability)"

פותחה בידי ד"ר רות פליסהואר וד"ר ויקי לוי, עמותת ש"י.

הרציונל

זוהי תכנית מערכתית הממוקדת בצוות בית הספר כמפתח תחושה של מוגנות וביטחון. ההנחה העומדת ביסוד התכנית היא שלכל ילד ולכל מבוגר זכות בסיסית להרגיש בטוח ומוגן ועל צוות בית הספר מוטלת האחריות ליצור שגרות ברורות, גבולות ונהלים ברורים. על ידי עבודה עם הצוות כדי ליצור מערכת עקבית של גבולות, שגרות, סנקציות ומדיניות אחידה לכול אפשר להגיע לתחושת מוגנות בבית הספר.

על התכנית

צוות בית הספר לומד מודל לפיתוח "שפה משותפת", המעבירה מסרים אחידים לילדים. "שפה" זו כוללת מערך תגובות ודרכי התמודדות עם בעיות התנהגות, עם תופעות אלימות, עם התפרצויות זעם, עם בריחות וכד'. מושם דגש על הבנת הרקע להתנהגות האלימה ועל בחירה של דרכי תגובה המושתתות על ארבעה סוגי זיהוי: זיהוי הנסיבות שהתנהגות האלימה מופיעה בהן; זיהוי הסיבות להתנהגות האלימה ושיקופן לילד; זיהוי הרווח המשני לילד מהתנהגותו; זיהוי סימנים מוקדמים להתנהגות האלימה, שיקופם לילד וקישורם לרגש. לאחר הבנת הרקע להתנהגות האלימה מופעלת תכנית התערבות. בכיתות מופעלות גם תכניות לעיצוב התנהגות וללימוד התנהגויות המקובלות בכיתה, תוך העברת האחריות על ההתנהגות לתלמידים באמצעות חוזה אישי עם כל תלמידי הכיתה.

העבודה נעשית בצוות הבונה יחד את מטרות בית הספר, את הגבולות שאין לעבור, את הנהלים ואת חיי השגרה של בית הספר. אחד העקרונות הבסיסיים הוא שאין כל סובלנות כלפי התנהגות אלימה.

התכנית מופעלת בכל הארץ, ואף נוסתה והשיגה תוצאות חיוביות.

לפרטים ולהדרכה:

פנייה ישירה לעמותת ש"י, טל': 02-6415144, או למשרד החינוך, שפ"י, היחידה למניעת אלימות, טל': 02-5602064.

6. התכנית "בית-הספר הבטוח" - היחידה לשיטור קהילתי

פותחה בידי משטרת ישראל, היחידה לשיטור קהילתי, ומופעלת בבתי הספר בשילוב עם תכניות המניעה של שפ"י.

הרציונל

התכנית מציגה מודל קהילתי למניעת פשיעה ועבריינות במוסדות החינוך. התכנית פועלת להגברת ביטחונו האישי של התלמיד בעת שהותו בבית הספר או בדרכו לשם; זאת באמצעות יצירת אקלים ותרבות בית ספרית הדוחים פשיעה ועבריינות.

על התכנית

התכנית מתמקדת במניעת עבריינות בארבעה תחומים עיקריים:

- מניעת אלימות פיזית ומילולית
 - מניעת שימוש לרעה בסמים ובאלכוהול וסחר בהם
 - מניעת קרבנות של תאונות דרכים
 - מניעת קרבנות ועברות אחרות (רכוש וכו').
- התכנית משלבת את ההיבטים החוקיים והמשטריים בתכניות המניעה המופעלות בבתי הספר, ומעודדת יזמות כגון תערוכה של עבודות, מופעים, ערבי הורים וכד'.
- תכניות המניעה מופעלות על ידי מורים ויועצים, בשיתוף אנשי משטרה וגורמים נוספים בקהילה. אנשי המשטרה משתלבים בפרקים העוסקים במידע המשטרי ובחוק ובאכיפתו.

לפרטים ולהדרכה:

אבי שופר, משטרת ישראל, טל': 052-578895, היחידה לשיטור קהילתי, בשילוב עם משרד החינוך, שפ"י, טל': 02-5602064, ומינהל החברה והנוער, טל': 02-5603195.

7. התכנית "התמודדות ומניעת אלימות"

פותחה בידי משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, האגף לחינוך יסודי, המחלקה לחינוך לחיים בחברה (חינוך חברתי).

הרציונל

התכנית המוצעת היא תהליך המכשיר מורים להתמודד עם אלימות תוך התייחסות לתוקף, לקרבן האלימות ולסביבת בית הספר. התכנית מדגישה ארבעה מרכיבים:

1. פיתוח האקלים הבית-ספרי על-ידי יצירת אווירה חיובית בין הגורמים השונים בבית הספר.
2. פיתוח יכולות לעידוד התנהגויות פרו-חברתיות בבית הספר.
3. העמדת גבולות ברורים להתנהגויות לא מקובלות בבית הספר תוך בניית מערך ברור של סנקציות שאינן עוינות במקרים של הפרת גבולות (לשם כך נדרשים פיקוח ומעקב מתמיד של הצוות במוקדי האלימות בבית ספר והדגשת תפקיד המורה כבעל סמכות האחראי לא רק על המצב הלימודי של התלמיד אלא גם על הצד החברתי).
4. פיתוח אחריות כוללת ותלות הדדית בין התלמידים.

על התכנית

התכנית עוסקת בהכשרת צוותי מורים, הורים ותלמידים לזהות את בעיית האלימות, לנתח אותה ולתכנן תכנית התערבות מתאימה. לאחר איסוף נתונים על מוקדי האלימות ועל ממדיה הצוות בונה תכנית התערבות כוללת, המתייחסת לשלושת המרכיבים של אירוע אלימות: תוקף, קרבן וסיבה/סביבה (סיטואציה).

מושם דגש רב על אחדות כל השותפים - מורים, תלמידים, הורים - להפחתת האלימות בתהליך ליווי ובקרה רציף.

לתכנית ערך חינוכי מוסף לבית הספר:

- * התכנית מעבירה מסר אופטימי שאפשר לשנות התנהגות.
- * התכנית מחנכת להפנמת הרגלי התנהגות מקובלים בחברה.
- * התכנית מחנכת לפיתוח מערכות היחסים בבית הספר ולצמצום תחושת הניכור בתוך המערכת הבית-ספרית.
- * התכנית משאירה את האחריות על כלל הגורמים בקהילת בית הספר.

לפרטים ולהדרכה:

משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, האגף לחינוך יסודי, המחלקה לחינוך לחיים בחברה, טל': 02-5603800.

8. תכנית לטיפול היחס לבעלי חיים כאמצעי למניעת אלימות

פותחה בידי ריקי בצרי, שפ"י, היחידה למניעת אלימות ואגודת S.O.S. חיות.

הרציונל

התכנית מכוונת לתלמידים בבית-הספר היסודי ובחטיבת הביניים (כולל חינוך מיוחד). היא מתמקדת בקשר בין ילדים לבעלי חיים. ההנחה העומדת בבסיסה היא שאי-רגישות או אדישות לסבלם של בעלי חיים מנבאות התייחסות אדישה לסבלם של בני אדם.

על התכנית

התכנית כוללת מערכי שיעור מובנים העוסקים בנושאים האלה: בירור מושג האלימות; מניעים לאלימות; התייחסות לחוקים המגנים על בעלי חיים והשוואתם לחוקים המגנים על זכויות הילד; פיתוח רגישות לצורכי הזולת; פיתוח כישורי התקשרות והתמודדות עם דילמות מוסריות הקשורות לבעלי חיים ולערכי מוסר באופן כללי.

התכנית כוללת שאלון אבחון הבדק עמדות של תלמידים כלפי בעלי חיים. באמצעות השאלון אפשר לאתר ילדים הפוגעים בבעלי חיים ולהפנותם לטיפול פרטני.

לפרטים ולהדרכה:

משרד החינוך, שפ"י, היחידה למניעת אלימות, טל': 02-5602064, ואגודת S.O.S. חיות, טל': 03-7441010.

9. תכנית לטיפול בתוקפנות באמצעות ספרותרפיה

פוחה בדי ד"ר ציפורה שכטמן ורחל נחשון.

הרציונל

התכנית מיועדת להתערבות מונעת וטיפולית. הספרותרפיה משמשת להרחבת המודעות העצמית. תהליך ההבהרה מאפשר עימות פנימי המוביל לרצון להשתנות ובעקבותיו מתרחש תהליך של אימון וסיוע בפתרון בעיות. התכנית מיועדת לטווח גילאים רחב, החל מגן הילדים וכלה בחטיבת הביניים.

על התכנית

התכנית מבוססת על סדרה של סיפורים, שירים, סרטים ותמונות העוסקים ברגשות מרכזיים כגון כעס, קנאה, תסכול, אכזבה, שעמום ועוד, המובילים לתגובה תוקפנית. התהליך הטיפולי הוא שילוב של ספרותרפיה ותהליכי הבהרה.

לפרטים ולהדרכה:

ד"ר ציפורה שכטמן, החוג לחינוך, אוני' חיפה, טל': 04-8249722.

10. מדריכים לטיפול בבעיות משמעת ואלימות

פותחו בידי אליעזר יריב, פסיכולוג חינוכי.

הרציונל

בעיות אלימות ובעיות משמעת הן לעתים תוצאה של יחסי גומלין בסיטואציה שבה מתרחש האירוע בין הקבוצה והנורמות שלה ובין אישיותם של האנשים המעורבים. ראייה זו מציגה גישה אקולוגית לטיפול בבעיות המתעוררות.

על התכנית

אלה הנושאים המודגשים בתכנית: בעיות משמעת ואלימות בבית הספר; משולש הגורמים: הסיטואציה, הסביבה הפיזית והארגונית של בית הספר, הקבוצה והנורמות שלה; אקלים הכיתה; אישיות התלמיד; טמפרמנט והפרעת קשב; ליקוי למידה ובעיות התנהגות; שליטה עצמית; יחסי מורים-תלמידים; התערבות לאחר אירוע; ארגז כלים לבעיות שכיחות; אמצעי טיפול בהפרעות התנהגות; שיחת משמעת ועוד.

מוצעים שני מדריכים:

- "שיחת משמעת", מודל לדורשי אפקטיבי במצבי קונפליקט בכיתה, 1996, הוצאת רכס
 - "שקט בכיתה, בבקשה", מדריך לטיפול בבעיות משמעת ואלימות, 1999, הוצאת רכס.
- המדריכים מציגים מודל עבודה, דוגמאות לניתוח וכלים להתמודדות עם תופעות אלה בבית הספר הן ברמת הפרט והן ברמת הכיתה.

לפרטים ולהדרכה:

אליעזר יריב, טל': 04-9580323, רח' הפרחים י"א, כרמיאל.

קבוצה ג': תכניות המדגישות התערבות ממוקדת באלימות מינית

1. ביבליוגרפיה מוערת בנושא ההתמודדות עם קרבנות ועם תוקפנות

פותחה בידי שפ"י, היחידה למניעת התעללות בילדים במשרד החינוך, בשיתוף עם הג'וינט, עמותת "אשלים" (התכנית בתהליך הפקה).

הרציונל

הספר מכיל מאגר מידע מוער של חומרים ספרותיים.

ההנחה היא כי נגיעה באמצעות תכנים ספרותיים בנושאים המעוררים בדרך כלל רגשות קשים מקלה על הנגישות לנושאים אלה ואף על ההתמודדות עמם. תלמידים ואף מורים יגלו יותר נכונות לדון בנושאים של פגיעות פיזיות, רגשיות ומיניות הן מזווית הראייה של הקרבן והן מזו של התוקף דרך תכנים ספרותיים.

על הספר

הספר כולל יצירות ספרותיות העוסקות בנושאים הקשורים לקרבנות ולתוקפנות. כל יצירה מלווה בהערות המפרטות בקצרה את הנושאים המרכזיים שהיא עוסקת בהם ואת אוכלוסיות היעד שמומלץ לעבוד עמן באמצעות היצירה.

לחלק מהיצירות מצורפות הדרכה לעבודה ביבליותרפית והצעה למערך שיעור.

לפרטים ולהדרכה:

משרד החינוך, השירות הפסיכולוגי-הייעוצי, היחידה למניעת התעללות בילדים, טל':

02-5603234

2. התכנית "התבגרות מכבדת ומכובדת" - למניעת אלימות בחברות ובזוגיות

פותחה בידי מלכה גניחובסקי, מנהלת המרכז לטיפול ולמניעת אלימות במשפחה, ירושלים; חוה ברנע, ראש היחידה לחינוך מיני ולחינוך לחיי משפחה; אריה רוקח, ראש היחידה למניעת אלימות, שפ"י, ושוש צימרמן, ראש היחידה למניעת התעללות בילדים, שפ"י.

הרציונל

התכנית יוצאת מתוך ההנחה שכדי למנוע אלימות בחברות ובזוגיות יש להתייחס לכל קשת המאפיינים של היחסים בין המינים, החל במאפייני חברות וזוגיות בונה, שיש לעודד ולפתח, וכלה במאפייני זוגיות אלימה והרסנית, שיש לטפל בהם כדי להכחידם. התכנית מיועדת לתלמידי החטיבה העליונה.

על התכנית

בתכנית מודגשים נושאים כגון אהבה, חברות ואינטימיות; תקשורת בין-אישית מקדמת ומעכבת; משפחה; שליטה בביטויי כעס; זיהוי "נורות אדומות" במערכת היחסים בין המינים; אני והזולת - פיתוח תפיסת הזולת כסובייקט; אלימות בחברות ובזוגיות. בכל הנושאים האלה ניתן לתלמידים מידע, והם מתאמנים בפיתוח כישורים שונים.

התלמידים מוזמנים לבחון את עמדותיהם, את ערכיהם ואת הסטריאוטיפים שלהם בנוגע לגבריות, לנשיות, לאלימות וליחסים בין המינים.

התכנית הומלצה על ידי הוועדה הבין-משרדית לטיפול בבעיית האלימות במשפחה ואומצה על ידי ממשלת ישראל כחלק ממערך טיפול כולל בבעיית האלימות במשפחה בארץ.

לפרטים ולהדרכה:

השירות הפסיכולוגי-היעוצי, גף תכניות סיוע למניעה, טל': 02-5603235.

3. מדריך להתמודדות מערכת החינוך בעקבות מעורבות תלמידים בפגיעה מינית)

פותח בידי השירות הפסיכולוגי-הייעוצי, היחידה לחינוך מיני ולחינוך לחיי משפחה והיחידה למניעת התעללות בילדים במשרד החינוך.

הרציונל

אירועי פגיעה מינית מעוררים בדרך כלל רגשות מורכבים ובעוצמות גבוהות. כשפגיעה מינית מתרחשת בתוך מערכת בית הספר מתפתח מצב משבר ולחץ. אנשי הצוות, התלמידים וההורים מגיבים בתחושות חרדה ובלבול. כדי לטפל נכונה בנפגע, בפוגע, בכלל התלמידים ובקהילה צוות בית הספר חייב להחזיר לעצמו את תחושת השליטה, להעביר מסרים ברורים ולטפל בזמנית במוקדים אחדים.

המדריך מספק הנחיות להתערבות במצבים מעין אלה. באמצעות הנחיות אלה הוא מאפשר למערכת להחזיר לעצמה את תחושת השליטה. המדריך מספק הנחיות להתערבות מערכתית במקרה של מעורבות תלמידים בפגיעה מינית, ומקנה מידע על תגובות התמודדות יעילות במצבים מעין אלה.

על התכנית

אלה הנושאים המודגשים בתכנית: היבטים כלליים ומערכתיים של תופעת הפגיעה המינית; תגובות צפויות של המערכת בעקבות גילוי של פגיעה מינית; תהליך ההיערכות וההתערבות בעקבות אירוע שבו מעורבים תלמידים בפגיעה: כינוס צוות מוביל, יידוע גורמי חוץ, זיהוי מעגלי הפגיעה ואבחונם, הכנת צוות בית הספר, הכשרת המורים, הנחיה בכיתות; דגמים מומלצים להתערבות של צוות בית הספר במעגלים השונים; מערך הפעלות; רשימת גופים מסייעים.

לפרטים ולהדרכה:

משרד החינוך, השירות הפסיכולוגי-הייעוצי, היחידה לחינוך מיני ולחינוך לחיי משפחה והיחידה למניעת התעללות בילדים, טל': 02-5603244.

4. תכנית למניעת פגיעה מינית בחינוך המיוחד

פותחה בידי שוש צימרמן ולילי גורן, שפ"י, משרד החינוך.

הרציונל

אוכלוסיית התלמידים בעלי הצרכים המיוחדים נמצאת בסיכון גבוה לפגיעה ולניצול. פגיעותם הרבה של תלמידים אלה מחייבת אותנו לחשוב על דרכים לחזק אותם ולהקנות להם כישורים שיסייעו להם להתמודד טוב יותר במצבים המסכנים את שלומם הפיזי והנפשי. העצמתו של התלמיד בעל הצרכים המיוחדים היא אחת הדרכים להתמודד עם תופעת הניצול והפגיעה.

על התכנית

אלה הנושאים המודגשים בתכנית: עקרונות של תכניות למניעת פגיעה והתמודדות עם קרבנות, ביקורת על תכניות אלה; קשיים התפתחותיים המעכבים קליטת מסרי מניעה באוכלוסיית תלמידים בעלי פיגור קל; הדגמה של תכנית שהועברה לקבוצת מתבגרות בעלות פיגור קל שכללה את הנושאים האלה: נגיעות נעימות ולא נעימות, זיהוי רגשות, זיהוי מוקדי סכנה, אבחנה בין סוד טוב לסוד רע, מסר של חוסר אשמה, איך לבחור איש אמון, נגיעה לא טובה על ידי איש שנותנים בו אמון מלא.

לפרטים ולהדרכה:

היחידה למניעת התעללות בילדים, שפ"י, משרד החינוך, טל': 02-5603234

5. חוברת הדרכה לאיתור ילדים בסיכון

פותחה בידי נירית קוצ'יק, בהוצאה משותפת של "אשלים", משרד החינוך ומשרד הרווחה.

הרציונל

בעשורים האחרונים אנו נחשפים יותר ויותר לתופעת הפגיעה בילדים - פגיעה מינית, פיזית ונפשית והזנחה. לפגיעה השלכות נפשיות וגופניות קשות, קצרות טווח וארוכות טווח. אנשי המקצוע בכלל ואנשי צוותי החינוך בפרט חייבים ללמוד לאתר את הילדים הפגועים כדי שאפשר יהיה להפסיק את הפגיעה בהם ולהושיט להם עזרה. לימוד הנושא והסימנים המזהים של ילדים פגועים כרוך בקושי רגשי רב. הקושי מקורו בהדהוד הפנימי שנושא הפגיעה מעורר בכל אחד מאתנו, בדילמות המוסריות שיש להתעמת עמן בקשר לגילויי הפגיעה ובמורכבות הרבה הכרוכה בחשיפתו של ילד פגוע.

על החוברת

חוברת זו כוללת סימני איתור של ילדים פגועים בכל אחת מקטגוריות הפגיעה, ומתייחסת גם לקשיים הרגשיים המתעוררים באנשי המקצוע לנוכח איתורו וחשיפתו של ילד פגוע.

אלה הנושאים המודגשים בחוברת: סימני איתור של ילדים פגועים על פי חלוקה גילאית; הדרכה לאנשי המקצוע כיצד לערוך את השיחה הראשונית עם התלמיד המאותר; הנחיות לגבי תהליך ההיוועצות והדיווח; רקע תיאורטי אודות התופעה.

לפרטים ולהדרכה:

משרד החינוך, השירות הפסיכולוגי-הייעוצי, היחידה למניעת התעללות בילדים, טל': - 02-5604234, ו"אשלים", טל': 02-6557264.

קבוצה ד': תכניות המדגישות התערבות ממוקדת במניעת השימוש לרעה באלכוהול, בטבק ובסמים אחרים

1. התכנית "סמים בינינו?! - התלמיד מעורב בשימוש בסמים"

פותחה בידי רות לקט והדס פילצר, שפ"י, היחידה לתכניות מניעה בנושאי אלכוהול, טבק וסמים אחרים במשרד החינוך.

הרציונל

התכנית מתייחסת לסוגיית התלמיד שנמצא מעורב בשימוש בסמים. יש לראות בה חלק מתוך תכנית המניעה בנושא סמים ואלכוהול. מטרתה להציג לתלמידים באופן דינמי וחוויתי, בתהליך של חקר, את השלבים השונים בשימוש בסמים.

על התכנית

בתכנית מוצגות הצעות להתערבות ברמת הפרט, הקבוצה והמערכת. כלולים בה נושאים כגון אלו: היערכות בית הספר בעקבות "אירוע סמים", המשתמש המזדמן והקבוצה, המשתמש המזדמן כיחיד, סוכנויות הסיוע ודרכי הפנייה אליהן, הכרת נוהל המשטרה, ייחודיות עבודת היועץ בנושא תלמיד שנמצא מעורב בשימוש בסמים, דרכי פעולה אפשריות של היועץ לפני גילוי סמים ואחריו, פרטי החוזהבין היועץ למנהל - הצעה.

לפרטים ולהדרכה:

משרד החינוך, שפ"י, היחידה לתכניות מניעה בנושאי אלכוהול, טבק וסמים אחרים, טל': 02-5603233.

2. התכנית "נוהגים בראש אחר - על נהיגה ללא אלכוהול: היבטים עיוניים, אישיים וחברתיים"

פותחה בידי רות לקט, שפ"י, היחידה לתכניות מניעה בנושאי אלכוהול, טבק וסמים אחרים במשרד החינוך.

הרציונל

התכנית עוסקת בקשר בין נהיגה לאלכוהול ובמקומם בסיפוק צרכים ייחודיים המאפיינים את המתבגר. בגיל ההתבגרות המפגש בין נהיגה לשתיית אלכוהול הוא מרכזי, ונובעות ממנו סכנות שונות.

על התכנית

בתכנית מודגשים הנושאים האלה: הנהיגה כאמצעי לשירות האדם, משמעותה הפסיכולוגית-חברתית בכלל ולנהג הצעיר בפרט; מידע על נזקים שגורמים חומרים פסיכואקטיביים בכלל ואלכוהול בפרט ועל נזקים שגורמים חומרים פסיכואקטיביים לכישורים הנחוצים לנהיגה (פגיעה בחוש הראייה, בכוח השיפוט ובקואורדינציה, סנוור יתר, האטה בתנועות וכו').

לפרטים ולהדרכה:

משרד החינוך, שפ"י, היחידה לתכניות מניעה בנושאי אלכוהול, טבק וסמים אחרים, טל': 02-5603233.

3. התכנית "הנחיית עמיתים"

פותחה בידי דורית דר־ריס, שפ"י, היחידה לתכניות מניעה בנושאי אלכוהול, טבק וסמים אחרים במשרד החינוך.

הרציונל

התכנית רואה בתלמידים ובצוות החינוכי שותפים בלקיחת אחריות על אורח חיים ערכי ובריא. מוצג בה מודל ייחודי שמטרתו שיתוף התלמידים ועידודם למעורבות, לאחריות ולשותפות בלימוד, בבנייה ובהנחיה של תכניות מניעה בנושא סמים, אלכוהול ועישון.

אפשר ליישם מודל זה גם על הכשרת עמיתים בנושא מניעת אלימות ובנושאים אחרים.

על התכנית

אלה הנושאים המודגשים בתכנית: התארגנות בית הספר להפעלת עמיתים, בחירת נציגי התלמידים להנחיית עמיתים, מודלים להכשרת עמיתים.

לפרטים ולהדרכה:

משרד החינוך, שפ"י, היחידה לתכניות מניעה בנושאי אלכוהול, טבק וסמים אחרים, טל': 02-5603233.

4. "הורה לי דרך" - מדריך לפעילות עם הורים בתכניות המניעה

פותח בידי רות לקט, שפ"י, היחידה לתכניות מניעה בנושאי אלכוהול, טבק וסמים אחרים במשרד החינוך.

הרציונל

להורים השפעה רבה על עיצוב עמדות וערכים ביחס לשימוש בחומרים פסיכואקטיביים. שיתוף הורים בתכניות מניעה עשוי לחזק את השפעתם על התנהגות הילדים, ועל כן הוא בעל חשיבות רבה. במסגרת התכנית ההורים מקבלים מידע עדכני אודות התופעה וכלים להתמודדות אתה.

על התכנית

אלה הנושאים המודגשים בתכנית: היבטים פסיכולוגיים, בריאותיים, פיזיולוגיים, חברתיים וחוקיים של השימוש לרעה בסמים ובאלכוהול; רכישת כלים לנקיטת עמדות ברורות כלפי הילד בהתאם לגילו; חיזוק ערוצי התקשורת בין הורים לילדים; בית הספר והמשפחה; הצגת מידע על תכניות מניעה; הצעות לסדנאות הורים-ילדים.

לפרטים ולהדרכה:

משרד החינוך, שפ"י, היחידה לתכניות מניעה בנושאי אלכוהול, טבק וסמים אחרים, טל': 02-5603233.

תכניות למניעת אלימות - טבלה מרכזת

אפיוני התוכנית							שם התוכנית
מבוססת על מעורבות נער	ממוקדת בפרט האלים	גישה מערכתית קהילתית	ממוקדת בתגובה למצבי אלימות	כוללת, למיטביות	ארוכת טווח	קצרת טווח	
		*	*	*	*		כישורי חיים
		*		*	*		בינת הלב
		*		*	*		דרך ארץ - לחיות ביגולם של כבוד הדדי
		*	*	*	*		כבוד האדם ומניעת השפלה ואלימות
			*	*	*		אדם לאדם - אדם
			*	*	*		כשירות חברתית
				*	*		תכנית לאוריינות משפטית - חברתית
			*	*	*		"תקשורת לא אלימה"
		*		*	*		תכנית גישור
		*		*	*		משא ומתן לצעירים
			*		*	*	"מנהיגות צעירה" - מתמודדים עם אלימות
*		*		*	*		שיפור איכות כוללת (TQS)
		*		*	*		חברת הילדים הדמוקרטית
			*	*	*		נכון לעכשיו - כלי להתמודדות עם אלימות
		*	*	*	*		כלים ליישום למידה ללקיחת אחריות אישית
				*	*		"מעגל הקסם"
				*	*		"דוסו" - תכנית התפתחותית - רגשית -

אפיוני התוכנית							שם התוכנית
מבוססת על מעורבות נוער	ממוקדת בפרט האלים	גישת מערכתית קהילתית	ממוקדת בתגובה למצבי אלימות	כוללת, למיטב יכולת, ארוכת טווח	קצרת טווח	שם התוכנית	
							חברתית
				*	*		לומדים לשמור על עצמינו
				*	*		"יש לי פתרון" – ספר שגיליונה
				*	*		"ללמוד לחיות ביחד" – תכנית למניעת אלימות בין פעוטות
			*	*	*		טל ילדים, רגשות וחרירות – מדריך לגנת
*			*	*			תכנית למניעת אלימות לשוויון בין המינים
*		*	*		*		ערכה לאבחון מאפיינים של אלימות בית ספרית
*		*		*	*	*	אני נגד אלימות (אנ"א)
*	*	*	*		*	*	אקלים בית ספרי מונע אלימות
	*	*	*		*	*	בית ספר לא אלים – התמודדות ית הספר עם אלימות
*		*	*	*	*		מוגנות ואחריות
		*	*	*	*	*	"בית ספר בטוח"
			*	*	*		תכנית התמודדות ומניעת אלימות
	*		*	*	*		טיפול היחס לבעלי חיים כאמצעי למניעת אלימות
	*		*		*	*	טיפול בתוקפנות באמצעות ספרות רפיה
	*		*		*	*	מדריך לטיפול בבעיות משמעת ואלימות
			*	*	*	*	ביבליוגרפיה מוערת בנושא

אפיוני התוכנית							שם התוכנית
מבוססת על מעורבות נוער	ממוקדת בפרט האלים	גישה מערכתית קהילתית	ממוקדת בתגובה למצבי אלימות	כוללת, למיטביות	ארוכת טווח	קצרת טווח	
							ההתמודדות עם קרבנות ועם תוקפנות
*			*	*	*	*	התבגרות מכבדת ומכובדת
	*	*	*			*	מדריך להתמודדות מינרכת החינוך – בעקבות מעורבות תלמידים בפגיעה מינית
			*	*	*		תכנית למניעת פגיעה מינית בחינוך המיוחד
			*			*	חוברת הדרכה לאיתור ילדים בסיכון
						*	סמים בינונו! – התלמיד המעורב בשימוש בסמים
					*		נוהגים בראש אחר
				*	*		הנחיית עמיתים
*		*		*	*		הורה לי דרך: מדריך לפעילות הורים בתכניות מניעה

